

Własna piosenka

formuły emancypacji
w tekstach współczesnych
polskich artystek

Piotr Sienko

San Diego, 2025

*Własna piosenka: Formuły emancypacji
w tekstach współczesnych polskich artystek*

[—own(ed) song: emancipation formulas
in lyrics by Polish female singers]

Original Text © 2025 Piotr Sieńko

Review:

Dr. hab. Elżbieta Górnikowska-Zwolak
prof. em. UŚ

Dr. hab. Katarzyna Więckowska
prof. UMK

*All rights reserved. Except as permitted under
the U.S. Copyright Act of 1976, no part of this publication
may be reproduced, distributed, or transmitted
in any form or by any means, or stored
in a database or retrieval system,
without the prior written permission
of the publisher.*

1st international edition

Æ Academic Publishing
501 W. Broadway Ste A186
San Diego, CA 92101, USA
www.aeAcademicPublishing.com
contact@aeAcademicPublishing.com

Subsidized in part by WSB MERITO University, Poland

ISBNs: 978-1-68346-246-0 Paperback
978-1-68346-247-7 (mobi/Kindle) e-book
978-1-68346-248-4 (epub) e-book
978-1-68346-249-1 pdf

25 24 23 22 21 1 2 3

Spis treści

Podziękowania i przedmowa	vii
Wprowadzenie	xi
1. Strategie kobiecego pisarstwa emancypacyjnego	1
1.1. Narzędzia badawcze literaturoznawczej krytyki feministycznej	12
1.2. Ginokrytyka. „Już nie chcę twoich ramion, chcę czytać Marię Janion”	17
1.3. <i>Écriture féminine</i> . „Kobieca narracja na własnych patentach”	37
1.4. Pochwała i afirmacja codzienności. Tkactwo: „My jesteśmy trzy Parki” oraz krząctwo: „Na dywan te wszystkie okruchy”	40
1.5. Ciało i cielesność. „Taką chcesz ją widzieć / Taką chcesz ją mieć”	47
1.6. Interseksjonalność w teoriach feministycznych. „Tyle lat się boję pocałować. / Dziewczyne, którą kocham”	54
2. „Gdzie jest moja rewolucja?” – artystyczne formy wyrażania kobiecego sprzeciwu i oporu	65
2.1. Rewolucyjność jako kobieca siła tworzenia	67
2.2. Rewolucyjne przekształcanie popkultury. Twórczość Riot Grrrl	72
2.3. Czarownice jako rewolucyjna siła kobiet. Chór Czarownic, Żelazne Wąginy, Gang Śródmieście	76
2.4. Rewolucyjność jako zaangażowanie polityczne	84
2.5. Podsumowanie. Artystyczne rozmontowywanie patriarchalnego porządku	117

3. „Precz od mego ciała!” – ciało i cielesność w badaniach feministycznych	121
3.1. W trosce o dziewczynki. Maria Sadowska obnaża nierówności płciowe	125
3.2. Na emancypację zasługują wszystkie ciała. Samoakceptacja i adoracja różnorodności w twórczości Ewy Farnej	134
3.3. Bezpieczeństwo kluczem do emancypacji kobiet	140
3.4. Brzuch a złe ustawy. Ciało a bieżąca polityka – Sadowska, Przybysz i Gang Śródmieście mówią jednym głosem	157
3.5. Emancypacja poprzez ciało emancypacją całościową	173
4. „A ta czemu jeszcze nie w kuchni?” – emancypacja poprzez pielęgnowanie herstorii	177
4.1. Kobieta – sprzątaczką i lalką? Sarkastyczny bunt Natalii Przybysz	182
4.2. Matka gra na własnych zasadach. <i>Bejbi Siter</i> Reni Juis	192
4.3. Współczesny <i>Własny pokój</i> Karoliny Czarneckiej	201
4.4. U Żelaznych Wągin prywatne jest publiczne / polityczne	208
4.5. Brzydkie krowy z krostami i lesba na barykadach. Wspólnota raperek – wspólnota doświadczeń	215
4.6. Podsumowanie. Wspólny wróg jednocy, emancypacja poprzez doświadczenia kobiet w tekstach współczesnych polskich artystek zaangażowanych	227
Zakończenie	231
Bibliografia	237
Indeks nazwisk i nazw własnych	273
Indeks pojęć	281

Podziękowania i przedmowa

Niniejsza książka stanowi modyfikację rozprawy doktorskiej, którą obroniłem w listopadzie 2023 roku. To, że obie procedury – uzyskanie stopnia doktora oraz publikacja dysertacji – zakończyły się sukcesem, stało się możliwe dzięki wsparciu kilku osób. Dlatego na wstępie pragnę wyrazić im wdzięczność.

Serdecznie podziękowania składam przede wszystkim mojej promotorce, dr hab. Aleksandrze Derrze, profesorce UMK. Dziękuję Ci, Olu, za to, że we wrześniu 2020 roku wyraziłaś zgodę na przyjęcie mnie pod opiekę naukową. Twoje wsparcie, umiejętność tłumaczenia problematyk niewątpliwie nienależących do najłatwiejszych i stanowczość w zakresie prowadzenia narracji opartej na właściwie sformułowanej metodologii ukształtowały mnie jako badacza. Pokazałaś mi także, że możliwe jest wymknięcie się poza patriarchalne standardy uczelniane i zmodyfikowanie tej przestrzeni na taką, w której pan(i)ują troska, empatia i wrażliwość.

Z pewnością publikacja przyjęła taką formę także dzięki merytorycznemu wsparciu dr. Tymona Adamczewskiego, profesora UKW. Tymonie, dziękuję, że zgodziłeś się zostać moim promotorem pomocniczym. Twoje komentarze często prowadziły mnie przez meandry ówczesnie średnio przeze mnie rozpoznanych pojęć.

Dziękuję również recenzentkom rozprawy: dr hab. Katarzynie Więckowskiej, profesorce UMK; dr hab. Ewie Majewskiej, profesorce SWPS; dr hab. Bożenie Chołuj, profesorce UW, za cenne uwagi zawarte w opiniach dotyczących treści rozprawy doktorskiej – pierwowzoru tej książki.

Wyrazy wdzięczności należą się także rektorowi Uniwersytetu WSB Merito w Toruniu, dr hab. Monice Chodorek, profesorce Uniwersytetu WSB Merito, której pomoc i przywództwo okazały się nieocenione.

Dziękuję profesorowi dr.hab. Piotrowi Kostyle, dyrektorowi Instytutu Nauk o Człowieku, do którego mam zaszczyt przynależać, a także dr. Pawłowi Kuflowi – ówczesnemu pełnomocnikowi rektor mojej uczelni, aktualnemu prorektorowi Uniwersytetu WSB Merito w Toruniu.

Wreszcie chciałbym podziękować dr.hab. Mariuszowi Guzko-
wi, profesorowi UKW, oraz profesor dr hab. Elżbiecie Laskow-
skiej, którzy podczas odbywania przeze mnie studiów magister-
skich zaproponowali mi podjęcie nauki na studiach doktoranckich
(ówcześnie studia trzeciego stopnia).

Słowa uznania kieruję także do Wydawnictwa, które mi zaufa-
ło i opublikowało tę książkę – Æ Academic. Szczególnie redak-
torce pani Milenie Schefs za wprowadzone zmiany i błyskawiczne
działanie, a także graficze pani Dominice Banaszak, której pracę
możecie Państwo podziwiać na okładce tej książki.

Wspominam powyżej, że niniejszą książkę zorganizowałem na
podstawie obronionej dysertacji. Już na początku warto więc za-
znaczyć, że zrezygnowałem tu z całego rozdziału pierwszego mojej
pracy doktorskiej, któremu nadałem tytuł: *Przodownice, bojownic-
ki, protagonistki – piórem w patriarchat. Emancypacja kobiet po polsku*.
Opisałem w nim różną działalność pisarską i wydawniczą Polek,
które jako jedne z pierwszych skupiły się na losach kobiet. Zależało
mi na tym, aby podkreślić, że współczesna polska myśl emancy-
pacyjna nie była zjawiskiem pojawiającym się nagle i nieoczeki-
wanie. Założyłem, że dysponujemy w Polsce bogatą tradycją myśli
emancypacyjnej, a na dzisiejsze jej wytwory można patrzeć jak
kontinuum. Wznowienie prac wokół tej części rozprawy doktor-
skiej planuję tuż po ukończeniu aktywności związanych z niniejszą
publikacją¹. Ponadto w książce uwzględniłem część wskazówek, ko-
mentarzy i tropów sformułowanych przez recenzentki.

¹ Warto odnotować jeden z tekstów: P. Sieńko, Nowa kobiecość.
Dyskurs emancypacyjny w twórczości Narcyzy Żmichorowskiej, „Hetero-
glossia. Studia kulturoznawczo-filologiczne” 2024, nr 17, s. 31-52.

Refleksja po uzyskaniu stopnia naukowego skłoniła mnie do postawienia pytania o możliwość wykorzystania badań nad tekstami piosenek w perspektywie pedagogicznej. Tutaj z pomocą przychodzą mi Aleksander Kozłowski i Janusz Marchewa, którzy w artykule *Dydaktyka literatury i jej powiązania z innymi naukami w świetle wybranych prac dydaktyków zachodnioniemieckich* uzmysławiają, że kiedy mówimy o nauczaniu, powiązania literaturoznawstwa i pedagogiki stają się wręcz nieuniknione:

Analizując stosowane przez zachodnioniemieckich dydaktyków procedury, [...], można stwierdzić, że większość z nich [...] odwołuje się głównie do tzw. nauk macierzystych, najczęściej do literaturoznawstwa, które zaliczają do nauk teoretycznych (czystych), a dydaktykę literatury do nauk praktycznych (stosowanych). [...] celem nauk teoretycznych jest opis i wyjaśnianie istniejących stanów rzeczy, podczas gdy nauki praktyczne zajmują się ich projektowaniem. Obydwie dyscypliny łączy, zdaniem H. Helmersa i H. Küglera, przedmiot zainteresowań badawczych – dzieło literackie oraz podobne cele i metody pracy; literaturoznawca i dydaktyk literatury operują bowiem na tych samych płaszczyznach: analizują i interpretują utwory [...], z tą tylko różnicą, że dydaktyk uwzględni w swej pracy badawczej dodatkowy element – ucznia, konsumenta literatury. [...] możliwości współpracy między nimi są dość znaczne, gdyż literaturoznawca powinien decydować o przydatności jakiegoś tekstu w realizacji założonych celów dydaktyczno-wychowawczych, dydaktyk zaś określa optymalne dla tego utworu metody nauczania i uczenia się. Głównym celem nauczania i uczenia się literatury staje się wówczas kształcenie i doskonalenie umiejętności krytyczno-refleksyjnego odbioru tekstu przy założeniu, że czynności dydaktyczne nauczyciela i ucznia będą do pewnego stopnia zbieżne z czynnościami badawczymi historyka lub teoretyka literatury².

² A. Kozłowski, J. Marchewa, *Dydaktyka literatury i jej powiązania z innymi naukami w świetle wybranych prac dydaktyków zachodnioniemieckich*, w: *Dydaktyka literatury*, W. Pasterniak, t. 7, Zielona Góra 1985, s. 144.

Powyższy komentarz tłumaczy wzajemne oddziaływanie obu dyscyplin i pokazuje, że ich umiejętne powiązanie może doprowadzić do użytecznych wskazówek w zakresie nauk o wychowaniu. Wydaje się ponadto, że przyjęta w tej książce metodologia zezwala na takie powiązania. Małgorzata Fuszara w artykule *Studia nad płcią kulturową i feminizm we współczesnej nauce w Polsce – terażniejszość i przyszłość* zebrała głosy przedstawicielek i przedstawicieli różnych nauk. Łączy ich to, że w swoich badaniach skupiają się na sytuacji kobiet w społeczeństwie i stosują w nich narzędzia feministyczne oraz genderowe. Autorka pyta między innymi o sposób przeprowadzania analiz, metody badawcze i ich wpływ na nauczanie. Następnie zaś dochodzi do wniosku, że „więcej jest podobieństw niż różnic między dyscyplinami”³.

Jednocześnie nie wypieram się tego, że fundament metodologiczny tej książki stanowią badania krytycznoliterackie. Jednak właściwie w każdym rozdziale powołuję się na ustalenia autorek i autorów reprezentujących także inne dziedziny. Myślę, że zauważalne jest to szczególnie w rozdziałach drugim, trzecim i czwartym, gdzie korzystam między innymi z badań pedagożek.

W związku z tym niniejsza książka to także zasygnalizowanie, zgłoszenie transferu między dyscyplinami. Choć nie zamierzam dokonywać radykalnych zmian w zakresie perspektywy przyjmowanej w badaniach, pragnę dążyć do sprawczości w zakresie nauk o wychowaniu i sprawdzić, w jaki sposób muzyka wpływa na odbiorców i odbiorczynię – wszak „sprowadzana jest [ona] do tworzenia klimatu emocjonalnego sprzyjającego przekazywaniu i utrwalaniu w świadomości społecznej określonych treści”⁴.

³ M. Fuszara, *Studia nad płcią kulturową i feminizm we współczesnej nauce w Polsce – terażniejszość i przyszłość*, „Societas/Communitas” 2008, nr 2 (6), s. 11–12.

⁴ I. Massaka, *Epifenomenalny i istotowy wymiar muzyki w polityce*, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne” 2005, nr 1, s. 159.

Wprowadzenie

Trudno wskazać jedną główną przyczynę wyboru przedstawianej tematyki. Natomiast z pewnością można bezproblemowo odnaleźć spoiwo, które pozwoliło na przygotowanie tej książki. Są nim treści emancypacyjne zawarte w tekstach piosenek współczesnych polskich artystek. Zasadniczym celem pracy jest interpretacja tych utworów pod kątem ich treści emancypacyjnych z wykorzystaniem wybranych narzędzi feministycznej krytyki literackiej.

Bezsprzecznie hasło „emancypacja” należy tu rozumieć dość szeroko. Jego pierwotna definicja mówiła o „uwolnieniu z zależności; usamowolnieniu i równouprawnieniu”⁵. W związku z niejednorodną problematyką podejmowaną przez współczesne polskie artystki zaangażowane na potrzeby tej analizy pojęcie „emancypacji kobiet” będę definiować, korzystając z powyższego objaśnienia, jako wyzwolenie kobiet. Ta dość uniwersalna propozycja pozwala na interpretację różnorodnych tekstów, natomiast jej immanentna wielotorowość może okazać się jednocześnie jej wadą. Dlatego precyzyjniejszej odpowiedzi trzeba udzielić na pytanie: „Od czego miałby wyzwalać się podmiot w interpretowanych utworach?”.

Zakładam, że autorki sprzeciwiają się „patriarchatowi”. Definiuję go, korzystając z objaśnienia Agaty Czarnackiej. Filozofka uzmysławia, że jest to „system organizacji społecznej oparty na dominacji męzczyzny”, w którym dąży się do:

kontrolowania płodności kobiet [a także wszystkiego, co wiąże się z ich cielesnością⁶] przez mężczyzn (zakazy lub narzucanie

⁵ Por. K. Jankowska, *Emancypacja, feminizm, sufrazyzm w słownikach języka polskiego*, „Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Linguistica” 2021, nr 55, s. 209.

⁶ O ile nie zaznaczono inaczej, w nawiasach kwadratowych podano uwagi odautorskie.

antykoncepcji), [...] deprecjacji i marginalizowani[a] wątków kobiecych, [...] przyzwolenia na przemoc wobec kobiet⁷.

Ogólnikowość przytoczonych za Czarnacką ustaleń można uznać za atut, ponieważ pozwala ona na pewną swobodę. Posłużono się nią w wyborze literatury podmiotu, a także w konstruowaniu narzędzi badawczych niezbędnych do odpowiednich interpretacji tekstów polskich artystek zaangażowanych w wyzwolenie kobiet.

Jestem przekonany, że proponowane w pracy analizy charakteryzuje swoiste pionierstwo ze względu na przyjętą perspektywę oraz dobór materiału badawczego. Naturalnie nie dążę do wymazania dokonań innych osób zajmujących się między innymi interpretowaniem tekstów piosenek. Tutaj warto wymienić niezwykle ważne publikacje Pawła Tańskiego, jak choćby książki *Nowe sytuacje polskiego rocka. Teksty – głosy – interpretacje* czy *Głosy i performanse tekstów. Literatura – piosenki – ciało*. Nie podważam wcześniejszych dokonań na płaszczyźnie badań nad powiązaniem między piosenkami a literaturą, które pokazują, że co najmniej od osiemnastego wieku zajmowano się korespondencją sztuk, chociaż głównym obiektem zainteresowania były paralele literatury i architektury czy malarstwa⁸. Co więcej, już w dziewiętnastym wieku w literaturze polskiej możemy zauważyć, że wielcy pisarze i pisarki inspirowali się muzyką. Za przykłady niech posłużą *Katarynka* Bolesława Prusa, *Janko Muzykant* Henryka Sienkiewicza albo *Preludium* i *Rota* Marii Konopnickiej⁹. Andrzej Hejmej wskazał, że:

⁷ A. Czarnacka, *Patriarchat*, w: *Encyklopedia gender. Płeć w kulturze*, red. M. Rudaś-Grodzka, K. Nadana-Sokołowska, A. Mroziak, K. Szczuka, K. Czeczot, B. Smoleń, A. Nasiłowska, E. Serafin, A. Wróbel, Warszawa 2014, s. 369.

⁸ R. Wellek, A. Warren, *Teoria literatury*, przeł. M. Żurowski, PWN, Warszawa 1975, s. 170–172.

⁹ Por. M. Golec, *Dwa żywioły? O strategii badań i związkach muzyki z literaturą*, „Radzyński Rocznik Humanistyczny” 2018, t. 16, nr 3, s. 600–602.

„Muzyczność” w badaniach literackich ma za zadanie sugerować pewien nieokreślony bliżej związek źródłowy między literaturą a muzyką, między danym autorem a kompozytorem, między jakąś estetyką literacką a estetyką muzyczną, między pewnymi aspektami dzieła literackiego a aspektami kompozycji muzycznej etc.¹⁰.

Takie wyjaśnienia powodują, że za zasadne można uznać skupienie się na tekstach polskich artystek, tym bardziej, że autorki powołują się między innymi na konkretne pisarki, przywołują postaci i wydarzenia historyczne, a teksty przez nie skomponowane są bogate w przenośnie literackie.

Z drugiej strony należy podkreślić także, że polscy uczeni prowadzili już badania nad twórczością polskich artystek zaangażowanych. Do takich badaczy należą Filip Pierzchalski i Marek Jeziński, z których ustaleń skorzystałem w poszczególnych częściach pracy. Jednak ze względu na specyfikę powyższych analiz i reprezentowaną przez badaczy dyscyplinę przywołanych przykładów nie można sklasyfikować jako dociekań literaturoznawczych, w których głównym źródłem okazują się teksty utworów zaangażowanych polskich artystek.

W swoich badaniach naukowych wykorzystuję metodologię krytyki feministycznej. Przyjmuję, że stanowi ona perspektywę nadal się rozwijającą. Dowodem na potwierdzenie powyższych spostrzeżeń są uwagi Arlety Galant dotyczące możliwości, które daje feministyczna krytyka literacka. Literaturoznawczynie w artykule *Na falach, łądach, marginesach. O metaforach i możliwościach feministycznej historii literatury* uzmysławia, że: „Rytm feminizmu [...] wyznacza metaforyka i dynamika fal”¹¹. Jednak założenie, że procesy emancypacyjne odbywały się jedynie w okresach wzmożonej aktywności ruchów kobiecych, wydaje się błędne. Wobec tego

¹⁰ A. Hejmej, *Muzyczność dzieła literackiego*, wyd. 3, Toruń 2012, s. 52.

¹¹ A. Galant, *Na falach, łądach, marginesach*.

O metaforach i możliwościach feministycznej historii literatury, „Forum Poetyki” 2017, nr 10, s. 22.

zasadne stało się postawienie pytań o to, co znajduje się na marginesie – „jednocześnie na zewnątrz i wewnątrz”¹². Taka optyka pozwala „odsłonić literackie kobiece znaleziska”¹³.

Na kolejne ważne aspekty funkcjonowania teorii feministycznych zwraca uwagę Rosi Braidotti. Filozofka wskazuje na fakt, że feminizm „przecina się” z teorią rasy i perspektywą postkolonialną, co powoduje, że „ujęcia te wzajemnie się wzbogacają, choć nie brakuje między nimi napięć”¹⁴. Ponadto zastosowanie tej optyki pozwala na odwołanie się do „szeroko rozumianej aktywności politycznej” autorek tekstów, a co za tym idzie na „dążenie do poszerzania pola wiedzy o literaturze poprzez zaoferowanie jej nowych obiecujących perspektyw badawczych”¹⁵.

Dorota Kozicka, historyczka i krytyczka literacka, w artykule *Co to znaczy dzisiaj być polskim krytykiem?* dokonuje przeglądu i analizy wybranych tekstów dotyczących krytyki literackiej, a następnie stwierdza, że:

na gruncie krytyki literackiej – to feminizm najskuteczniej zdemistyfikował neutralność i uniwersalność jako polityczną strategię języka władzy. Jak zgodnie podkreślają dziś badacze i krytycy omawiający dorobek ostatniego dwudziestolecia, to właśnie feminizm, eksponując „płeć literatury”, w najbardziej spektakularny sposób zwrócił uwagę na fakt, że nie ma neutralnej krytyki i neutralnego tekstu, że każda wypowiedź jest wytworem konkretnego człowieka o określonej płci, doświadczeniu itp., że nie da się oddzielić tego, co prywatne, od

¹² K. Pstrong, *Próba niezupełnie feministyczna*, „Teksty Drugie” 1995, nr 3/4, s. 188.

¹³ A. Galant, *Na falach...*, op.cit., s. 26.

¹⁴ R. Braidotti, *Cztery tezy na temat feminizmu po człowieku*, przeł. A. Derra, w: *Teorie feministyczne. Tradycje i perspektywy*, red. M. Adamiak, A. Derra, W. Wachowski, Toruń 2020, s. 3, https://avant.edu.pl/wp-content/uploads/R_Braidotti_Cztery_tezy.pdf.

¹⁵ A. Burzyńska, *Poststrukturalizm, dekonstrukcja, feminizm, gender, dyskursy mniejszości i co dalej?*, „Przestrzenie Teorii” 2002, nr 1, s. 80–82.

tego, co publiczne, a to skutkuje postulatami ujawniania własnego badawczego światopoglądu czy „nastawienia komunikacyjnego”¹⁶.

Powyżej zacytowane słowa nie tylko obrazują główne założenia feministycznych badań krytycznoliterackich. Pokazują one także, że zaproponowana perspektywa nadal stanowi frapującą propozycję, która – biorąc pod uwagę wybrany materiał badawczy – okazuje się niezwykle przydatna.

Zarysowana powyżej różnorodność tematyczna, na którą pozwala feministyczna krytyka literacka, została odzwierciedlona w doborze tekstów poddanych interpretacji. Uznałem bowiem, że nie powinny one stanowić monolitu ani pod względem tematów poruszanych przez autorki, ani gatunków muzycznych, w których artystki komponują swoje utwory. Kolejną kwestią, na którą trzeba zwrócić uwagę, jest fakt, że wybrane przeze mnie twórczynie nie stanowią jednolitej grupy, jeżeli chodzi o ich popularność. Zinterpretowałem bowiem teksty znane szerokiej publiczności, stanowiące dorobek takich artystek jak choćby Maria Sadowska, Ewa Farna, Natalia Przybysz, a także inne, niebędące wysokonakładowymi produkcjami, jak choćby kompozycje Gangu Śródmieście, Żelaznych Wagon czy WRR. Jednak piosenki tutaj omówione cementuje kwestia fundamentalna dla perspektywy przyjętej w pracy: mają one charakter emancypacyjny i do tego właśnie postaram się przekonać czytelników, czytelniczki i osoby czytające.

Tytuł niniejszej książki – prócz zwrócenia uwagi na emancypacyjny wydźwięk zaproponowanych utworów – odnosi się także do *Własnego pokoju* Virginii Woolf¹⁷. Część pisarek uznała dysponowanie zasobami ekonomicznymi za najistotniejsze w dążeniach

¹⁶ D. Kozicka, *Co to znaczy dzisiaj być polskim krytykiem?*, „Wielogłos” 2011, nr 1 (9), s. 52.

¹⁷ Dzieło pisarki posłużyło jako punkt wyjścia do interpretacji utworu Karoliny Czarneckiej *Mój pokój*, omówiono je więc szerzej w podrozdziale *Współczesny Własny pokój Karoliny Czarneckiej*.

emancypacyjnych, ponieważ ich zdaniem przekłada się to również na inne obszary życia. Warto podkreślić, że ta perspektywa nie była obecna jedynie u przedstawicielek myśli zachodnioeuropejskiej. O kwestiach ekonomicznych w odniesieniu do decydowania o własnym życiu przez kobiety pisała także w rozprawie *Kilka słów o kobietach* Eliza Orzeszkowa:

Niechaj sama o siłach własnej myśli idzie między ludzi, patrzy, bada i sądzi; niech sama o siłach własnego serca szuka bratniego dźwięku pomiędzy sercami innych, raduje się, cierpi i kocha¹⁸.

Pojęcie „własnej piosenki” odnieść należy także do budowania tożsamości kobiet jako artystek sprzeciwiających się patriarchalnej kulturze, które „chcą być widoczne na własnych zasadach i mieć kontrolę nad sposobem reprezentowania kobiet w mediach i sztuce”¹⁹. Należy oczywiście odnotować, że szczególnie w przypadku bardziej popularnych artystek istnieje ryzyko utracenia „kontroli nad własnym wizerunkiem” i komercjalizacja ich twórczości²⁰. Jednak staranna kwerenda pozwoliła na wybranie tekstów autorek, które wypracowały „swoj własny styl”, co przełożyło się na konstruowanie własnego wizerunku, sposobu przekazywania treści, a także opowiadania o własnych doświadczeniach²¹. Ponadto moim celem nie jest zdiagnozowanie wpływu konsumpcjonizmu na utwory współczesnych artystek zaangażowanych, a właśnie wskazanie na niezależność twórczą i treści emancypacyjne tam zawarte.

¹⁸ E. Orzeszkowa, *Kilka słów o kobietach*, Lwów 1873, s. 129.

¹⁹ K. Kazanecka, *Smutne Dziewczyny w walce o własną podmiotowość*, „Czas kultury” 2022, nr 2 (213), s. 137.

²⁰ A. Gromkowska-Melosik, *Taylor Swift – od skromnej „dziewczyny z sąsiedztwa” do bohaterki postfeministycznego świata*, „Studia Edukacyjne” 2015, nr 36, s. 134.

²¹ S. Chutnik, *Dziewczyny do przodu*, „Czas Kultury” 2022, nr 2, s. 125.

Realizacja prymarnego zadania została poprzedzona rozdziałem metodologicznym, w którym zaprezentowałem narzędzia analityczne. Natomiast ostatnie trzy rozdziały stanowią interpretacje tekstów piosenek, które podzieliłem pod względem tematycznym.

W pierwszym rozdziale *Strategie kobiecego pisarstwa emancypacyjnego* skupiłem się na wypracowaniu metodologii. W dużej mierze umożliwiło to precyzyjną interpretację tekstów autorstwa współczesnych polskich artystek zaangażowanych. Zaprezentowałem wielorakie narzędzia badawcze, na które pozwala feministyczna krytyka literacka. Podstawą do rozbudowania trzonu metodologicznego pracy okazał się artykuł Elaine Showalter *Krytyka feministyczna na bezdrożach*, co poprzedziłem opisem powstania pierwszych teorii feministycznych i procesem adaptowania ich w sferze akademickiej. Tekst literaturoznawczyni otworzył sporo możliwości poszukiwania odpowiednich perspektyw interpretacyjnych, a także pozwolił na uwypuklenie optyki przyjmowanej w feministycznych badaniach krytycznoliterackich.

Pierwszą z metod, której poświęciłem jeden z podrozdziałów, jest ginokrytyka. Umożliwia ona skupienie się npisarstwie kobiet i proponuje inną niż męskocentryczną perspektywę w badaniach literackich. Ze względu na podjętą w książce tematykę to spojrzenie wydaje się szczególnie istotne. Następny podrozdział opisuje *écriture féminine*, koncepcję zaproponowaną przez Hélène Cixous. Dzięki niej badaczka wdrożyła autorski model pisarstwa kobiet, który między innymi namawia kobiety do tworzenia literatury opartej na kobiecych doświadczeniach. Ten wątek kontynuuję w podrozdziale *Pochwała i afirmacja codzienności. Tkactwo: „My jesteśmy trzy Parki” oraz krzątactwo: „Na dywan te wszystkie okruchy”*. W nim oprócz objaśnienia możliwości, które otwiera w interpretacji literackiej przyjrzenie się codzienności kobiet, nawiązałem także do projektów realizowanych przez współczesne polskie artystki.

Przedostatnią kategorią zaprezentowaną w tej części pracy jest ciało i cielesność kobiet. Jego wagę obrazuje już przytoczona za Czarnacką definicja patriarchy. Pozwoliło to na przyjrzenie

się teoriom feministycznym pisarek zachodnich, jak na przykład Simone de Beauvoir, ale też polskich badaczek, między innymi Marii Janion i Krystyny Kłosińskiej. W rozdziale podkreśliłem, że współcześnie w badaniach feministycznych przyjmuje się perspektywę interseksyjną. Umożliwia to uchwycenie doświadczeń kobiet, które mogą być wykluczone nie tylko ze względu na płeć, ale też na przykład ze względu na to, jaki mają kolor skóry albo jakiej są narodowości lub orientacji psychoseksualnej. Dzięki podejściu interseksyjnemu sformułowano teorie w ramach kobietyzmu, nierzadko mylnie utożsamianego z feminizmem kobiet czarnoskórych. Wszystkie powyżej przedstawione perspektywy z różną intensywnością wykorzystałem w częściach poświęconych omawianiu i interpretowaniu utworów.

Kolejne rozdziały stanowią część analityczną, w której podjąłem się interpretacji wybranych tekstów współczesnych polskich artystek. Pierwszy z nich (drugi w porządku numerycznym) nosi tytuł *„Gdzie jest moja rewolucja?” – artystyczne formy wyrażania kobiecego sprzeciwu i oporu*. Cytat z utworu *Rewolucja* Marii Sadowskiej to motyw wykorzystany do przyjrzenia się hasłu „rewolucja”. Temu terminowi podporządkowałem cały rozdział. Podzieliłem go na mniejsze części, w których zinterpretowałem poszczególne utwory, sklasyfikowane pod względem tematycznym. Jednak przedtem zdefiniowałem interesujące nas pojęcie oraz scharakteryzowałem pozycję kobiet w rewolucji francuskiej. Opisałem także „kobiece szaleństwo”, co pozwoliło na poznanie kręgu Wielkich Szalonych. Te rozważania uzupełniłem o rewolucyjną twórczość Riot Grrrl – grup feministycznych, które między innymi poprzez muzykę dążyły do przedefiniowania patriarchalnej kultury i zorganizowania systemu, w którym aktywność twórcza kobiet jest doceniana, a artystki i uczestniczki wydarzeń czują się bezpiecznie.

Dalszą część rozdziału stanowią interpretacje tekstów piosenek, które poprzedziłem teoretycznym wstępem. W pierwszej z nich posłużyłem się figurą czarownicy i uchwyciłem ten motyw w tekstach współczesnych polskich artystek. Zinterpretowałem

tam piosenki Chóru Czarownic, Żelaznych Wagin, Gangu Śródmieście i Natalii Przybysz. W kolejnym podrozdziale skoncentrowałem się na uchwyceniu polityczności w wybranych piosenkach, a w głównej części tego fragmentu omówiłem teksty Chóru Czarownic, Żelaznych Wagin, Gangu Śródmieście, Gonix oraz nieistniejącego już raperskiego zespołu Duldung. Na zakończenie zinterpretowałem utwór, który zacytowałem także w tytule omawianego rozdziału – *Rewolucję* Marii Sadowskiej. Jako jego uzupełnienie, a także symboliczne zwieńczenie tej części, omówiłem *Codę* tej samej artystki.

Następny, trzeci rozdział zatytułowałem „*Precz od mego ciała!*” – *ciało i cielesność w badaniach feministycznych*. Stanowi on drugą część interpretacyjną pracy. Przedstawiłem w nim interpretacje wybranych utworów polskich artystek. Głównym wątkiem jest tutaj tematyka ciała i cielesności, lecz poruszyłem w nim także kwestie wychowania chłopców i dziewczynek, na które zwraca uwagę Maria Sadowska. Artystka wykorzystuje książkę *Druga pleć* Simone de Beauvoir, by skrytykować proces socjalizacji i pokazać jego skutki w dorosłym życiu.

Kolejny problem zaproponowałem dzięki twórczości Ewy Farnej, która zdecydowała się na podjęcie wątku kobiecego ciała w kulturze. Cielesność wiąże się także z przemocą wobec kobiet. Maria Sadowska, ale też Żelazne Waginy, w niemetaforyczny sposób wskazują na niesprawiedliwości obowiązującego systemu, co uchwyciłem na przykładzie kilku ich piosenek. Ostatni wątek, któremu poświęciłem uwagę w tym rozdziale, to kwestia kontroli kobiecych ciał w zakresie rozrodczości. Jednogłośnie sprzeciw wobec takich zakusów wyraziły Maria Sadowska, Natalia Przybysz i Gang Śródmieście, chociaż w każdym z utworów artystki przedstawiły inną perspektywę. Tę część książki zamyka metafora „ciałaczek”. Pojęcie to zapożyczam od Karoliny Sulej na określenie wcześniej omówionych artystek.

Ostatni, czwarty rozdział zatytułowałem „*A ta czemu jeszcze nie w kuchni?*” – *emancypacja poprzez pielęgnowanie herstorii*. Podobnie

jak w dwóch poprzednich częściach książki, także i tutaj poczy-
niłem wprowadzenie porządkujące. Tym razem pojęciem, wokół
którego wybrane artystki budują strategie emancypacyjne, okazała
się herstoria. Wieloaspektowe ujęcie tego terminu pozwoliło mi
na interpretację utworów poruszających urozmaiconą problema-
tykę. Dlatego rozważania rozpocząłem od kwestii codziennych
doświadczeń kobiet, co umożliwił tekst Natalii Przybysz *Nie będę
twoją laleczką*. Perspektywę obrazu kobiety-matki i jej społecznego
odbioru uwydatniłem dzięki propozycji Reni Jusis, a tworzenie no-
wego, bezpiecznego świata zaprezentowałem dzięki utworowi Ka-
roliny Czarneckiej. Warto podkreślić, że w tym miejscu pierwszy
raz zinterpretowałem solową piosenkę ostatniej z wymienionych
autorek. Wskazałem, jak historyczną, w tradycyjnie pojmo-
wanym tego słowa znaczeniu, perspektywę przyjęły Żelazne Waginy.
Dzięki niej *girlsband* opowiedział o transnarodowych problemach
kobiet. Ostatni tekst, który zaproponowałem nie tylko w tym roz-
dziale, ale też w całej pracy, to *W szafie śpisz ft. polski Internet* gru-
py WRR. Z kilku przyczyn można uznać go za przełomowy. Po
pierwsze, realizują go raperki, a z moich obserwacji wynika, że to
grupa artystek szczególnie narażonych na patriarchalny ucisk. Po
drugie, rzadko mamy do czynienia z grupą kobiet, która zdecydo-
wała się wspólnie tworzyć w gatunku hip-hop. Po trzecie, autorki
otwarcie sprzeciwiły się opresji i ocenianiu muzyczek ze względu
na ich ciała, co doprowadziło między innymi do przyjęcia optyki
kobietystek.

W książce stosuję konsekwentny zapis cytowanych piosenek,
co można zauważyć w jej części analitycznej. Teksty utworów zo-
stały zapisane wyróżniającą się czcionką, żeby wyraźnie odcinały
się od otaczającego je tekstu.

1. Strategie kobiecego pisarstwa emancypacyjnego

Mimo że na przełomie dziewiętnastego i dwudziestego wieku mogliśmy obserwować wzmożone działania ruchu sufrażystek, dopiero dzięki drugiej fali feminizmu perspektywa kobieca zaadaptowała się w przestrzeni akademickiej. Nieprzypadkowo łączę sferę działań społeczno-politycznych z aktywnością naukową, ponieważ to właśnie odrodzenie postaw nakierowanych na to, by zwalczyć nierówności płciowe, miało ogromny wpływ na ukonstytuowanie feminizmu akademickiego, co datuje się na lata sześćdziesiąte dwudziestego wieku²². Źródła podają, że społecznością, która najmocniej przyczyniła się do jego umocnienia, był ruch wyzwolenia kobiet, który składał się z suwerennych grup kobiecych zorganizowanych „oddolnie i poza istniejącymi partiami politycznymi”²³. Tym samym teorie naukowe akademikzek, które w swoich badaniach poruszały tematykę feministyczną, były pomocne dla feminizmu rozumianego jako ruch społeczno-polityczny, a aktywistki wykorzystywały perspektywę naukową przy konstruowaniu swoich strategii i wartości.

Warto podkreślić, że w latach wcześniejszych także powstawały teksty o tematyce kobiecej, natomiast często formułowano w nich postulaty ruchów emancypacyjnych lub opisywano życie ówczesnych kobiet. Są one zatem raczej materiałem do badań,

²² M. Bienkowska, *Gender i wielokulturowość*, „Pogranicze. Studia Społeczne” 2011, t. XVIII, s. 35.

²³ J. Hannam, *Feminizm*, przeł. A. Kafińska, Poznań 2010, s. 152.

a nie propozycją metodologiczną. Jednakże założyć można, że bez pracy poprzedniczek (ideolożek, pisarek, aktywistek, badaczek) narodziny feminizmu akademickiego byłyby opóźnione bądź przybrały on inną formę. Przed rokiem 1960 zdarzały się próby skomponowania podwalin studiów kobiecych, taką próbę podjęła choćby Mary Ritter Beard²⁴. Historyczka ta już w 1934 roku wydała książkę zatytułowaną *A Changing Political Economy as It Affects Women* (Zmieniająca się ekonomia polityczna i jej wpływ na sytuację kobiet) i mimo że pięćdziesięciosześcioronnicowa publikacja nie została wykorzystana do tworzenia narzędzi feministycznych, należy zaznaczyć, że badaczka „wyprzedzała swoje czasy, ponieważ próbowała zmienić studiowanie historii w taki sposób, by uwzględniany był wkład wnoszony przez kobiety”²⁵.

Próba uchwycenia i opisania literackiej krytyki feministycznej powinna więc zacząć się od wskazania znaczenia wpływu sfery społecznej na myśl naukową, ponieważ współpraca przestrzeni akademickiej i aktywistycznej w ramach jednego projektu, jakim jest feminizm, stanowi ważną część dociekań na temat kobiecego pisarstwa emancypacyjnego. Gdy Krystyna Kłosińska w książce *Feministyczna krytyka literacka* analizuje *A Handbook of Literary Feminisms* autorstwa Shari Benstock, Suzanne Ferriss i Suzanne Woods i odnosi się do lat sześćdziesiątych dwudziestego wieku, odnotowuje, że:

²⁴ E. Gontarczyk, *Kobiecość i męskość jako kategorie społeczno-kulturowe w studiach feministycznych. Perspektywa socjologiczno-pedagogiczna*, Poznań 1995, s. 18. Co ciekawe, badaczka utożsamiała się z myślą feministyczną także w sferze społeczno-politycznej i wspierała działania ruchu kobiecego. W 1946 roku opublikowała książkę *Woman as Force in History* (Kobiety jako siła w historii), którą badaczki doceniły dopiero po dwudziestu latach od momentu jej powstania. Wśród ówczesnego środowiska naukowego historyczka była często pomijana i krytykowana, a aprobateę przyniosła jej dopiero seria książek napisana wspólnie z mężem.

²⁵ Tamże, s. 17–19.

Krytyka feministyczna stała się przede wszystkim „samoświadoma” swego przedsięwzięcia, zinstytucjonalizowała się, podjęła zadanie kształtowania wspólnoty praktykującej feministyczną refleksję literacką i budującej w jej ramach tradycje literatury kobiecej²⁶.

W tym okresie aktywność kobiet nie dotyczyła tylko sfery akademickiej i manifestów politycznych, ale też działalności wydawniczej – pracy pisarskiej i redaktorskiej – a ich atrakcyjność na rynku znacznie się polepszyła, co spowodowało, że liczba wydanych książek wzrosła dwukrotnie²⁷. Uległy zmianie zarówno tematyka podejmowana przez autorki, jak i ich strategie literackie. Mianowicie autorki zwrócili się ku narzucanym kobietom rolom społeczno-kulturowym (żony, córki, matki) i dzięki temu wpasowały się w potrzeby czytelniczek – „znudzonych, sfrustrowanych swą bezczynnością wiktoriańskich kobiet z klasy średniej”²⁸.

Feminizm jako nurt w krytyce literaturoznawczej, podobnie jak cały ruch feministyczny, jest zjawiskiem złożonym, o czym świadczyć mogą jego rozmaite odmiany. Dlatego możemy spotkać się z różnymi określeniami odnoszącymi się do badań feministycznych. Terminem najbardziej rozpowszechnionym wydaje się *gender studies*, czyli badania nad płcią społeczno-kulturową, które miały „oddzielić fizjonomię od ról i praktyk społecznych”²⁹. Jednak w momencie wzmożonej aktywności ruchów feministycznych, szczególnie w Stanach Zjednoczonych Ameryki, w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych zaczęto rozwijać tak zwane „studia kobiece” (*women’s studies*). Ich „celem była interdyscyplinarna

²⁶ K. Kłosińska, *Feministyczna krytyka literacka*, Katowice 2010, s. 14.

²⁷ Tamże, s. 117.

²⁸ Tamże.

²⁹ M. Grabowska, *Zerwana genealogia. Działalność społeczna i polityczna kobiet a współczesny polski ruch kobiecy*, Warszawa 2018, s. 98. Szerzej pojęcie *gender studies* i jego współczesne zastosowanie w naukach społecznych i humanistycznych opisuje autorka w podrozdziale *Gender jako kategoria analityczna*, s. 97–103.

2. „Gdzie jest moja Rewolucja?”²⁴⁵ – artystyczne formy wyrażania kobiecego sprzeciwu i oporu

W poprzednim rozdziale opisałem wybrane strategie stosowane w emancypacyjnym pisarstwie kobiet. Scharakteryzowałem w nim niektóre narzędzia wykorzystywane w krytyce feministycznej. Natomiast w tym i kolejnych rozdziałach zostaną poddane interpretacji teksty współczesnych polskich artystek. Zależy mi także na tematycznym uporządkowaniu sfer, wartości i myśli przewodnich, na które powołują się twórczynie, co umożliwią tytuły poszczególnych części.

Decyzja dotycząca doboru perspektyw interpretacyjnych nie była przypadkowa, ale podporządkowana celom, jakie chcę osiągnąć w pracy. Wybrałem te, które okazały się najbardziej przydatne podczas analizowania konkretnych utworów. Poniekąd drogę wskazały mi same autorki, ponieważ teksty piosenek odsłaniają konkretne, bliskie im wartości. Wziąłem pod uwagę także inne zmienne, takie jak chociażby okres powstania utworu albo warstwa wizualna. Należy podkreślić, że w pracy nie przedstawiłem monograficznej, całościowej charakterystyki głównych nurtów feministycznej krytyki literackiej. Z powodu nadmiaru, złożoności i skomplikowania materiału oraz ograniczeń wynikających z charakteru tej pracy byłoby to niemożliwe, co trafnie wyraziła Rosemarie Putnam Tong:

²⁴⁵ Cytat pochodzi z utworu: M. Sadowska, *Rewolucja*, z płyty: *Spis treści*, Sony Music, Warszawa 2009.

ograniczenia czasu i miejsca często zmuszały mnie do poświęcenia głębi i zakresu tematów, a moje własne wykształcenie i zainteresowania na pewno narzuciły inne ograniczenia. Mam nadzieję, że moje słabości z czasem skłonią inne autorki do lepszego opracowania tematu. Ale moją nadrzędną najważniejszą nadzieją jest to, że ta książka zachęci czytelników i czytelniczki do przemyśleń, które sprawią, że staną się pełniejszymi ludźmi, a to z kolei będzie zgodne z tym, co jest intencją feminizmu²⁴⁶.

Dlatego nie opisałem wszystkich formuł realizowania rewolucji przez kobiety artystki, a za cel obieram wyłuskanie jedynie takiej perspektywy, która będzie przydatna w interpretowaniu wybranych przeze mnie tekstów.

W tej części pracy skupiam się na terminie „rewolucja” i dlatego jemu należy podporządkować strukturę rozdziału. Chciałbym dookreślić rewolucję jako pojęcie i zjawisko tak, żeby z jednej strony w sposób uniwersalny uchwycić doświadczenia i percepcje twórczyń, a z drugiej oddać niejednorodność zaproponowanych utworów. Twórczość autorek, na które powołuję się w dalszej części rozdziału, jest wielowymiarowa, zróżnicowana i różnorodna w swojej formie. Niedługi wstęp służący ustaleniu podstawowych kwestii traktuję jako niezbędne preludium do holistycznej interpretacji utworów polskich artystek zaangażowanych w „sprawy kobiet”.

Należy zaznaczyć, że nie interesuje mnie wykazanie różnic między podejściem mężczyzn i kobiet czy nawet świata patriarchalnego i antypatriarchalnego do omawianych kwestii. Biorąc pod uwagę postawiony cel, zobowiązany jestem ustalić, w jaki sposób rozumieć rewolucyjność w sztuce, oraz dookreślić narzędzia badawcze tak, by móc swobodnie poruszać się w treściach i formach proponowanych przez artystki.

²⁴⁶ R.P. Tong, *Mysł feministyczna...*, op.cit., s. 17.

2.1. Rewolucyjność jako kobieca siła tworzenia

Przemiany społeczne, które obserwowaliśmy w dwudziestym wieku, można by najogólniej określić mianem rewolucji. Mary Beard w pracy *Kobiety i władza. Manifest* zaznaczyła, że w owym okresie kobiety Zachodu w większym stopniu niż wcześniej zaczęły pełnić funkcje kierownicze, zarządcze – przez część społeczeństwa były więc traktowane jako „ucieleśnienie władzy”²⁴⁷. Jednak wydaje się, że taka perspektywa byłaby zbyt dużym uogólnieniem, ponieważ nie da się przyjąć, że rewolucyjne jest już samo pisanie utworów albo komponowanie muzyki przez kobietę. Badaczka zresztą w dalszej części książki uświadamiała, że „kobiety u władzy postrzega się jako przełamujące bariery lub ewentualnie sięgające po coś, do czego nie są w pełni uprawnione”²⁴⁸. Nie zachodzi tu zatem zmiana systemowa.

Aby dookreślić pojęcie rewolucji w perspektywie literaturoznawczej, należy sięgnąć do analiz dotyczących pozycji kobiet w rewolucji francuskiej. Jak przekonuje Tomasz Wysłobocki, bezsprzecznie „położyła [ona] kulturowe, polityczne i społeczne podwaliny pod współczesną cywilizację Zachodu”²⁴⁹, a zaproponowane przez nią zmiany miały doprowadzić do wdrożenia takich wartości, jak chociażby walka z wykluczeniem społecznym, poszanowanie zasady równości wobec prawa, zagwarantowanie ludziom bezpieczeństwa czy tolerancja. Niemniej wzniosłe hasła wyrażały tylko pewne pragnienia i umożliwiły nowe, bardziej

²⁴⁷ M. Beard, *Kobiety i władza. Manifest*, przeł. E. Hornowska, Poznań 2018, s. 10. Autorka uwypukliła jednocześnie, opisując historię swojej matki, że „im wyżej wspina się po szczeblach kariery, tym mniej widzi wokół siebie kobiecych twarzy”.

²⁴⁸ Tamże, s. 71.

²⁴⁹ T. Wysłobocki, *Rewolucja francuska a kwestia przyznania kobietom pełni praw obywatelskich – dlaczego Francuzki musiały zostać w domu?*, „Santander Art and Culture Law Review” 2018, nr 1 (4), s. 142.

3. „Precz od mego ciała!”⁴⁰¹ - ciało i cielesność w badaniach feministycznych

Problematyka ciała i cielesności została już wstępnie zarysowana w kilku wcześniejszych częściach książki. Uczyniłem to w rozdziale, który stanowi jej fundament metodologiczny, a także w rozdziale, w którym za przyczynek do budowania strategii interpretacyjnej posłużyło mi hasło „rewolucja”.

Warto zauważyć, że zaproponowaną w tytule rozdziału tematykę podjąłem w początkowych częściach rozważań. Mianowicie jednym z punktów wyjścia w teoretyzowaniu na temat feministycznej krytyki literackiej były seksistowskie uwagi recenzentów odwołujących się do fizjonomii autorek, natomiast w innym miejscu opisałem model biologiczny zaproponowany przez Elaine Showalter, czym udowodniłem wagę przytoczonych terminów w badaniach krytycznoliterackich (i w odniesieniu do feminizmu ogólnie). Wreszcie w jednym z podrozdziałów szczegółowo scharakteryzowałem ekryturę kobiecą, która bezsprzecznie stanowi niezwykle interesującą i istotną perspektywę w badaniach nad pisarstwem kobiet, a podjęty wątek pojawia się także w poprzednim rozdziale – wybrzmiewa on chociażby, gdy opisuję działalność artystyczną zespołu Bikini Kill. Ponadto należy wskazać, że przedstawione spostrzeżenia odzwierciedlają także ustalenia innych badaczek. Powołałem się już wcześniej na Monikę Świerkosz, przytoczyć można też

⁴⁰¹ Cytat pochodzi z utworu: *Żelazne Waginy, Żelazne...*, op.cit.

stanowisko Moniki Bakke, która w niezwykle ważnym zbiorze *Encyklopedia gender. Płeć w kulturze* opisując hasło „ciało”, stwierdziła jednoznacznie, że stanowi ono jeden z fundamentalnych terminów w perspektywie przyjmowanej przez teoretyczki feministyczne⁴⁰².

Wobec powyższego za zasadną należy uznać decyzję o sprawdzeniu, w jaki sposób współczesne polskie artystki zaangażowane odnoszą się do pojęć, które przytoczono w tytule rozdziału. Jednak zależy mi na tym, żeby na jak najwcześniejszym etapie formułowania myśli wykluczyć przyjęcie niebezpiecznej perspektywy „»sprawiedliwiania« dominacji jednej płci nad drugą”⁴⁰³. Tego sformułowania użyła za „Questions féministes” Showalter, której nie można uznać za wielką entuzjastkę modelu biologicznego i która poddawała kontestacji jego zastosowanie⁴⁰⁴. W związku z tym zaznaczyć należy, że w podejmowanych interpretacjach tekstów współczesnych polskich artystek ciała i cielesności nie rozumiem jako narządu, którym kobiety „rodzą” swoje utwory. O trudnościach terminologicznych dotyczących przywołanych pojęć pisała Anna Łebkowska, która w artykule *Jak ucieleśnić ciało: o jednym z dylematów somatopoetyki* zaznaczyła, że „w dzisiejszej refleksji humanistycznej mnożą się określenia, których celem jest uchwycenie kategorii cielesności” i stawiała pytania o to, czy pisząc o ciele, mówimy „o tym, co posiadamy, czy o tym, czym jesteśmy?”⁴⁰⁵. Odpowiadając na powieloną za literaturoznawczynią zagwozdkę, chcę zaznaczyć, że w mojej perspektywie ciało jest czymś, co autorki mają, a z nim nierzadko wiążą się pewne konsekwencje, następstwa i właśnie dlatego wokół niego budują jedną ze strategii literackich w swoich utworach.

Krystyna Kłosińska w książce zatytułowanej *Feministyczna krytyka literacka* analizowała figurę dziewiętnastowiecznej historyczki i uzmysławiała, że jest ona głównie ciałem, które: „Uosabia regres:

⁴⁰² M. Bakke, *Ciało*, w: *Encyklopedia gender...*, op.cit., s. 73.

⁴⁰³ E. Showalter, *Krytyka...*, op.cit., s. 127.

⁴⁰⁴ Zob. szerzej K. Kłosińska, *Feministyczna...*, op.cit., s. 279–280.

⁴⁰⁵ A. Łebkowska, *Jak ucieleśnić ciało: o jednym z dylematów somatopoetyki*, „Teksty Drugie” 2011, nr 4, s. 11–12.

3. „Precz od mego ciała!”

już nie jest podmiotem”⁴⁰⁶. Badaczka, odnosząc się do twierdzeń Jeana-Martina Charcota i wydarzeń z Salpêtrière, pisała:

histeryczka nie obchodzi nikogo jako narratorka. Jej się nie słucha. I dlatego deszyfracja znaków płynących z jej ciała musi zwodzić Charcota. Ciało histeryczki może opowiedzieć mu tylko taką wersję historii, jakiej pożąda, bo ciało to przeniknięte jest przez męskie spojrzenie i męską mowę, one je „konstruuja”⁴⁰⁷.

Perspektywa, którą proponują współczesne polskie artystki w zakresie problemu podrzędności kobiet w kulturze patriarchalnej, w tym braku prawa do dysponowania własnymi ciałami, współgra z optyką Edwina Ardenera dotyczącą pojęcia *muted group*, który stwierdzał, że kobiety są grupą, „której granice kultury i rzeczywistości zachodzą na grupę dominującą (męską), lecz nie są przez nią całkowicie obejmowane”⁴⁰⁸. Zwieńczeniem procesu odzyskiwania własnych ciał są właśnie teksty, które poddam analizie w dalszej części tego rozdziału.

Szeroki zakres tematyczny zaproponowany przez artystki spowodowany jest tym, że jak stwierdziła Kłosińska:

ciało notuje odcisnięte na nim sygnatury polityki, władzy, gwałtu. Rany, krew, okaleczenia – gniew – desperacja – niemoc i autodestrukcja. Chodzi przecież o to, aby wyrazić i wypowiedzieć w jakimkolwiek języku opresję i represję. Wyrazić ją – to podjąć autoterapię. To mówić o sobie i mówić za nie – także w imieniu tych „niegdysiejszych”⁴⁰⁹.

Za potwierdzenie spostrzeżeń teoretyczek feministycznych o ważkości tematyki ciała i cielesności w wykorzystywanej optyce badawczej można uznać to, że terminologia dotycząca tej problematyki ciągle ewoluuje. Dlatego chciałbym odwołać się do jednego

⁴⁰⁶ K. Kłosińska, *Feministyczna...*, op.cit., s. 551.

⁴⁰⁷ Tamże, s. 552–553.

⁴⁰⁸ E. Showalter, *Krytyka...*, op.cit., s. 139.

⁴⁰⁹ K. Kłosińska, *Feministyczna...*, op.cit., s. 555–556.

4.

„A ta czemu jeszcze
nie w kuchni?”⁵⁴⁹

- emancypacja poprzez
pielęgnowanie herstorii

W ostatnim rozdziale skupię się na zaprezentowaniu możliwości, w które wyposaża nas perspektywa herstoryczna. Z tego pojęcia skorzystałem w podrozdziale *Ginokrytyka*. „Już nie chcę twoich ramion, chcę czytać Marię Janion”, jednak tutaj zostanie ono potraktowane nieco szerzej. Nie interesuje nas bowiem typowo wydobywcza praca, której zwieńczeniem byłoby zaprezentowanie sylwetek kobiet wypartych ze świadomości społecznej. Dzięki interpretacji *Discopolki* Gangu Śródmieście, którą poczyniłem w podrozdziale „Prywatne jest polityczne” w interpretacji *Gangu Śródmieście*, wiemy, że współczesne polskie artystki zaangażowane przywołują w niektórych swoich utworach „starsze siostry, matki i babki”⁵⁵⁰ feminizmu. Chcę sprawdzić, czy i w jaki sposób autorki odnoszą się do konkretnych postaci i czasów minionych. Ponadto za niezwykle wartościową uznaję zbadanie narracji, z których artystki korzystają, gdy plotą własne herstorie, opowiadają o osobistych doświadczeniach.

⁵⁴⁹ Cytat pochodzi z utworu: WRR, *W szafie śpisz ft. polski Internet*, z płyty: *Wylącz to gówno, QLA*, 2021.

⁵⁵⁰ Por. B. Kowalska, *Utopia na horyzoncie. O feminizmie z Ann Snitow*, w: *Utopie kobiet. 100 lat praw wyborczych kobiet (1918–2018)*, red. K. Slany, J. Struzik, M. Ślusarczyk, B. Kowalska, M. Warat, E. Krzaklewska, E. Ciaputa, A. Ratecka, A. Król, Kraków 2019, s. 338.

W związku z tym pragnę skoncentrować się między innymi na pamięci herstorycznej funkcjonującej w utworach autorstwa współczesnych polskich artystek. Tę optykę tłumaczyły Inga B. Kuźma i Edyta B. Pietrzak, które pisały o „herstorycznych porządkach” i doszły do wniosku, że są:

to nowe, zgodne z zasadami herstorii reguły opowiadania o wydarzeniach z przeszłości, uwzględniające grupy wykluczone z nurtu tradycyjnych narracji (w tym przypadku kobiety, ale także różne mniejszości pozbawione głosu) oraz nowe sposoby zarówno interpretacji przeszłości, jak i zarządzania tymi narracjami⁵⁵¹.

Podobnymi spostrzeżeniami, podzieliła się także Lucyna Marzec. Literaturoznawczyni zauważyła, że kobiety pozostawiono niejako zawieszony w pustce:

Bez własnej przestrzeni symbolicznej – przestrzeni w kulturze, jaką budować mogłyby opowieści o dzielnych, mądrych, genialnych, aktywnych, wykształconych kobietach: artystkach, pisarkach, wykładowniczyń, menedżerkach i kobietach pracujących w domach oraz wychowujących dzieci – trudno funkcjonować, trudno rozwijać swoje umiejętności i dumnie się odwoływać do zdobywczy poprzednich generacji⁵⁵².

W obu powyższych wyjaśnieniach widać, że narzędzia feministyczne wykorzystywane są w sposób interdyscyplinarny. Jednak, jak już zaznaczyłem w poprzednich częściach pracy, na herstorię składa się także zbadanie, sprawdzenie czy zweryfikowanie doświadczeń kobiet, do których odwołują się pisarki. Dobrochna Kałwa definiując pojęcie herstorii, wyróżniła jego trzy składowe

⁵⁵¹ I.B. Kuźma, E.B. Pietrzak, *Herstoryczne porządki. Konflikt czy pluralizacja pamięci?*, „Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej” 2020, nr 18, z. 2, s. 228.

⁵⁵² L. Marzec, *Herstoria nie tylko żywa, nie tylko jedna, nie zawsze prawdziwa*, „Czas Kultury” 2010, nr 5, s. 36.

i zwracała uwagę między innymi na „budowanie wokół opowieści o kobiecych doświadczeniach (i osiągnięciach) pamięci zbiorowej kobiecej »wspólnoty wyobrażonej«” oraz na „kształtowanie postaw zaangażowania w działalność kobiet (choć nie tylko na rzecz kobiet)”⁵⁵³. Oczywiście nie znaczy to, że przedstawione w tym rozdziale komponenty herstoryczne występują jednocześnie w każdym utworze.

Drugi z zaproponowanych herstorycznych podobszarów podnoszę nie tylko dlatego, że stanowi on istotną część w twórczości polskich współczesnych artystek zaangażowanych, ale też w związku z tym, że zjawiska scementowane z codziennością nie rzadko pojawiają się w pracach badaczek feministycznych. Szerzej opisałem je w rozdziale *Strategie kobiecego pisarstwa emancypacyjnego (Pochwała i afirmacja codzienności. Tkactwo: „My jesteśmy trzy Parki” oraz krząctwo: „Na dywan te wszystkie okruchy”)*. Umożliwiło to przybliżenie czytelniczkom i czytelnikom takich pojęć, jak chociażby tkactwo, krząctwo czy plecenie. Ponadto dzięki wcześniej opisanym za Elaine Showalter modelom kobiecego pisarstwa emancypacyjnego doszedłem do wniosku, że to, w jakim ciele rodzimy się jako ludzie, może wpłynąć na nasze dalsze losy, obraz naszego życia. Dlatego przywołałem teorię odrębnych sfer autorstwa June Hannam, przekonując, że w optyce feministycznej niezwykle potrzebne jest zawiązywanie kobiecej kultury i siostrzanych więzi.

Wobec powyższego warto przyjrzeć się uwagom Magdaleny Środy, która w artykule *Rawls i krytyki feministyczne* wzięła za punkt wyjścia do rozważań na temat feminizmu w nauce pytanie, w jakim celu uprawia się krytyki feministyczne. Filozofka wyróżniła dwa podstawowe powody słuszności przyjmowania tej perspektywy badawczej. Argumentowała, że po pierwsze, należy

⁵⁵³ D. Kałwa, *Herstoria mówiona w Polsce. Kilka uwag o feministycznych projektach* oral history, „Wrocławski Rocznik Historii Mówionej” 2021, nr 11, s. 10.

Zakończenie

Przechodząc do ostatniej części, chciałbym przypomnieć cel niniejszego tekstu, ale też pokrótce opisać drogę do jego realizacji oraz podjąć próbę sformułowania kolejnych obszarów, w których mógłbym się poruszać. Moim prymarnym zamierzeniem była interpretacja wybranych tekstów autorstwa współczesnych polskich artystek zaangażowanych w emancypację. Zakładam, że w związku z wnioskami zamieszczonymi standardowo w formie podsumowania rozdziałów, w których poddałem interpretacji zaproponowane teksty piosenek, ten zamiar został osiągnięty. Na pomysłość tego procesu składało się kilka czynników.

Najpierw skupiłem się na zbudowaniu skrzynki z narzędziami teoretycznymi. Umożliwiło mi to uchwycenie emancypacyjnych treści w utworach współczesnych polskich artystek, a także pozwoliło na poruszanie się w różnorodnej orientacji badawczej, za jaką uznaję krytykę feministyczną. Już tutaj chciałbym wskazać pierwszą przeszkodę, którą napotkałem. Ewa Domańska w artykule *Jakiej metodologii potrzebuje współczesna humanistyka?* próbowała odpowiedzieć na postawione w tytule tekstu pytanie i stwierdziła:

Jestem orędowniczką odejścia od traktowania teorii jako gotowej do użycia skrzynki z narzędziami, którą wykorzystuje się do analiz materiału badawczego. Projektowanie teorii na materiał prowadzi do testowania teorii i instrumentalnego traktowania materiału⁶⁸⁹.

⁶⁸⁹ E. Domańska, *Jakiej metodologii potrzebuje współczesna humanistyka?*, „Teksty Drugie” 2010, nr 1–2, s. 51.

Wykorzystanie tej optyki wydaje się szczególnie ważne, gdy korzysta się z narzędzi feministycznych, które z zasady powinny naruszać patriarchalny porządek. Poza tym zależało mi także na tym, żeby interpretacje nie wpisywały się w utarte schematy, zaprojektowane szablony. Poszedłem więc dalej tropem wskazanym przez badaczkę, według której formułowanie teorii pod interpretowany tekst „prowadzi do wmontowywania analizowanego materiału w z góry uznane za przydatne pojęcia i teorie”⁶⁹⁰. Dlatego z rozmaitych koncepcji feministycznych wybierałem i później wykorzystałem tylko niektóre, posilkując się opisanymi propozycjami z różnym natężeniem. Nie chcąc pominąć pozostałych ustaleń, przytoczę tutaj tylko jeden przykład. W pierwszym rozdziale omawiam między innymi perspektywę ciała w badaniach feministycznych i pojęcie kobiecyzmu. Po lekturze niniejszej pracy nietrudno będzie stwierdzić, że pierwszy obszar eksploatuję stosunkowo często i stanowił on jedną z inspiracji do napisania jednego pełnego rozdziału, natomiast druga koncepcja okazała się pomocna w interpretacji jednego utworu. Choć obie propozycje były przydatne i uznają je za ważne dla feministycznych ustaleń, to warto zaznaczyć, że w rozdziale pierwszym znajdują się także inne perspektywy, wobec których już na początku rozważań zgłaszałem wątpliwości. Uznałem jednak, że gdybym o nich nie wspomniał, praca byłaby wybrakowana. Tutaj za przykład może posłużyć model biologiczny, czyli jeden z tych, które podniosłem za Elaine Showalter przy opisywaniu strategii pisarstwa kobiecego (prócz niego scharakteryzowałem model lingwistyczny, psychoanalityczny i kulturowy).

Należy podkreślić, że rozdział metodologiczny cechuje się uporządkowaną strukturą. Dzięki temu kolejne części pracy udało się podzielić na obszary ważne dla teorii feministycznych ogólnie oraz przede wszystkim takie, które w wybranych utworach stanowią kluczowy punkt rozważań, czyli: rewolucyjność, cielesność i herstorię. Każda z wymienionych kategorii dominuje w jednym

⁶⁹⁰ Tamże.

z kolejnych rozdziałów. Działania te sprawiły, że utwory, które poddałem interpretacjom, układają się w logiczny ciąg i nie pojawiają się niespodziewanie. Ponadto mam świadomość (i takie było moje założenie), że czytelniczki i czytelnicy mogą dokonać selekcji i zapoznać się tylko z niektórymi fragmentami książki. Skłaniałaby ku temu obszerna oferta analizowanych utworów, a więc ich różnorodność tematyczna, nietożsame gatunki muzyczne, osobiste preferencje, odczucia dotyczące konkretnej artystki czy jej popularność.

W rozdziałach, w których poddałem interpretacjom teksty autorstwa współczesnych polskich artystek, piszę także, że tę samą bądź podobną kategorię definiują one z własnej, autorskiej perspektywy. Wobec tego w sposób niejednolity rozumieją one obszary zaproponowane w tytułach poszczególnych rozdziałów. Pokazuje to zresztą, że dyskurs feministyczny nie stanowi monolitu, na co wskazywałem w różnych częściach pracy. Warto tu zwrócić uwagę na podrozdział *Rewolucyjność jako zaangażowanie polityczne*, do którego przyporządkowałem pięć paragrafów – i w każdym z nich omówiłem jeden utwór. Poprzez umieszczenie pojęcia „rewolucja” w politycznym kontekście możemy je rozumieć jako krytykę decyzji legislacyjnych, sprzeciw wobec patriarchalnej kultury czy próbę zorganizowania przestrzeni dla artystek, które miałyby tworzyć na tych samych zasadach co mężczyźni. Tutaj trzeba zaznaczyć rolę i wartość teorii feministycznych w badaniach krytycznoliterackich. W pracy wykazuję, że są one wciąż przydatne, a także otwierają nowe kierunki i możliwości badawcze.

We wszystkich częściach pracy – niezależnie od tego, czy opisuję zawiłości teoretyczne, czy skupiam się na warstwie analitycznej – odwołuję się do pojęcia patriarchy. Mam jednak nadzieję, że dzięki przedstawieniu wielu koncepcji w zakresie metodologii, zaproponowaniu rozmaitych utworów, opowiadających o przeróżnych doświadczeniach, herstoriach, pragnieniach, udało mi się uciec od uproszczeń. Mimo że na początku powołuję się na ten termin, starałem się stosować koncepcję zaproponowaną przez

Bibliografia

Literatura podmiotowa

- CHÓR CZAROWNIC, *Chwaliszewo*, z płyty: *Twoja Władza!*, Independent Digital, Warszawa 2021.
- CHÓR CZAROWNIC, *Twoja Władza!*, Independent Digital, Warszawa 2021.
- Karolina CZARNECKA, *Anaruk*, z płyty: *Solarium 2.0*, Karrot Kommando, Zdzeszowice 2018.
- Karolina CZARNECKA, *Mój Pokój*, z płyty: *Solarium 2.0*, Karrot Kommando, Zdzeszowice 2018.
- Karolina CZARNECKA, *Solarium 2.0*, Karrot Kommando, Zdzeszowice 2018.
- DULDUNG, *Manifowy*, z płyty: *Sukisukom*, 2005.
- Ewa FARNA, *Ciało*, z płyty: *UMAMI*, Warner Music Poland, Warszawa 2021.
- Viki GABOR, Kayah, *Ramię w ramię*, z płyty: *Getaway*, Universal Music Polska, Warszawa 2020.
- GANG ŚRÓDMIEŚCIE, *Discopolka*, z płyty: *Feminopolo*, AKW Karrot Kommando, Zdzeszowice 2017.
- GANG ŚRÓDMIEŚCIE, *Kobiety na Falach*, z płyty: *Feminopolo*, AKW Karrot Kommando, Zdzeszowice 2017.
- GANG ŚRÓDMIEŚCIE, *Sprawy niewieście*, z płyty: *Feminopolo*, AKW Karrot Kommando, Zdzeszowice 2017.
- GONIX, *Riot Flow*, z płyty: *Riot Flow*, prod. St. Elmo, 2021.
- GONIX, *Żodyn*, z płyty: *Riot Flow*, prod. St. Elmo, 2021.
- RENI JUSIS, *Bang!*, Sony Music, Warszawa 2016.
- RENI JUSIS, *Bejbi Siter*, z płyty: *Bang!*, Sony Music, Warszawa 2016.

- PODPALACZ TĘCZY I ŻELAZNE WAGINY, *Wołanie o miłość*, w: *Hero-si transformacji. Nacjopolis*, <https://www.youtube.com/watch?v=cwTDYBq8ac8>.
- Natalia PRZYBYSZ, *Nazywam się niebo*, z płyty: *Prąd*, Warner Music Poland, Warszawa 2014.
- Natalia PRZYBYSZ, *Nie będę twoją laleczką*, z płyty: *Prąd*, Warner Music Poland, Warszawa 2014.
- Natalia PRZYBYSZ, *Przez sen*, z płyty: *Światło nocne*, Warner Music Poland, Warszawa 2017.
- REBEKA, *Pocałunek*, <https://www.youtube.com/watch?v=D5YAfV9a4Wo>.
- Maria SADOWSKA, *Cisza nie ratuje*, z płyty: *Dzień Kobiet*, Fonografika, Warszawa 2013.
- Maria SADOWSKA, *Coda*, z płyty: *Dzień Kobiet*, Fonografika, Warszawa 2013.
- Maria SADOWSKA, *Dzień Kobiet*, z płyty: *Dzień Kobiet*, Fonografika, Warszawa 2013.
- Maria SADOWSKA, *Nikt się nie rodzi kobietą*, z płyty: *Dzień Kobiet*, Fonografika, Warszawa 2013.
- Maria SADOWSKA, *Pole walki*, z płyty: *Dzień Kobiet*, Fonografika, Warszawa 2013.
- Maria SADOWSKA, *Rewolucja*, z płyty: *Spis Treści*, Sony Music, Warszawa 2009.
- SISTARS, *Nie ty, nie my (Spadaj)*, z płyty: *Siła sióstr*, Warner Music Poland, Wielkie Joł, Warszawa 2003.
- WRR, *Mama*, z płyty: *Wylłącz to gównu*, QLA, 2021.
- WRR, *Stary mi powiedział*, z płyty: *Wylłącz to gównu*, QLA, 2021.
- WRR, *W szafie spisz ft. polski Internet*, z płyty: *Wylłącz to gównu*, QLA, 2021.
- WRR, *WRR*, <https://www.youtube.com/watch?v=VP4UMMxeIVU>.
- WRR, *Wylłącz to gównu*, QLA, 2021.
- ŻELAZNE WAGINY (wokół Andrzej KONOPKA), *Narodowa Warszawa*, z płyty: *500 zeta*, Haller Records, 2016.
- ŻELAZNE WAGINY, *Sabat*, z płyty: *500 zeta*, Haller Records, 2016.

- ŻELAZNE WAGINY, *Szpital Świętej Rodziny*, z płyty: 500 zeta, Haller Records, 2016.
- ŻELAZNE WAGINY, *Tokio, ninja, gejsza, killer*, <https://www.youtube.com/watch?v=LHroMIN4nL4>.
- ŻELAZNE WAGINY, *Żelazne Waginy*, z płyty: 500 zeta, Haller Records, 2016.

Literatura przedmiotowa

- Tomasz ADAMSKI, *Vardo chce łnić. Przypadek północnego norweskiego miasteczka*, w: *Glamour – magia czy mistyfikacja? Dawny urok w nowym wymiarze*, red. Alicja Kisielewska, Monika Kostaszuk-Romanowska, Anetta B. Strawińska, Białystok 2016, s. 201–209.
- Jolanta ANTAS, Jakub PSTRĄG, *Kartonowe wojny słowne*, „Dialog” 2022, nr 2, s. 200–213.
- Agata ARASZKIEWICZ, *Mowa jabłka i ekonomia utraty. Sposoby czytania (pisania) tekstów Hélène Cixous*, w: *Teorie feministyczne. Tradycje i perspektywy*, red. Marzena Adamiak, Aleksandra Derra, Witold Wachowski, Toruń 2020, s. 1–16.
- Agata ARASZKIEWICZ, *Polowanie na czarownice, kultura kobietobójstwa i globalna wojna z kobietami*, „Czas Kultury” 2021, nr 2 (209), s. 154–158.
- Agata ARASZKIEWICZ, *Zapomniana rewolucja. Rozkwit kobiecego pisania w dwudziestoleciu międzywojennym*, Warszawa 2014.
- Józef BACHÓRZ, *Entuzjastki i Entuzjaści*, w: *Słownik literatury polskiej XIX wieku*, wyd. 2, red. Józef Bachórz, Alina Kowalczykowska, Wrocław 1997, s. 231–232.
- Monika BAER, *Pułapki tożsamości. Kilka uwag o kategoriach płci w narracjach gender studies*, „Teoria – Literatura – Kultura” 2004, nr 2 (9), s. 119–132.
- Monika BAKKE, *Ciało*, w: *Encyklopedia gender. Płeć w kulturze*, red. Monika Rudaś-Grodzka, Katarzyna Nadana-Sokołowska, Agnieszka Mrozik, Kazimiera Szczuka, Katarzyna Czeczot, Barbara Smoleń,

- Anna Nasiłowska, Ewa M. Serafin, Agnieszka Wróbel, Warszawa 2014, s. 73–76.
- Marta BASZEWSKA, *Pisarze pozytywistyczni o sytuacji kobiet. Na przykładzie twórczości Elizy Orzeszkowej i Bolesława Prusa*, „Tekstura. Rocznik Filologiczno-Kulturoznawczy” 2015, t. 1 (6), s. 37–54.
- Joanna BATOR, *Feminizm, postmodernizm, psychoanaliza*, Gdańsk 2001.
- Joanna BATOR, *Filozoficzny wymiar feminizmu*, „Katedra” 2001 nr 1, s. 58–79.
- Joanna BATOR, *Psychoanaliza Freuda i feminizm – dwie hermeneutyki kultury*, „Przegląd Filozoficzny” 1996, nr 4 (20), s. 19–41.
- Mary BEARD, *Kobiety i władza. Manifest*, przeł. Ewa Hornowska, Poznań 2018.
- Marlena BEDNARSKA, *Wybrane dwudziestowieczne powieści dla dziewcząt – próba charakterystyki historyczno-literackiej i ich recepcji społecznej (współcześnie)*, „Prace Naukowe. Filologia Polska. Historia i Teoria Literatury” 1998, nr 7, s. 5–17.
- Mariola BIEŃKO, „Pedał” i „lesba” jako społeczne pojęcia życia codziennego. *Heteroseksualne uprzedzenia językowe dotyczące gejów i lesbijek*, „InterAlia: Pismo Poświęcone Studiom Queer” 2019, nr 14, s. 86–102.
- Małgorzata BIEŃKOWSKA, *Gender i wielokulturowość*, „Pogranicze. Studia Społeczne” 2011, t. 18, s. 26–44.
- Iza BIEŻUŃSKA-MAŁOWIST, *Kobiety antyku. Talenty, ambicje, namiętności*, Warszawa 1993.
- Monika BOBAKO, *Powrót kobiet do historii – niedokończony projekt?*, „Biblioteka Online Think Tanku Feministycznego” 2009, s. 1–10.
- Ewa BORKOWSKA, *Muzyczne interpretacje twórczości poetyckiej Juliana Tuwima. Poeta „tekściarz”? Tuwim w obiegu popularnym*, w: *Reinterpretacje*, red. Maciej Tramer, Agnieszka Wójtowicz, Katowice 2015, s. 115–131.
- Grażyna BORKOWSKA, *Córki Milтона (O podmiocie krytyki feministycznej)*, „Teksty Drugie” 1990, nr 2, s. 50–64.
- Grażyna BORKOWSKA, *Cudzoziemki. Studia o polskiej prozie kobiecej*, Warszawa 1996.

- Grażyna BORKOWSKA, *Metafora drożdży. Co to jest literatura/poezja kobieca*, w: *Ciało i tekst. Feminizm w literaturoznawstwie – antologia szkiców*, red. Anna Nasiłowska, Warszawa 2001, s. 65–76.
- Grażyna BORKOWSKA, *Strategia pszczoły. Żmichowska wobec Hoffmannowej*, „Teksty Drugie” 1993, nr 4/5/6 (22/23/24), s. 70–80.
- Grażyna BORKOWSKA, Małgorzata CZERMIŃSKA, Ursula PHILLIPS, *Pisarki polskie od średniowiecza do współczesności*, Gdańsk 2000.
- Jolanta BRACH-CZAINA, *Szczeliny istnienia*, Kraków 1998.
- Rosi BRAIDOTTI, *Cztery tezy na temat feminizmu po człowieku*, w: *Teorie feministyczne. Tradycje i perspektywy*, red. Marzena Adamiak, Aleksandra Derra, Witold Wachowski, Toruń 2020, s. 1–25.
- Magdalena BULIŃSKA, *Kto po Grassie i Márquezie, czyli rzecz o feminizmie magicznym*, „Gdańskie Zeszyty Kulturoznawcze” 2016, nr 2, s. 9–19.
- BUNT KOBIET. *Czarne Protesty i Strajki Kobiet*, red. Elżbieta Korolczuk, Beata Kowalska, Jennifer Ramme, Claudia Snochowska-Gonzalez, Gdańsk 2019.
- Wojciech J. BURSZTA, *Nacjonalistyczne metafory pokrewieństwa*, „Studia Litteraria Polono-Slavica” 2008, nr 8, s. 205–214.
- Anna BURZYŃSKA, *Poststrukturalizm, dekonstrukcja, feminizm, gender, dyskursy mniejszości i co dalej?*, „Przestrzenie Teorii” 2002, nr 1, s. 65–86.
- Anna BURZYŃSKA, Michał Paweł MARKOWSKI, *Teorie literatury XX wieku. Podręcznik*, Kraków 2006.
- Mirosław CHAŁUBIŃSKI, *Polityka, Kościół, aborcja*, w: *Polityka i aborcja*, red. Mirosław Chałubiński, Warszawa 1994, s. 89–149.
- Iwona CHMURA-RUTKOWSKA, Edyta GŁOWACKA-SOBIECH, Izabela SKÓRZYŃSKA, *Historia szkolna. Historia kobiet?*, w: *Gender w podręcznikach. Projekt badawczy. Raport. T. I. O projekcie. Metodologia badań. Wprowadzenie teoretyczne*, red. Iwona Chmura-Rutkowska, Maciej Duda, Marta Mazurek, Aleksandra Sołtysiak-Łuczak, Warszawa 2016, s. 324–367.
- Mona CHOLLET, *Czarownice. Niezwyciężona siła kobiet*, przeł. Sławomir Królak, Kraków 2019.

- Bożena CHOŁUJ, *Zapomnienia w tradycji myśli feministycznej*, w: *Teorie feministyczne. Tradycje i perspektywy*, red. Marzena Adamiak, Aleksandra Derra, Witold Wachowski, Toruń 2020, s. 1–13.
- Urszula CHOWANIEC, *W poszukiwaniu Kobiety. O wczesnych powieściach Ireny Krzywickiej*, Kraków 2006.
- Sylwia CHUTNIK, *Dziewczyny do przodu*, „Czas Kultury” 2022, nr 2, s. 122–136.
- Sylwia CHUTNIK, *Emma Goldman i anarchofeministki w Polsce, czyli taniec przybliżyła do rewolucji*, „Our Europe. Ethnography – Ethnology – Anthropology of Culture” 2016, nr 5, s. 41–50.
- Sylwia CHUTNIK, *Pisanie to wolność. Krystyna Kofta w trzech odstonach*, „Czas Kultury” 2019, nr 4, s. 141–148.
- Joanna CHWASTYK-KOWALCZYK, *„Bluszczy” w latach 1918–1939*, w: *Ludzie i książki. Studia i szkice bibliologiczno-bibliograficzne. Księga pamiątkowa dedykowana Profesor Hannie Tadeusiewicz*, Ewa Andrysiak, Łódź 2011, s. 253–270.
- Bernadetta CIESEK, *Przeciw wykluczeniu. Konceptualizacje współczesnej polskiej kobiety z perspektywy dyskursu feministycznego*, „Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Linguistica” 2017, nr 1 (51), s. 11–28.
- Hélène CIXOUS, *Śmiech Meduzy*, przeł. Anna Nasiłowska, „Teksty Drugie” 1993, nr 4/5/6 (22/23/24), s. 147–166.
- Kenneth CLARK, *Akt. Studium idealnej formy*, Warszawa 1998.
- Agata CZARNACKA, *Patriarchat*, w: *Encyklopedia gender. Płeć w kulturze*, red. Monika Rudaś-Grodzka, Katarzyna Nadana-Sokołowska, Agnieszka Mroziak, Kazimiera Szczuka, Katarzyna Czeczot, Barbara Smoleń, Anna Nasiłowska, Ewa M. Serafin, Agnieszka Wróbel, Warszawa 2014, s. 369–371.
- Katarzyna CZECZOT, *Menstruacja*, w: *Encyklopedia gender. Płeć w kulturze*, red. Monika Rudaś-Grodzka, Katarzyna Nadana-Sokołowska, Agnieszka Mroziak, Kazimiera Szczuka, Katarzyna Czeczot, Barbara Smoleń, Anna Nasiłowska, Ewa M. Serafin, Agnieszka Wróbel, Warszawa 2014, s. 308–311.

- Olga CZERNIAWSKA, *Dzieciństwo w badaniach biograficznych*, w: *Czas i miejsca w biografii Aspekty edukacyjne*, red. Elżbieta Dubas, Anna Gutowska, Łódź 2017, s. 91–98.
- Mariusz CZUBAJ, *Plastikowa bogini konsumpcji. Przedmowa do wydania polskiego*, w: Mary Frances Rogers, *Barbie jako ikona kultury*, przeł. Ewa Klekot, Warszawa 2003.
- Bernadetta DARSKA, „Bluszcz” – reaktywacja. *Pismo kobiece czy feministyczne?*, w: *Kobiety i mężczyźni (z) kolorowych czasopism*, red. Alina Łysak, Edyta Zierkiewicz, Wrocław 2010, s. 57–71.
- Angela Yvonne DAVIS, *Kobiety, rasa, klasa*, przeł. Dariusz Żukowski, Kraków 2022.
- Simone de BEAUVOIR, *Druga płeć*, przeł. Gabriela Mycielska, Maria Leśniewska, Warszawa 2014.
- Aleksandra DERRA, *Feminizm. Tworzenie poprzez zmianę*, „AVANT. Pismo Awangardy Filozoficzno-Naukowej” 2015, nr 1, s. 11–15.
- Iza DESPERAK, *Antykoncepcja, aborcja i... eutanazja. O upolitycznieniu praw reprodukcyjnych w Polsce*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Sociologica” 2003, nr 30, s. 193–207.
- Ewa DOMAŃSKA, *Jakiej metodologii potrzebuje współczesna humanistyka?*, „Teksty Drugie” 2010, nr 1–2, s. 45–55.
- Daria Anna DOMARAŃCZYK, „Ster” – pierwsze w Polsce radykalne czasopismo feministyczne przełomu XIX i XX wieku, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Litteraria Polonica” 2014, nr 1, s. 187–209.
- Katarzyna DORMUS, *U źródeł polskiej prasy kobiecej – pierwsze redaktorki, wydawczynie, dziennikarki (ok. 1820–1914)*, w: *Kobiety i mężczyźni (z) kolorowych czasopism*, red. Alina Łysak, Edyta Zierkiewicz, Wrocław 2010, s. 8–38.
- Sylwia DRĄG, *Herstoria eksperymentalna: Miss La La*, „Panoptikum” 2021, nr 25, s. 117–134.
- Sławek DRUH, *Wstęp*, w: *Beaty, rymy, życie. Leksykon muzyki hip-hop*, red. Radek Miszczak, Andrzej Cała, Poznań 2005, s. 10–19.
- Elżbieta DUBAS, *Zainteresowanie badawcze Olgi Czerniawskiej*, „Edukacja Dorosłych” 2021, nr 1, s. 9–22.

- Danuta DUCH-KRZYSTOSZEK, *Nieodpłatna praca kobiet*, w: *Encyklopedia gender. Płeć w kulturze*, red. Monika Rudaś-Grodzka, Katarzyna Nadana-Sokołowska, Agnieszka Mrozik, Kazimiera Szczuka, Katarzyna Czczot, Barbara Smoleń, Anna Nasiłowska, Ewa M. Serafin, Agnieszka Wróbel, Warszawa 2014, s. 342–346.
- Halina FILIPOWICZ, *Przeciw „literaturze kobiecej”*, w: *Ciało i tekst. Feminizm w literaturoznawstwie – antologia szkiców*, red. Anna Nasiłowska, Warszawa 2001, s. 222–234.
- Jerzy FRANKE, *Problemy polityki literackiej warszawskich czasopism kobiecych w latach 1905–1918*, „Kwartalnik Historii Prasy Polskiej” 1988, t. 27, nr 27 (2), s. 5–33.
- Monika FRĄCKOWIAK-SOCHAŃSKA, *Postawy polskich kobiet wobec feminizmu. O samoograniczającej się świadomości feministycznej kobiet*, „Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Sociologica” 2011, nr 39, s. 149–170.
- Betty FRIEDAN, *Mistyka kobiecości*, przeł. Agnieszka Grzybek, Warszawa 2012.
- Małgorzata FUSZARA, *Polityka i karnawał, czyli nowy ruch kobiecy w Polsce*, „Societas/Communitas” 2007/2008, nr 2 (4)–1 (5), s. 157–172.
- Małgorzata FUSZARA, *Studia nad płcią kulturową i feminizm we współczesnej nauce w Polsce – teraźniejszość i przyszłość*, „Societas/Communitas” 2008, nr 2 (6), s. 11–32.
- Agnieszka GAJEWSKA, *Tłumaczenie feminizmu*, „Przekładaniec” 2011, nr 24, s. 7–18.
- Agnieszka GAJEWSKA, *Własny pokój*, w: *Encyklopedia gender. Płeć w kulturze*, red. Monika Rudaś-Grodzka, Katarzyna Nadana-Sokołowska, Agnieszka Mrozik, Kazimiera Szczuka, Katarzyna Czczot, Barbara Smoleń, Anna Nasiłowska, Ewa M. Serafin, Agnieszka Wróbel, Warszawa 2014, s. 573–575.
- Agnieszka GAJEWSKA, *Wywrotowość*, w: *Teorie wywrotowe. Antologia przekładów*, red. Agnieszka Gajewska, Poznań 2012, s. 13–29.
- Arleta GALANT, *Na falach, ładach, marginesach. O metaforach i możliwościach feministycznej historii literatury*, „Forum Poetyki” 2017, nr 10, s. 22–31.

- Emilia GARNCAREK, *Kobiece ciało jako przedmiot kontroli społecznej*, „Przegląd Socjologiczny” 2010, nr 3, s. 55–69.
- Aleksandra GASZTOLD, *Studia nad bezpieczeństwem w ujęciu feministycznym*, „Studia Politologiczne” 2018, nr 47, s. 316–333.
- Brigitte GAUTIER, *Zaklęcia czarodziejki Vivien, czyli o autobiografii kobiecej*, w: *Krytyka feministyczna. Siostra teorii i historii literatury*, red. Grażyna Borkowska, Liliana Sikorska, Warszawa 2000, s. 152–158.
- Katarzyna GĘBAROWSKA, „Kobiety” jako zbiorowy podmiot ruchu feministycznego w Polsce. Polemika z Partią Kobiet i Kongresem Kobiet Polskich, w: *Feminizm po polsku*, red. Filip Pierzchalski, Katarzyna Smyczyńska, Maria Ewa Szatlach, Katarzyna Gębarowska, Warszawa 2011, s. 185–219.
- Anna GODZIŃSKA, *Gender i (auto)biografia*, „Autobiografia. Literatura. Kultura. Media” 2015, nr 1 (4), s. 233–244.
- Monika GOLEC, *Dwa żywioły? O strategii badań i związkach muzyki z literaturą*, „Radzyński Rocznik Humanistyczny” 2018, t. 16, nr 3, s. 593–605.
- Ewa GONTARCZYK, *Kobiecość i męskość jako kategorie społeczno-kulturowe w studiach feministycznych. Perspektywa socjologiczno-pedagogiczna*, Poznań 1995.
- Aneta GÓRNICKA-BORATYŃSKA, *Stańmy się sobą. Cztery projekty emancypacji (1863–1939)*, Warszawa 2018.
- Aneta GÓRNICKA-BORATYŃSKA, *Wstęp*, w: *Chcemy całego życia. Antologia polskich tekstów feministycznych z lat 1870–1939*, red. Aneta Górnicka-Boratyńska, Warszawa 2018, s. 15–32.
- Magdalena GRABOWSKA, *Zerwana genealogia. Działalność społeczna i polityczna kobiet po 1945 roku a współczesny polski ruch kobiecy*, Warszawa 2018.
- Agnieszka GRAFF, Elżbieta KOROLCZUK, *Kto się boi gender? Prawica, populizm i feministyczne strategie oporu*, przeł. Michał Sutowski, Warszawa 2022.
- Agnieszka GRAFF, *Nacjonalizm*, w: *Encyklopedia gender. Płeć w kulturze*, red. Monika Rudaś-Grodzka, Katarzyna Nadana-Sokołowska,

- Agnieszka Mrozik, Kazimiera Szczuka, Katarzyna Czczot, Barbara Smoleń, Anna Nasiłowska, Ewa M. Serafin, Agnieszka Wróbel, Warszawa 2014, s. 332–335.
- Agnieszka GRAFF, *Rykoszetem. Rzecz o płci, seksualności i narodzie*, Warszawa 2008.
- Dariusz GROCHOCKI, *Sposoby nadawania znaczeń przestrzeni miejskiej przez różne nurty muzyki hip-hop*, w: *Miasto. Między przestrzenią a koncepcją przestrzeni*, red. Magdalena Banaszekiewicz, Franciszek Czech, Piotr Winkowski, Kraków 2010, s. 367–374.
- Barbara GROCHOLSKA, *Wizerunek polskiej emancypanki ukazany w wybranych tekstach XIX i XX wieku*, „Piotrkowskie Zeszyty Historyczne” 2018, t. 19, nr 2, s. 73–86.
- Agnieszka GROMKOWSKA-MELOSİK, *Power Girl i kontrowersje wokół (pop)kulturowej emancypacji kobiet współczesnych*, w: *Kultura popularna: konteksty teoretyczne i społeczno-kulturowe*, red. Agnieszka Gromkowska-Melosik, Zbyszko Melosik, Kraków 2010, s. 205–230.
- Agnieszka GROMKOWSKA-MELOSİK, *Taylor Swift – od skromnej „dziewczyny z sąsiedztwa” do bohaterki postfeministycznego świata*, „Studia Edukacyjne” 2015, nr 36, s. 131–142.
- Magdalena GRZYB, *Przemoc wobec kobiet, populizm penalny i feminizm*, w: *Populizm penalny*, red. Jan Widacki, Kraków 2017, s. 107–118.
- Danuta GWIZDALANKA, *Muzyka i płeć*, Kraków 2001.
- Monika HAJKOWSKA, *Narcyza Żmichowska (1819–1896) – pisarka, działaczka społeczna, nauczycielka*, „Lubelski Rocznik Pedagogiczny” 2015, t. 34, z. 1, s. 141–156.
- Magdalena HAMER, *Podmiotowość, akt twórczy i kobiecy eros. Komiks Istota a wybrane teorie feministyczne*, „Kultura Popularna” 2019, nr 3, s. 62–72.
- Kwiryna HANDKE, *Język a determinanty płci*, w: *Język a kultura. Płeć w języku i kulturze*, red. Janusz Anusiewicz, Kwiryna Handke, t. 9, Wrocław 1994, s. 15–29.
- June HANNAM, *Feminizm*, przeł. Agnieszka Kaflińska, Poznań 2010.
- Andrzej HEJMEJ, *Muzyczność dzieła literackiego*, wyd. 3, Toruń 2012.

- Andrew HEYWOOD, *Ideologie polityczne*, przeł. Dorota Stasiak, Miłosz Habura, Natalia Orłowska, Warszawa 2007.
- Klementyna HOFFMANOWA, *O powinnościach kobiet*, w: *Dzieła Klementyny z Tańskich Hofmanowej*, t. 9, red. Narcyza Żmichowska, Warszawa 1876, s. 7–14.
- Renata HOŁDA, *Niebezpieczne dzieło sztuki. Tęcza w przestrzeniach miejskich Warszawy*, „Journal of Urban Ethnology” 2020, nr 18, s. 137–154.
- Bohdana HONCZARENKO, *Emancypacyjny ruch kobiet z końca XIX wieku oraz jego odbicie w literaturze ukraińskiej i polskiej*, w: *Przemiany dyskursu emancypacyjnego kobiet*, red. Anna Janicka, Cotinne Fournier Kiss, Mariya Bracka, Białystok 2019, s. 579–587.
- Clenora HUDSON-WEEMS, *Spory kulturowe i programowe w obrębie akademii: kwestie kluczowe dla afroamerykańskich studiów kobiecych*, w: *Teorie wywrotowe. Antologia przekładów*, red. Agnieszka Gajewska, Poznań 2012, s. 391–402.
- Maggie HUMM, *Słownik teorii feminizmu*, przeł. Bożena Umińska, Jarosław Mikos, Warszawa 1993.
- Ewa Hyż, *Kobieta, ciało, tożsamość. Teorie podmiotu w filozofii feministycznej końca XX wieku*, Kraków 2003.
- Ewa Hyż, *Prawa kobiet jako prawa człowieka*, w: *Konteksty feministyczne. Gender w życiu społecznym i kulturze*, red. Patrycja Chudzicka-Dudzik, Elżbieta Durys, Łódź 2014, s. 55–76.
- Inga IWASIÓW, *Gender dla średnio zaawansowanych*, Warszawa 2004.
- Inga IWASIÓW, *Granice. Polityczność prozy i dyskursu kobiet po 1989 roku*, Szczecin 2013.
- Inga IWASIÓW, *Jest możliwa. Krytyka feministyczna*, „Wielogłos” 2011, nr 2 (10), s. 44–49.
- Inga IWASIÓW, *O narracji szczelinowo-błonowej. Lekcje pisania na podstawie Jolanty Brach-Czajny*, „Czas Kultury” 2022, nr 1, s. 8–16.
- Agata JAGUSIAK, *Ciało w posthumanistycznej teorii podmiotowości dwuwymiarowej autorstwa Elizabeth Grosz*, „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Filozofia” 2015, nr 12, s. 153–165.

- Krystyna JAKOWSKA, *Uwięzienie w zamkniętej przestrzeni. O metaforze przestrzennej w prozie Gombrowicza*, w: *Geografia i metafory*, red. Elżbieta Konończuk, Ewa Nofikow, Elżbieta Sidoruk, Białystok 2014, s. 197–208.
- Edyta JANIĄK, *Feministyczne gry z autobiografią*, „DYSKURS. Pismo Naukowo-Artystyczne ASP we Wrocławiu” 2018, nr 25, s. 150–165.
- Maria JANION, *Humanistyka. Poznanie i terapia*, Warszawa 1982.
- Maria JANION, *Kobiety i duch inności*, Warszawa 1996.
- Maria JANION, *Wstęp. Amerykanka w Polsce*, w: Shana Penn, *Podziemie kobiet*, przeł. Hanna Jankowska, Warszawa 2003, s. 5–9.
- Kornelia JANKOWSKA, *Emancypacja, feminizm, sufrażyzm w słownikach języka polskiego*, „Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Linguistica” 2021, nr 55, s. 207–219.
- Hanna JAXA-ROŻEN, *Kobiety i pieniądze w twórczości eseistycznej Virginii Woolf i powieściach Jane Austen*, w: *Monety, banknoty i inne środki wymiany*, red. Piotr Kowalski, Wrocław 2010, s. 99–106.
- Agnieszka JEZIEŃSKA, *Dyżurna feministka. Dlaczego i jak polskie pisarki czytają Elfriede Jelinek*, „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Studia Neofilologiczne” 2015, nr 11, s. 29–47.
- Marek JEZIŃSKI, *O wybranych aspektach politycznego oblicza muzyki popularnej*, „Studia Politologiczne” 2018, t. 50, s. 202–216.
- Dobrochna KAŁWA, *Herstoria mówiona w Polsce. Kilka uwag o feministycznych projektach oral history*, „Wrocławski Rocznik Historii Mówionej” 2021, nr 11, s. 8–21.
- Piotr KANIEWSKI, *Entuzjastki warszawskie projektantkami nowoczesnej kobiety*, „Vade Nobiscum” 2009, nr 1, s. 77–86.
- Izabela KANIOWSKA-LEWAŃSKA, *Twórczość dla dzieci i młodzieży Klementyny z Tańskich Hoffmanowej*, Opole 1964.
- Magdalena KARGUL, *Kategoria Post-Blackness jako próba współczesnej redefinicji czarnej tożsamości*, „Wielogłos” 2016, nr 4 (30), s. 127–149.
- Małgorzata KARWATOWSKA, Jolanta SZPYRA-KOZŁOWSKA, *Językoznawstwo*, w: *Encyklopedia gender. Płeć w kulturze*, red. Monika Rudaś-Grodzka, Katarzyna Nadana-Sokołowska, Agnieszka

- Mrozik, Kazimiera Szczuka, Katarzyna Cieczot, Barbara Smoleń, Anna Nasiłowska, Ewa M. Serafin, Agnieszka Wróbel, Warszawa 2014, s. 218–222.
- Małgorzata KARWATOWSKA, Jolanta SZPYRA-KOZŁOWSKA, *Lingwistyka płci. Ona i on w języku polskim*, Lublin 2010.
- Krystyna KAZANECKA, *Smutne Dziewczyny w walce o własną podmiotowość*, „Czas Kultury” 2022, nr 2 (213), s. 137–147.
- Agnieszka KAŹMIERCZAK, *Wygląd i strój a atrakcyjność kobiety*, w: *Miłość czarowna*, red. Bożena Płonka-Syroka, Kaja Marchel, Andrzej Syroka, Wrocław 2015, s. 71–100.
- Izolda KIEC, *W szarej sukience. Autorki i wokalistki w poszukiwaniu tożsamości*, Warszawa 2013.
- Karolina KIZIŃSKA, *Gender a kultury muzyczne – kulturoznawcze spojrzenie na badania etnomuzykologiczne i historyczne*, „Przegląd Kulturoznawczy” 2012, nr 4 (14), s. 382–390.
- Karolina KIZIŃSKA, *Rola płci kulturowej w badaniach muzykologicznych – zarys pola badawczego muzykologii feministycznej*, „Kultura i Edukacja” 2013, nr 1 (94), s. 22–41.
- Natalia KLEJDYSZ, *Wiedźmy i dziwadła, czyli polska droga do parytetu*, „Przegląd Politologiczny” 2018, nr 2, s. 79–90.
- Justyna KLINK, *Językowe sposoby wyrażania perswazji w Pamiętce po dobrej matce Klementyny z Tańskich Hoffmanowej*, „Acta Universitatis Lodzensis. Folia Linguistica” 2005, nr 43, s. 37–45.
- Zbigniew KŁOCH, *Język i płć: różne podejścia badawcze*, „Pamiętnik Literacki” 2000, nr 1, s. 141–160.
- Urszula KLUCZYŃSKA, *Ciało jako obszar refleksji naukowej i jako projekt*, „Polski Przegląd Nauk o Zdrowiu” 2016, nr 3 (48), s. 277–284.
- Krystyna KŁOSIŃSKA, *Ciało, ubranie, pożądanie. O wczesnych powieściach Gabrieli Zapolskiej*, Kraków 1999.
- Krystyna KŁOSIŃSKA, *Feministyczna krytyka literacka*, Katowice 2010.
- Krystyna KŁOSIŃSKA, *Kobieta autorka*, „Teksty Drugie” 1995, nr 3/4 (33/34), s. 87–112.
- Krystyna KŁOSIŃSKA, *Miniatury: czytanie i pisanie „kobiece”*, Katowice 2006.

- Olivia KŁUSEK, *Prawda o kobiecie – feminizm i trywializacja w kobiecej prasie segmentu luksusowego w Polsce*, „Media – Biznes – Kultura. Dziennikarstwo i komunikacja społeczna” 2016, nr 1, s. 27–44.
- Sandra KOCHA, *Językowy obraz kobiety wyjątkowej w wybranych baśniach Hansa Christiana Andersena*, „Bibliotekarz Podlaski” 2018, nr 3 (40), s. 189–202.
- Bogna KOCIOŁOWICZ-WIŚNIEWSKA, *Medialne strategie autoprezentacji działaczek nacjonalistycznych organizacji kobiecych*, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna” 2019, nr 15, t. 2, s. 115–130.
- Ewa KONDRATOWICZ, *Szminka na sztandarze. Kobiety Solidarności 1980–1989. Rozmowy*, Warszawa 2001.
- Adam KONOPKA, *Debata publiczna bez kobiet? Wykorzystanie feministycznej teorii punktu widzenia do badania marginalizacji głosów kobiet w polskim dyskursie na wybranych przykładach*, „Władza Sądzienia” 2017, nr 1 (12), s. 197–208.
- Natalia KOŃCZAL, *Artemisia i Zuzanna – między biografizmem a strukturą obrazową*, „Modus. Prace z historii sztuki” 2015, nr 15, s. 187–199.
- Lucyna KOPCIEWICZ, *W dniu ich święta. Przemoc symboliczna, media i podmiot kobiecy w świadomości grup pokoleniowych*, Kraków 2011.
- Joanna KORBUT, *Polskie i czeskie czasopiśmiennictwo kobiece na przełomie XIX i XX wieku*, „Bohemistyka” 2002, nr 4, s. 285–294.
- Elżbieta KOROLCZUK, *Lekcja szwedzkiego: „turystyka aborcyjna” a legislacja dotycząca aborcji*, w: *A jak hipokryzja. Antologia tekstów o aborcji, władzy, pieniądzu i sprawiedliwości*, red. Claudia Snochowska-Gonzalez, Warszawa 2011, s. 77–86.
- Elżbieta KOROLCZUK, *Odzyskiwanie języka, czyli jak zmieniła się debata o aborcji w kontekście Czarnych Protestów i Strajków Kobiet*, w: *Bunt kobiet. Czarne Protesty i Strajki Kobiet*, red. Elżbieta Korolczuk, Beata Kowalska, Jenifer Ramme, Claudia Snochowska-Gonzalez, Gdańsk 2019, s. 119–153.
- Elżbieta KOROLCZUK, Beata KOWALSKA, Radosław NAWOJSKI, Jennifer RAMME, Claudia SNOCHOWSKA-GONZALEZ, *Mobilizacja kobiet*

- w latach 2016–2018: przyczyny, konteksty i perspektywy badawcze, w: *Bunt kobiet. Czarne Protesty i Strajki Kobiet*, red. Elżbieta Korolczuk, Beata Kowalska, Jenifer Ramme, Claudia Snochowska-Gonzalez, Gdańsk 2019, s. 18–41.
- Anna KOWALCZE-PAWLIK, *Obietnica potworności*, w: *Teorie wywrotowe. Antologia przekładów*, red. Agnieszka Gajewska, Poznań 2012, s. 487–505.
- Anna KOWALCZYK, *Brakująca połowa dziejów. Krótka historia kobiet na ziemiach polskich*, Warszawa 2018.
- Izabela KOWALCZYK, *Akt*, w: *Encyklopedia gender. Płeć w kulturze*, red. Monika Rudaś-Grodzka, Katarzyna Nadana-Sokołowska, Agnieszka Mrozik, Kazimiera Szczuka, Katarzyna Cieczot, Barbara Smoleń, Anna Nasiłowska, Ewa M. Serafin, Agnieszka Wróbel, Warszawa 2014, s. 30–32.
- Izabela KOWALCZYK, *Ciało i władza: polska sztuka krytyczna lat 90.*, Warszawa 2002.
- Danuta KOWALEWSKA, *Czarownica w literaturze polskiego oświecenia. Stereotypy i płeć*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Litteraria Polonica” 2016, nr 4 (34), s. 53–67.
- Danuta KOWALEWSKA, *Wypełnianie szczeliny? O perspektywie feministycznej w refleksji literaturoznawczej nad polskim oświeceniem*, „Roczniki Humanistyczne” 2019, t. 67, nr 1, s. 9–24.
- Beata KOWALSKA, *O metodologii feministycznej ogólnie i osobiście*, „Studia Humanistyczne AGH” 2012, t. 11, nr 2, s. 69–80.
- Beata KOWALSKA, *Utopia na horyzoncie. O feminizmie z Ann Snitow*, w: *Utopie kobiet. 100 lat praw wyborczych kobiet (1918–2018)*, red. Krystyna Slany, Justyna Struzik, Magdalena Ślusarczyk, Beata Kowalska, Marta Warat, Ewa Krzaklewska, Ewelina Ciaputa, Anna Ratecka, Agnieszka Król, Kraków 2019, s. 329–344.
- Beata KOWALSKA, Radosław NAWOJSKI, *Uwaga, uwaga, tu obywatelki! Obywatelstwo jako praktyka w Czarnych Protestach i Strajkach Kobiet*, w: *Bunt kobiet. Czarne Protesty i Strajki Kobiet*, red. Elżbieta Korolczuk, Beata Kowalska, Jennifer Ramme, Claudia Snochowska-Gonzalez, Gdańsk 2019, s. 45–81.

- Dorota KOZARYN, Pamiątka po dobrej matce *Klementyny Tańskiej – językowy kształt XIX-wiecznej rady*, w: *Językowa kreacja tożsamości*, red. Grzegorz Cyran, Elżbieta Skorupska-Raczyńska, Gorzów 2013, s. 41–49.
- Dorota KOZICKA, *Co to znaczy dzisiaj być polskim krytykiem?*, „Wielogłos” 2011, nr 1 (9), s. 47–58.
- Aleksander KOZŁOWSKI, Janusz MARCHEWA, *Dydaktyka literatury i jej powiązania z innymi naukami w świetle wybranych prac dydaktyków zachodnioniemieckich*, w: *Dydaktyka literatury*, t. 7, red. Wojciech Pasterniak, t. 7, Zielona Góra 1985, s. 139–147.
- Joanna KRAJEWSKA, *Spór o literaturę kobiecą w dwudziestoleciu międzywojennym*, Poznań 2014.
- Ewa KRASKOWSKA, *Kilka uwag na temat powieści kobiecej*, „Teksty Drugie” 1993, nr 4/5/6 (22/23/24), s. 259–273.
- Ewa KRASKOWSKA, *Kobieta w komunikacji literackiej XIX i XX wieku*, w: *Kobiety we współczesnej Europie*, red. Magdalena Musiał-Karg, Toruń 2009, s. 243–255.
- Ewa KRASKOWSKA, *Kobiety piszą i rachują*, „Przestrzenie Teorii” 2015, nr 23, s. 267–273.
- Ewa KRASKOWSKA, *Miejsce pisarza i pisarki w kulturze międzywojnia*, w: *Metamorfozy społeczne*, t. 4: *Kultura i społeczeństwo II Rzeczypospolitej*, red. Włodzimierz Mędrzecki, Agata Zawiszewska, Warszawa 2012, s. 199–216.
- Ewa KRASKOWSKA, *O tak zwanej „kobiecości” jako konwencji literackiej*, w: *Krytyka feministyczna. Siostra teorii i historii literatury*, red. Grażyna Borkowska, Liliana Sikorska, Warszawa 2000, s. 200–211.
- Karolina KRASUSKA, *Interseksjonalność*, w: *Encyklopedia gender. Płeć w kulturze*, red. Monika Rudaś-Grodzka, Katarzyna Nadana-Sokołowska, Agnieszka Mrozik, Kazimiera Szczuka, Katarzyna Czeczot, Barbara Smoleń, Anna Nasiłowska, Ewa M. Serafin, Agnieszka Wróbel, Warszawa 2014, s. 213–216.
- Anna KRONENBERG, *Migracje kobiet – strategie odzyskiwania głosu i ciała w twórczości literackiej Polek mieszkających w Wielkiej Brytanii i Irlandii*, „Teksty Drugie” 2016, nr 3, s. 98–115.

- Stanisław KRUSZYŃSKI, *Ordo Iuris*, „Dłatego” 2016, nr 11, s. 20.
- Mirella KRYŚ, „Ażeby dowieść, że mogą chodzić, same chodzą” – kwestia kobieca w „Kronice paryskiej” Zofii Węgierskiej, „Świat Tekstów. Rocznik Słupski” 2019, nr 17, s. 89–100.
- Irena KRZYWICKA, *Kontrola współczesności. Wybór międzywojennej publicystyki społecznej i literackiej z lat 1924–1939*, red. Agata Zawiszewska, Warszawa 2008.
- Irena KRZYWICKA, *Wyznania gorszycielki*, oprac. Agata Tuszyńska, wyd. 5, Warszawa 2002.
- Natalia KRZYŻANOWSKA, *Kobiety w (polskiej) sferze publicznej*, Toruń 2012.
- Monika KSIENIEWICZ, *Specyfika polskiego feminizmu*, „Kultura i Historia” 2004, nr 6, s. 90–100.
- Paweł KUBICKI, *Ruchy miejskie w Polsce*, Kraków 2020.
- Krystyna KUJAWIŃSKA-COURTNEY, *Feministyczna krytyka literacka. Teorie i praktyki*, „Pamiętnik Literacki” 1998, nr 3, s. 99–113.
- Inga B. KUŻMA, Edyta B. PIETRZAK, *Herstoryczne porządki. Konflikt czy pluralizacja pamięci?*, „Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej” 2020, nr 18, z. 2, s. 227–251.
- Inga B. KUŻMA, Edyta B. PIETRZAK, *Kobieta – przestrzeń konfliktów, pole walk. Szkice z antropologii politycznej*, Łódź 2021.
- Sylwia KUŻMA-MARKOWSKA, *Herstory (herstoria)*, w: *Encyklopedia gender. Pleć w kulturze*, red. Monika Rudaś-Grodzka, Katarzyna Nadana-Sokołowska, Agnieszka Mrozik, Kazimiera Szczuka, Katarzyna Czeczot, Barbara Smoleń, Anna Nasiłowska, Ewa M. Serafin, Agnieszka Wróbel, Warszawa 2014, s. 179–182.
- Agnieszka KWIATKOWSKA, *Między tradycją a nowoczesnością. O polskiej liryce kobiet w XX wieku*, w: *Polskie piarstwo kobiet w wieku XX: procesy i gatunki, sytuacje i tematy*, red. Ewa Kraskowska, Bogumiła Kaniewska, Poznań 2015, s. 133–159.
- Karolina LACHOWSKA, Marcin PIELUŻEK, „Lesby i pedały” – konteksty komunikacyjne związane ze środowiskami LGBT wśród użytkowników Internetu, w: *Badanie i projektowanie komunikacji 1*, red. Michał Grech, Annette Siemes, Kraków 2012, s. 133–155.

- Ilona LECHOWICZ, *Językowy profil feministki w notach autoprezentacyjnych*, „Kształcenie Językowe” 2011, t. 9 (19), s. 105–120.
- Anna LEDWINA, *Od buntu do wyzwolenia. Image kobiety nieobyčajnej według Sidonie-Gabrielle Colette, Simone de Beauvoir, Françoise Sagan i Marguerite Duras*, „Santander Art and Culture Law Review” 2018, nr 1 (4), s. 157–170.
- Katarzyna LESZCZYŃSKA, Agata DZIUBAN, *Pomiędzy esencjalizmem a konstruktywizmem. Płeć (kulturowa) w refleksji teoretycznej socjologii – przegląd koncepcji*, „Studia Humanistyczne AGH” 2012, t. 11 (2), s. 13–34.
- Paweł LESZKOWICZ, *Decentralizacja i multikulturalizm*, „Artium Quaestiones” 1997, nr 8, s. 187–194.
- Anna ŁEBKOWSKA, *Jak ucieleśnić ciało: o jednym z dylematów somatopetyki*, „Teksty Drugie” 2011, nr 4, s. 11–27.
- Maciej ŁOZOWSKI, *Anomia i rozpad rodziny w powieści Katoniela Ewy Madeyskiej*, w: *Twórczość Wiesława Kazaneckiego oraz laureatów nagrody literackiej jego imienia*, red. Marek Kochanowski, Katarzyna Sawicka-Mierzyńska, Białystok 2020, s. 201–214.
- Lena MAGNONE, *Psychoanaliza*, w: *Encyklopedia gender. Płeć w kulturze*, red. Monika Rudaś-Grodzka, Katarzyna Nadana-Sokołowska, Agnieszka Mrozik, Kazimiera Szczuka, Katarzyna Czeczot, Barbara Smoleń, Anna Nasiłowska, Ewa M. Serafin, Agnieszka Wróbel, Warszawa 2014, s. 450–455.
- Lena Magnone, *Szalona (Zonia)*, w: *...czterdzieści i cztery. Figury literackie. Nowy kanon*, red. Monika Rudaś-Grodzka, Katarzyna Nadana-Sokołowska, Agnieszka Mrozik, Kazimiera Szczuka, Katarzyna Czeczot, Barbara Smoleń, Anna Nasiłowska, Ewa M. Serafin, Agnieszka Wróbel, Warszawa 2016, s. 579–591.
- Ewa MAJ, *Wzorce aktywności kobiet w Narodowej Demokracji (1893–1939)*, w: *Drogi kobiet do polityki (na przestrzeni XVIII–XXI wieku)*, red. Teresa Kulak, Małgorzata Dajnowicz, Wrocław 2016, s. 147–171.
- Ewa MAJEWSKA (w rozmowie z Hélène CIXOUS), *Bez utopii*, „Zadra” 2004, nr 1 (18), s. 56–59.

- Dorota MAJKOWSKA, *Nowa interpretacja w starych ramach. Szkic o feminizmie, kobiecej transgresji i antropologii kultury*, w: *Gender w humanistyce*, red. Małgorzata Radkiewicz, Kraków 2001, s. 251–262.
- Maria MAŁANICZ-PRZYBYLSKA, *Bunt kobiet w polskiej muzyce tradycyjnej i folkowej*, „Literatura Ludowa. Journal of Folklore and Popular Culture”, 2021, nr 1, s. 55–71.
- Agnieszka MAŁOCHA-KRUPA, Marta ŚLEZIAK, *Wprowadzenie. Od XIX wieku do współczesności*, w: *Słownik nazw żeńskich polszczyzny*, red. Agnieszka Małocha-Krupa, Wrocław 2015, s. 5–18.
- Beata MARCINOWSKA, *Książka-ulicznica, czyli początki powieści kryminalnej w Polsce*, „Kwartalnik Opolski” 2017, nr 4, s. 45–53.
- Sara MARCUS, *Do przodu dziewczyny! Prawdziwa rewolucja Riot Grrrl*, przeł. Andrzej Wojtasik, Wołowiec 2022.
- Lucyna MARZEC, *Archiwa literatury kobiecej*, „Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Literacka” 2011, nr 18, s. 237–247.
- Lucyna MARZEC, *Herstoria nie tylko żywa, nie tylko jedna, nie zawsze prawdziwa*, „Czas Kultury” 2010, nr 5, s. 34–43.
- Iwona MASSAKA, *Epifenomenalny i istotowy wymiar muzyki w polityce*, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne” 2005, nr 1, s. 155–168.
- Marta MAZUREK, „Kobietystka”: *neologizm a doświadczenie egzystencjalne Afroamerykanki*, „Przekładaniec” 2011, nr 24, s. 247–262.
- Marta MAZUREK, *Kobietyzm Afroamerykanek*, w: *Teorie wywrotowe. Antologia przekładów*, red. Agnieszka Gajewska, Poznań 2012, s. 363–373.
- Dorota MICHUŁKA, *»Ad usum Delphini«. O szkolnej edukacji literackiej – dawniej i dziś*, Wrocław 2013.
- Joanna MIKOSZ, *Aspekty opinotwórczości polskich dzienników i prasy tabloidowej*, „Обрії друкарства” 2019, nr 1 (7), s. 240–261.
- Ewa MIKULSKA, *Oprah Winfrey, czyli kobieta glamorous XXI wieku*, w: *Glamour – magia czy mistyfikacja? Dawny urok w nowym wymiarze*, red. Alicja Kisielewska, Monika Kostaszuk-Romanowska, Anetta B. Strawińska, Białystok 2016, s. 119–132.
- Nancy K. MILLER, *Arachnologie. Kobieta, tekst i krytyka*, przeł. Krystyna Kłosińska, Krzysztof Kłosiński, w: *Teorie literatury XX wieku*.

- Antologia*, red. Anna Burzyńska, Michał Paweł Markowski, Kraków 2006, s. 487–513.
- Kate MILLETT, *Teoria polityki płciowej*, przeł. Teresa Hołówka, w: *Nikt nie rodzi się kobietą*, red. Teresa Hołówka, Warszawa 1982, s. 58–97.
- Anna MIŁOSZEWSKA, *Trzeci język*, „Kultura Popularna” 2012, nr 3 (33), s. 62–69.
- Kamil MINKNER, *Główne problemy konceptualizacji pojęcia polityczności*, „Studia Politologiczne” 2015, nr 37, s. 50–74.
- Jan MIODEK, *Słownik nazw żeńskich polszczyzny*, red. Agnieszka Małocha-Krupa, „Oblicza Komunikacji” 2017, nr 10, s. 171–173.
- Jan MIZERSKI, *O pomnikach nie tylko społecznie: Marek Domański, Tomasz Ferenc (red.)*, „Pomniki wojenne: Formy, miejsca, pamięć”, „Stan Rzeczy” 2020, nr 2 (19), s. 333–336.
- Joanna MIZIELIŃSKA, *(De)Konstrukcje kobiecości. Podmiot feminizmu a problem wykluczenia*, Gdańsk 2004.
- Joanna MIZIELIŃSKA, *Pomiędzy pomiotem a przedmiotem... O mistyfikacjach i nieobecności miłości między kobietami w kulturze*, w: *Parametry pożądania. Kultura odmieńców wobec homofobii*, red. Tomasz Basiuk, Dominika Ferens, Tomasz Sikora, Kraków 2006, s. 1–13.
- Ewa MŁYNARCZYK, *Co jest kobietą we współczesnej polszczyźnie?*, „Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Linguistica” 2021, nr 55, s. 195–206.
- Toril Moi, *Sexual/Textual Politics. Feminist Literary Theory*, Londyn i Nowy Jork 2002.
- Agnieszka MROZIK, *Marksizm w badaniach literackich. Wersja 2.0*, „Pamiętnik Literacki” 2019, nr 2, s. 210–219.
- Tomasz MRÓZ, *Polska wojna kulturowa. Pole bitwy i strony konfliktu*, „Kultura Popularna” 2015, nr 2, s. 122–131.
- Danuta MUCHA, *Indiańskie legendy i sny w realizmie magicznym Miguela Ángela Asturiasa*, w: *Z problematyki badań literaturoznawczych*, red. M. Krzysztofik, Kielce 2019, s. 161–175.
- Alina NARUSZEWICZ-DUCHLIŃSKA, *Onimiczna kreatywność translatorska w tytułach filmów i seriali*, „Prace Językoznawcze” 2016, vol. 18, t. 3, s. 145–156.

- Anna NASIŁOWSKA, *Emancypacja i ekonomia codzienności*, „Konteksty” 2017, nr 1–2, s. 16–17.
- Anna NASIŁOWSKA, *Feminizm i psychoanaliza – ucieczka od opozycji*, w: *Ciało i tekst. Feminizm w literaturoznawstwie – antologia szkiców*, red. A. Nasiłowska, Warszawa 2001, s. 206–214.
- Katarzyna NIZIOŁEK, *Sztuka społeczna. Koncepcje – dyskursy – praktyki*, Białystok 2015.
- Magdalena NOWACKA, *Uznanie przemocy wobec kobiet jako zagrożenia dla tradycyjnego podziału ról płciowych w Polsce*, „Miscellanea Anthropologica et Sociologica” 2020, nr 2 (21), s. 74–87.
- Justyna NOWAK, *Niema bohaterka. Komentarz o praktykach uciszania kobiet*, „AVANT. Pismo Awangardy Filozoficzno-Naukowej”, 2020, t. 11, nr 3, s. 1–8.
- Mirosława NOWAK-DZIEMIANOWICZ, *Pedagogika dyskursywna: nadzieje i możliwości*, w: *Pedagogika: zakorzenie i transgresja*, red. M. Nowak-Dziemianowicz, P. Rudnicki, Wrocław 2011, s. 315–346.
- Elżbieta Helena OLEKSY, *Interseksjonalność na rozdrożach*, „Przegląd Kulturoznawczy” 2014, nr 2 (20), s. 247–258.
- Katarzyna ORECKA, *Prasa dla kobiet jako odzwierciedlenie zmiany roli i pozycji kobiety w dziewiętnastowiecznym społeczeństwie*, w: *Przeszłość – teraźniejszość – przyszłość. Problemy badawcze młodych politologów*, red. D. Mikucka-Wójtowicz, Kraków 2010, s. 23–35.
- Olimpia ORZĄDAŁA, *Zło patriarchy. O Gniewie Zygmunta Miłoszewskiego jako kryminale zaangażowanym*, „Prace Literaturoznawcze” 2021, nr 9, s. 191–201.
- Eliza ORZESZKOWA, *Kilka słów o kobietach*, Lwów 1873.
- Kazimierz OŻÓG, *Polskie pieśni religijne jako akty mowy*, „Słowo. Studia językoznawcze” 2016, nr 7, s. 66–84.
- Grzegorz PAJESTKA, *Orientacje społeczne a płeć. Czy rywalizacja to tylko „męska rzecz”?*, „Psychologia Społeczna” 2012, nr 1 (20), s. 64–70.
- Halina PARAFIANOWICZ, *Lwowski „Ster” i jego amerykańskie fascynacje 1895–1897*, w: *Przemiany dyskursu emancypacyjnego kobiet. Seria 1. Perspektywa środkowoeuropejska*, red. Anna Janicka, Corinne Fournier Kiss, Mariya Bracka, Białystok 2019, s. 273–288.

- Elżbieta PAWLAK-HEJNO, *Sufrażystki angielskie w polskiej prasie kobiecej na przykładzie czasopisma „Bluszcz”*, w: *Kobiety niepokorne. Reformatorki – buntowniczkini – rewolucjonistki. Historie*, red. Iza Desperak, Inga B. Kuźma, Łódź 2017, s. 23–31.
- Brygida PAWŁOWSKA-JĄDRZYK, *Buty i metaforyka obuwownicza w reklamie wizualnej*, „Kultura – Media – Teologia” 2019, nr 2 (37), s. 8–24.
- Anna PEKANIEC, *Czy w tej autobiografii jest kobieta? Kobięca literatura dokumentu osobistego od początku XIX wieku do wybuchu II wojny światowej*, Kraków 2013.
- Anna PEKANIEC, *Literatura dokumentu osobistego kobiet. Ewolucja teorii, zmiany praktyk lekturowych*, „Autobiografia. Literatura. Kultura. Media” 2014, nr 1 (2), s. 13–28.
- Anna PEKANIEC, *Rodzina w polskiej powieści po 1989 (rekoniesans)*, „Nowa Dekada Krakowska” 2014, nr 1/2, s. 7–15.
- Shana PENN, *Podziemie kobiet*, przeł. Hanna Jankowska, Warszawa 2003.
- Michelle PERROT, *Moja historia kobiet*, przeł. Marta Szafrńska-Brandt, Warszawa 2009.
- Layli PHILLIPS, *Kobietyzm: na własną rękę*, w: *Teorie wywrotowe. Antologia przekładów*, red. Agnieszka Gajewska, Poznań 2012, s. 403–445.
- Anna PIECHNIK, *Wizerunek kobiety i mężczyzny w językowym obrazie świata ludności wiejskiej (na przykładzie gminy Zakliczyn nad Dunajcem)*, Kraków 2009.
- Filip PIERZCHALSKI, *Polityczność polskiej muzyki feministycznej*, w: *Feminizm po polsku*, red. Filip Pierzchalski, Katarzyna Smyczyńska, Maria Ewa Szatlach, Katarzyna Gębarowska, Warszawa 2011, s. 19–78.
- Filip PIETRUSZEWSKI, *Prywatne jest polityczne, czyli o publicystyce Ireny Krzywickiej*, „Refleksje. Pismo naukowe studentów i doktorantów WNPiD UAM” 2013, nr 8, s. 39–54.
- Bożena PIETRZYCUK, *Interakcje w procesie socjalizacji rodzajowej dzieci w przedszkolu*, „Lubelski Rocznik Pedagogiczny” 2018, t. 37, z. 1, s. 55–74.

- Anna PIĘCIŃSKA, *Słona, wielka, modra – obraz wody w polskich szan-tach*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio FF – Philologia” 2015, nr 1 (33), s. 49–69.
- Małgorzata PILASZEK, *Procesy czarownic w Polsce w XVI–XVIII w. Nowe aspekty. Uwagi na marginesie pracy B. Baranowskiego*, „Odrodzenie i Reformacja w Polsce” 1998, t. 43, s. 81–103.
- Anna PIOTROWSKA, *Różne oblicza sławy. Młodzi celebryci o popularności*, „Relacje. Studia z Nauk Społecznych” 2017, nr 4, s. 161–175.
- Paweł PŁANETA, *Dwie dekady wolności. Obraz Polski na łamach amerykańskich dzienników w latach 1989–2009*, „Zeszyty Prasoznawcze” 2011, nr 3/4, s. 100–144.
- Anna PŁOTNICKA, *Krzętaniny z Jolantą Brach-Czainą*, „Czas Kultury” 2022, nr 1, s. 118–131.
- Dominika POLKOWSKA, *Bariery w dostępie kobiet do rynku pracy a kontrakt płci*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2007, nr 69, z. 1. s. 231–243.
- Diana POSKUTA-WŁODEK, *Zmowa kobiet? Inscenizacje feministyczne w polskim teatrze dwudziestolecia międzywojennego*, „Przestrzenie Teorii” 2015, nr 23, s. 105–120.
- Łukasz POSŁUSZNY, *Kobiety walczące – kobiety śpiewające*, w: *Niepokorne – konstrukty kobiece w kulturze*, red. Beata Wałęciuk-Dejneka, Joanna Posłuszna, Kraków 2014, s. 99–110.
- Beata PRZYMUSZAŁA, *Krzętanina Brach-Czainy – myślenie ciałem. Między metaforą a wiedzą*, „Humaniora. Czasopismo Internetowe” 2021, nr 3 (35), s. 45–56.
- Krzysztof PSTRONG, *Próba niezupełnie feministyczna*, „Teksty Drugie” 1995, nr 3/4, s. 187–195.
- Aniela RADECKA, *Ciało jako fundament tożsamości? Próby (re)konstrukcji kobiecej tożsamości na podstawie powieści Siomga ukraińskiej pisarki Sofiji Andruchowycz*, „Przegląd Środkowo-Wschodni” 2017, nr 2, s. 107–117.
- Małgorzata RADKIEWICZ, *„Kino kobiet” w perspektywie teoretycznej*, w: *Gender. Konteksty*, red. Małgorzata Radkiewicz, Kraków 2004, s. 301–310.

- Monika RAWSKA, „O, Małgorzato, będzie na bogato”. *Dynamika swojskości i światowości w ikonografii wideoklipów disco polo*, „Panoptikum” 2016, nr 15 (22), s. 160–177.
- Ewa REWERS, *Praktyka jako badanie. Nowe metodologie w humanistyce*, w: *Teoria – literatura – życie. Praktykowanie teorii w humanistyce współczesnej*, red. Anna Legeżyńska, Ryszard Nycz, t. 1, Warszawa 2012, s. 43–61.
- Ewa REWERS, *Zamiast twórczości: inwencja*, „Sztuka i Filozofia” 2009, nr 34, s. 26–29.
- Adrienne RICH, *Compulsory Heterosexuality and Lesbian Existence (1980)*, „Journal of Women’s History” 2003, t. 15, nr 3, s. 11–48.
- Adrienne RICH, *Przymusowa heteroseksualność a egzystencja lesbijska*, przeł. Agnieszka Grzybek, „Furia Pierwsza” 2000, nr 4–5, s. 91–127.
- Adrienne RICH, *Zrodzone z kobiety. Macierzyństwo jako doświadczenie i instytucja*, przeł. Joanna Mizielińska, Warszawa 2000.
- Dagmara RODE, *Uwagi o Pines and Fir Trees. Women’s Memories of Life during Socialism Sanji Iveković*, „Panoptikum” 2013, nr 12 (19), s. 143–151.
- Mary F. ROGERS, *Barbie jako ikona kultury*, przeł. Ewa Klekot, Warszawa 2003.
- Monika ROGOWSKA-STANGRET, *Feministyczne stawianie się dzieckiem – utopia czy przyszłość?*, „Etyka” 2012, nr 45, s. 88–98.
- Mieczysława ROMANKÓWNA, *Sprawa entuzjastek*, „Pamiętnik Literacki” 1957, nr 2 (48), s. 516–537.
- Karen RUDDY, *Więcej niż backlash: wyobraźnia feministyczna, akumulacja przez wywłaszczenie i „nowy kontrakt seksualny”*, „Biblioteka Online Think Tanku Feministycznego” 2013, s. 1–20.
- Beata RYNKIEWICZ, *Jestem wtedy, kiedy krzyczę...”. Postawy emancypacyjne polskich artystek w kulturze punk*, w: *Kultura rocka. Twórcy – tematy – motywy*, red. Jakub Osiński, Michał Pranke, Aleksandra Szwagrzyk, Paweł Tański, Toruń 2015, s. 179–198.
- Dorota SAMBORSKA-KUKUĆ, *Kilka uwag do biografii i działalności publicystycznej Marii Ilnickiej*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Litteraria Polonica” 2018, nr 2 (48), s. 375–388.

- Monika SAMSEL-CHOJNACKA, *Szwedzka powieść kryminalna jako literatura społecznie zaangażowana*, *Studia Humanistyczne AGH* 2011, t. 10, nr 1, s. 103–118.
- Hanna SEKUŁA-KWAŚNIEWICZ, *Lewicowa orientacja kwestii kobiecej w Polsce*, w: *Polska lewica w XX wieku. Historia – ludzie – idee*, red. Tadeusz Ślęzak, Michał Śliwa, Kraków 2004, s. 61–74.
- Elżbieta SĘKOWSKA, *Słownictwo współczesnej muzyki popularnej*, „Kwartalnik Polonicum” 2016, nr 23, s. 2–4.
- Elaine SHOWALTER, *Krytyka feministyczna na bezdrożach. Pluralizm a krytyka feministyczna*, przeł. Izabella Kalinowska-Blackwood, „Teksty Drugie” 1993, nr 4/5/6 (22/23/24), s. 115–146.
- Elaine SHOWALTER, *Przedstawiając Ofelię: kobiety, szaleństwo i zadania krytyki feministycznej*, przeł. Krystyna Kujawińska-Courtney, Witold Ostrowski, w: *Ciało i tekst. Feminizm w literaturoznawstwie – antologia szkiców*, red. Anna Nasiłowska, Warszawa 2001, s. 188–205.
- Richard SHUSTERMAN, *Somatoestetyka i „Druga płeć”. Pragmatyczne odczytanie arcydzieła feminizmu*, „Teksty Drugie” 2008, nr 1–2, s. 173–205.
- Rafał SIDOROWICZ, *Językowy obraz kobiety w tekstach piosenek nurtu disco polo*, „Studia Językoznawcze” 2003, t. 2, s. 327–335.
- Piotr SIENKO, „Gdzie jest moja rewolucja?” – świat oczami artystki. *O twórczości Marii Sadowskiej*, „Kultura i Wartości” 2021, nr 31, s. 125–149.
- Piotr SIENKO, *Maladyczność zapłodnionej kobiety. Problematyka aborcyjna w twórczości Gangu Śródmieście*, „Autobiografia. Literatura. Kultura. Media” 2021, nr 1 (16), s. 181–193.
- Piotr SIENKO, *Nowa kobiecość. Dyskurs emancypacyjny w twórczości Narcyzy Żmichowskiej*, „Heteroglossia. Studia kulturoznawczo-filologiczne” 2024, nr 17, s. 31–52.
- Piotr SIENKO, *Polityczny aspekt samostanowienia – muzyczny przekaz kobiet*, „Heteroglossia. Studia kulturoznawczo-filologiczne” 2018, nr 8, s. 151–168.
- Agata SIKORA, *Wolność, równość, przemoc. Czego nie chcemy sobie powiedzieć*, Kraków 2019.

- Karolina SIKORSKA, *Siostrzeństwo i jego dyskursywne użycia*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Sociologica” 2019, nr 70, s. 39–58.
- Antoni SŁONIMSKI, *Gwałt na Melpomenie*, Warszawa 1982.
- Słownik terminów literackich*, red. Stanisław Sierotwiński, Warszawa 1986.
- Sidonie SMITH, Julia WATSON, *Wprowadzenie: koncepcje podmiotowości w kobiecych praktykach autobiograficznych*, przeł. Aleksandra Grzeńska, Małgorzata Wesołowska, w: *Teorie wywrotowe. Antologia przekładów*, red. Agnieszka Gajewska, Poznań 2012, s. 33–104.
- Katarzyna SMYCZYŃSKA, *Kobiety przepis na życie. „Babskie czytadła” w optyce feministycznej*, w: *Feminizm po polsku*, t. 1, red. Filip Pierchalski, Katarzyna Smyczyńska, maria Ewa Szatlach, Katarzyna Gębarowska, Warszawa 2011, s. 79–128.
- Rebecca SOLNIT, *Mężczyźni objaśniają mi świat*, przeł. Anna Dzierzowska, Kraków 2017.
- Marta SPYCHALSKA, *Znikająca kobieta i feministyczne śledztwo*, „Teksty Drugie” 2002, nr 6 (78), s. 113–124.
- Agata STANISZ, *Antropologia dźwięku wobec protestów społecznych i politycznych*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Etnograficzne” 2018, t. 46, z. 1, s. 89–115.
- Magdalena STECIAĞ, *Język protestu na demonstracjach publicznych kobiet w Polsce z perspektywy lingwistyki płci*, w: *Nie/porozumienie, nie/tolerancja, w(y)kluczenie w języku i kulturze*, red. Ewa Biłas-Pleszak, Artur Rejter, Katarzyna Sujkowska-Sobisz, Wioletta Wilczek, Katowice 2021, s. 88–98.
- Anna STOCKA, *Amerykanki i kwestia kobieca na łamach „Tygodnika Mód i Powieści” w latach 1860–1915*, „Czasopismo Naukowe Instytutu Studiów Kobiety” 2019, nr 2 (7), s. 132–155.
- Aleksandra STRUCZYK, *Elementy życia codziennego w teledyskach muzyki disco polo i hip-hop*, w: *Doświadczenie społeczeństwa – muzyka, obraz, media*, red. Agnieszka Kampka, Warszawa 2019, s. 68–81.
- Justyna STRUŻIK, *Konstrukt gender w polskiej kulturze hip-hopu*, w: *Kalejdoskop genderowy: w drodze do poznania płci społeczno-kulturowej*

- w *Polsce*, red. Krystyna Slany, Beata Kowalska, Magdalena Ślusarczyk, Kraków 2011, s. 323–339.
- Hanna STYPA, *Nazwy barw i ich symbolika we frazeologii języka niemieckiego i polskiego*, „Prace Komisji Językoznawczej BTN” 2015, nr 25, s. 193–202.
- Karolina SULEJ, *Ciałaczki. Kobiety, które wcielają feminizm*, Kraków 2022.
- Izabela SYMONOWICZ-JABŁOŃSKA, *Wychowawcze implikacje postaci czarownicy – niezwyklej kobiety – w świetle założeń pedagogiki emancypacyjnej*, „Lubelski Rocznik Pedagogiczny” 2020, t. 39, z. 2, s. 73–89.
- Justyna SZACHOWICZ-SEMPRUCH, *Nieodpłatna praca w domu i polityka rodzinna jako formy przemocy instytucjonalnej*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu” 2016, nr 438, s. 107–125.
- Kazimiera SZCZUKA (w rozmowie z Marią Janion), *Janion. Transe – trauma – transgresje. 1: Niedobre Dziecię*, Warszawa 2013.
- Kazimiera SZCZUKA, *Kopciuszek, Frankenstein i inne. Feminizm wobec mitu*, Kraków 2001.
- Joanna SZEWCZYK, *Kilka uwag o narracjach herstorycznych w prozie polskiej ostatnich lat*, „Ruch Literacki” 2019, nr 4 (355), s. 403–420.
- Joanna SZEWCZYK, *Palimpsest kobiecego pisania*, „Wielogłos” 2008, nr 2 (4), s. 116–126.
- Katarzyna SZOPA, *„Zapomniana rewolucja płci”: socjalistyczny projekt emancypacyjny*, „Wielogłos” 2019, nr 2 (40), s. 133–142.
- Katarzyna SZOPA, *Regionalny atlas kobiet*, „Śląskie Studia Polonistyczne” 2013, nr 1 (3), s. 251–256.
- Danuta SZTYCH, *Kot – dobrotliwe bóstwo czy pomiot szatana?*, „Przeгляд Hodowlany” 2011, nr 11, s. 24–27.
- Agata SZUBA, *#tropy#feminizm*, „DYSKURS. Pismo Naukowo-Artystyczne ASP we Wrocławiu” 2018, nr 1 (25), s. 88–107.
- Antonina SZYBOWSKA, *Miasto i czarownica. W poszukiwaniu tożsamości miejsca*, w: *Palimpsest. Miejsca i przestrzenie*, red. Anna Gomółka, Anna Szawerna-Dyrszka, Katowice 2018, s. 33–50.

- Karolina SZYMAŃSKA (KIZIŃSKA), *Wpływ feminizmu na muzykologię – women's studies, gender i kobiety w muzyce*, w: *Uniwersyteckie gry – czy płęć ma znaczenie? Wybrane dyskursy społeczno-edukacyjne*, red. Monika Grochalska, Wiktor Sawczuk, Toruń 2011, s. 164–171.
- Kazimierz ŚLĘCZKA, *Feminizm. Ideologie i koncepcje społeczne współczesnego feminizmu*, Katowice 1999.
- Joanna ŚREDNICKA, *Entuzjastki*, w: *Silaczki, szefowe, społeczniczki. Polki, organizatorki*, red. Ewa Bogacz-Wojtanowska, Monika Kostera, Kraków 2019, s. 175–196.
- Magdalena ŚRODA, *Kobiety i władza*, Warszawa 2009.
- Magdalena ŚRODA, *Rawls i krytyki feministyczne*, „Przegląd Filozoficzny – Nowa Seria” 2021, nr 4, s. 73–90.
- Magdalena ŚRODA, *Wszystkich praw! Całego życia!*, w: *Chcemy całego życia. Antologia polskich tekstów feministycznych z lat 1870–1939*, red. Aneta Górnicka-Boratyńska, Warszawa 2018, s. 7–13.
- Monika ŚWIERKOSZ, *A jednak czas intelektualnego zasiewu*, „Wielogłos” 2013, nr 2 (16), s. 73–79.
- Monika ŚWIERKOSZ, *Feminizm korporalny w badaniach literackich. Próba wyjścia poza metaforykę cielesności*, „Teksty Drugie” 2008, nr 1–2, s. 75–95.
- Monika ŚWIERKOSZ, *W przestrzeniach tradycji. Proza Izabeli Filipiak i Olgi Tokarczuk w sporach o literaturę, kanon i feminizm*, Warszawa 2021.
- Teresa ŚWIĘCKOWSKA, *Własny głos w autorstwie kobiecym w pierwszej połowie XIX w. na przykładzie Klementyny z Tańskich Hoffmanowej i Narcyzy Żmichowskiej*, „Toruńskie Studia Bibliologiczne” 2020, nr 2, s. 145–168.
- Krzysztof TARKOWSKI, *Polskie literaturoznawstwo ujmowane przez pryzmat stanowiska Stanleya Fisha*, „Przestrzenie Teorii” 2016, nr 25, s. 349–360.
- Tekstyliabiz. Słownik młodej polskiej kultury*, red. Piotr Marecki, Kraków 2006.
- Sandra TOMCZAK, *Feminizm szuka korzeni – przyczynek do poszukiwań i przemian w historycznej narracji polskiego ruchu feministycznego*, „Meritum” 2016, t. 8, s. 403–416.

- Justyna TOMCZYK, *Patriarchat a rozwój cywilizacji. Podejście feministyczne*, „Forum Socjologiczne” 2014, nr 5, s. 169–180.
- Rosemarie PUTNAM TONG, *Mysł feministyczna. Wprowadzenie*, przeł. Jarosław Mikos, Bożena Umińska-Keff, Warszawa 2002.
- Marta TRĘBACZEWSKA, *Kobiety w muzyce*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Sociologica” 2009, nr 34, s. 205–227.
- Zofia ULAŃSKA, *Czy odwilż sprzyja hejterom? Nienawiść ulicy w twórczości Marka Hłaski*, w: *Hejterstwo. Nowa praktyka kulturowa? Geneza, przypadki, diagnozy*, red. Julia Dynkowska, Natalia Lemann, Michał Wróblewski, Anna Zatora, Łódź 2017, s. 130–143.
- Grzegorz URBANEK, *Hejt jako społeczny przejaw patologii w Internecie. Próba klasyfikacji adresatów*, „Kultura Bezpieczeństwa. Nauka – Praktyka – Refleksje” 2018, nr 29, s. 218–237.
- Magda URBAŃSKA, *Wychowanie i kształcenie kobiet w XIX-wiecznej Polsce*, „Saeculum Christianum. Pismo Historyczno-Społeczne” 2011, nr 1 (18), s. 217–230.
- Sławomira WALCZEWSKA, *Damy, rycerze i feministki. Kobiety dyskurs emancypacyjny w Polsce*, Kraków 2000.
- Alicja WALCZYŃNA, *Paulina Kuczalska-Reinschmit and »Ster« (1895–97, 1907–14): Editing at the Service of Polish Women's Rights*, „Journal of European Periodical Studies” 2021, nr 1 (6), s. 146–154.
- Cecylia WALEWSKA, *Ruch kobiecy w Polsce*, cz. 2, Warszawa 1909.
- Cecylia WALEWSKA, *W walce o równe prawa. Nasze bojownice*, Warszawa 1930.
- Małgorzata WALICKA-HUECKEL (w rozmowie z Toril Moi), *Feminizm jest polityczny*, „Teksty Drugie” 1993, nr 4/5/6 (22/23/24), s. 97–114.
- Katarzyna WALIGÓRA, *Jesteśmy zbieraniną, pospolitym ruszeniem dobrego i złego*. *Manuela Gretkowska zakłada Partię Kobiet*, „Pamiętnik Teatralny” 2020, nr 3 (275), s. 51–73.
- Alice WALKER, *In Search of Our Mothers' Gardens. Womanist Prose*, Nowy Jork 1983.
- Paweł WARCHOŁ, *Miłosierdzie w nauczaniu Papieża Franciszka*, „Studia Nauk Teologicznych” 2020, nr 15, s. 99–117.

- Jolanta WASILEWSKA, *Tatuaż jako znak przynależności*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 2017, nr 107, s. 351–372.
- Katarzyna WASZYŃSKA, *W (nie) rzeczywistej relacji z Innym, czyli miłość i seks w cyberprzestrzeni*, „Studia Edukacyjne” 2015, nr 34, s. 197–210.
- Cezary WĄS, *Miasto jako przestrzeń dzięki demokracji. Wizualne przejawy współczesnych form tożsamości w przestrzeni miejskiej*, „Quart” 2017, nr 1–2 (43–44), s. 109–123.
- Ewelina Wejbert-Wąsiewicz, *Aborcja – między ideologią a doświadczeniem indywidualnym. Monografia zjawiska*, Łódź 2011.
- Ewelina WEJBERT-WĄSIEWICZ, *Feminizm w polskiej literaturze kobiet*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska” 2017, t. 15, nr 2, s. 97–109.
- Ewelina WEJBERT-WĄSIEWICZ, *Macierzyństwo a aborcja – społeczny obraz sztuki kobiet*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Sociologica” 2007, nr 32, s. 75–91.
- Ewelina WEJBERT-WĄSIEWICZ, *Niepokorne reżyserki kina polskiego*, w: *Kobiety niepokorne. Reformatorki – buntowniczkini – rewolucjonistki*, red. Inga Kuźma, Izabela Desperak, Łódź 2016, s. 253–263.
- Ewelina WEJBERT-WĄSIEWICZ, *W stronę socjologii artystki*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Sociologica” 2018, nr 66, s. 11–31.
- Ewelina WEJBERT-WĄSIEWICZ, *Żona, matka, święta, żołnierka, lądaczka*, „głupia gęś” – w poszukiwaniu kobiet na plakacie wojennym, w: *Socjologia wizualna w praktyce. Plakat jako narzędzie propagandy wojennej*, red. Tomasz Ferenc, Waldemar Dymarczyk, Piotr Chomczyński, Łódź 2011, s. 234–270.
- René WELLEK, Austin WARREN, *Teoria literatury*, przeł. Maciej Żurowski, Warszawa 1975.
- Anna WILECZEK, *Współczesna polska młodzież – kierunki rozwoju semantycznego*, „Проблеми на устната комуникация” 2021, nr 1, s. 135–150.
- Sylwia WITKOWSKA, *Polski feminizm – paradymaty*, „DYSKURS. Pismo Naukowo-Artystyczne ASP we Wrocławiu” 2018, nr 25, s. 194–241.

- Katarzyna WOJNICKA, *Męskie ruchy społeczne we współczesnej Polsce: wybrane ustalenia i wnioski*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Sociologica” 2013, nr 47, s. 87–103.
- Virginia WOOLF, *Własny pokój*, przeł. Agnieszka Graff, Warszawa 1997.
- Agnieszka WOŹNICA, *Przemoc wobec kobiet w rodzinie. Niezbędnik pracodawcy*, Warszawa 2007.
- Tomasz WYSŁOBOCKI, *Revolucja francuska a kwestia przyznania kobietom pełni praw obywatelskich – dlaczego Francuzki musiały zostać w domu?*, „Santander Art and Culture Law Review” 2018, nr 1 (4), s. 141–156.
- Tomasz WYSŁOBOCKI, *Zapomniana pleć – jak Rewolucja francuska nie chciała pamiętać o kobietach*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Litteraria Romanica” 2013, nr 8, s. 223–231.
- Małgorzata ZAWADZKA, *Wezwanie do działania. Kino Auy DuVernay, w: Artyści działają. Działaczki tworzą*, red. Ewa Graczyk, Małgorzata Zawadzka, „Jednak Książki. Gdańskie Czasopismo Humanistyczne” 2020, nr 11, s. 138–178.
- Agata ZAWISZEWSKA, *Polish Suffragettes and the European Women's Movement at the Turn of the 19th and 20th Centuries: Paulina Kuczalska-Reinschmit's Social Activism and Journalism*, „Rocznik Komparatystyczny” 2017, nr 8, s. 299–315.
- Aleksandra ZŁOTNICKA, *Polska literatura kobieca na przełomie XIX i XX wieku*, „Tekstura. Rocznik Filologiczno-Kulturoznawczy” 2018, t. 8, s. 61–79.
- Narcyza ŻMICHOWSKA, ps. Gabryella, *Słowo przedwstępne do dzieł dydaktycznych pani Hoffmannowej*, w: *Chcemy całego życia. Antologia polskich tekstów feministycznych z lat 1870–1939*, red. Aneta Górnicka-Boratyńska, Warszawa 2018, s. 36–63.

Źródła internetowe

- Marek ADAMSKI, *Gonix „Riot Flow”*, <https://www.popkiller.pl/2021-06-26%2Cgonix-riot-flow>.
- Banger, Miejski słownik slangu i mowy potocznej*, <https://www.miejski.pl/slowo-Banger>.

- Biografia Gonix*, <https://www.last.fm/pl/music/Gonix/+wiki>.
- Filip BOROWIAK (w rozmowie z Ewą FARNA), *Ewa Farna: Nie jestem gotowa na dziecko*, <https://www.fakt.pl/plotki/ewa-farna-nie-jestem-gotowa-na-dziecko/jympypw>.
- Były radny PiS Rafał P. w końcu trafił do więzienia. Ma spędzić w nim dwa lata za znęcanie się nad byłą żoną, <https://metropoliabydgoska.pl/byly-radny-pis-rafal-p-w-koncu-trafil-do-wiezienia-ma-spedzic-w-nim-dwa-lata-za-znecanie-sie-nad-byla-zona>.
- Ewa CHARKIEWICZ, Anna ZACHOROWSKA-MAZURKIEWICZ, *Feministyczny słownik pojęć z ekonomii*, http://www.ekologiaiasztuka.pl/think.tank.feministyczny/articles.php?article_id=402.
- CHÓR CZAROWNIC, *Chwaliszewo*, <https://www.youtube.com/watch?v=jWluavDeGNU>.
- CHÓR CZAROWNIC, Facebook, <https://www.facebook.com/Chorczarownic>.
- CHÓR CZAROWNIC, *Informacje*, <https://www.youtube.com/c/Ch%C3%B3rCzarownicTheWitchesChoir/about>.
- CHÓR CZAROWNIC, *Twoja władza*, https://www.youtube.com/watch?v=UCYH3O_e9DI.
- Sylwia CHUTNIK, *Biografia*, <http://sylwiachutnik.pl/#biografia>.
- Chyba w szafie śpisz*, *Miejski słownik slangu i mowy potocznej*, <https://www.miejski.pl/slowo-chyba+w+szafie+%C5%9Bpisz>.
- Dancing with the Stars. Taniec z Gwiazdami 11 – Finał – Viki Gabor i Kayah – Ramię w ramię*, <https://www.youtube.com/watch?v=veLpSSUWHd0>.
- Tomasz DEC, *Dziaders*, w: *Obserwatorium Językowe Uniwersytetu Warszawskiego. Najnowsze Słownictwo Polskie*, <https://nowewyrazy.pl/haslo/dziaders.html>.
- Tomasz DEC, *Dziadocen*, w: *Obserwatorium Językowe Uniwersytetu Warszawskiego. Najnowsze Słownictwo Polskie*, <https://nowewyrazy.pl/haslo/dziadocen.html>.
- Tomek DOKSA, *Recenzja: Natalia Przybysz „Prąd”: Natalia Przybysz pod napięciem*, <https://muzyka.interia.pl/recenzje/news-recenzja-natalia-przybysz-prad-natalia-przybysz-pod-napiecie,nId,1668084>.

- Ewa FARNA, *Bio*, <https://web.archive.org/web/20131110180150/http://www.ewafarna.cz/index.php?kategorie=stranky&adresa=o-ewe&jazyk=pl>.
- Ewa FARNA, *Ciało*, <https://www.youtube.com/watch?v=vvCnsBpFgLc>.
- Olga FIGASZEWSKA, *Ewa Farna szczerze o »trudach« macierzyństwa...*, <https://viva.pl/ludzie/newsy/ewa-farna-szczerze-o-trudach-macierzynstwa-w-pierwszym-wywiadzie-121647-r1/>.
- Ada FIJAŁ, *Koncert Żelaznych Wagin*, <https://encyklopediateatru.pl/artykuly/275088/ada-fjal-koncert-zelaznych-wagin>.
- Fryderyk Nagrody Muzyczne. Nominowani i laureaci 1994–2024*, <https://fryderyki.pl/fryderyk-2022/#res>.
- GANG ŚRÓDMIEŚCIE, *Discopolka*, <https://www.youtube.com/watch?v=G6tBsRDamvI>.
- GANG Śródmieście, *KarrotKomando.pl*, <https://karrot.pl/sklep/feminopolo-gang-srodmiescie/>.
- GONIX, *Żodyn*, <https://www.youtube.com/watch?v=wKjusgh9g6I>.
- Hubert GRYGIELEWICZ (w rozmowie z Natalią Przybysz), *Z Natalią Przybysz o...*, <https://www.szczecinglowny.org/wywiady/z-natalia-przybysz-o>.
- Herosi transformacji i miecz Chrobrego*, <http://www.e-teatr.pl/pl/reper-tuar/46709,szczegoly.html>.
- <https://www.teatrziemirybnickiej.pl/?news=28934>.
- Maria JANION, *Przyszłość feministycznej krytyki literackiej*, w: *Archiwum cyfrowe Marii Janion*, <https://janion.pl/items/show/26>.
- Ewa JANKOWSKA, *Debata „Od tęczy do nienawiści”. Hanna Gronkiewicz-Waltz broni instalacji na Pl. Zbawiciela*, <https://warszawa.naszemiasto.pl/debata-od-teczy-do-nienawisci-hanna-gronkiewicz-waltz-broni/ar/c1-2265338>.
- Reni JUSIS, *Bejbi Siter*, <https://www.youtube.com/watch?v=T3Cc7Qsghfc>.
- Anna KAMIŃSKA, *Psalm Żony Niezłomnej w Wierze*, https://www.youtube.com/watch?v=I_IX5x0ZgGE.
- Karolina Piasecka – znęcanie się męża nade mną!!!*, <https://www.youtube.com/watch?v=mVegeZVPf-4>.

Paweł KORZENIOWSKI, *Jej „Herę, Kokę, Hasz, LSD” śpiewała cała Polska. Teraz Karolina założyła feministyczny „gang”*, <https://noizz.pl/muzyka/gang-srodmiescie-nowy-zespol-karoliny-czarneckiej/pngffll>.

Matylda KOZAKIEWICZ [Segritta], *Posłuchajcie, jak to Rafał Piasecki wołał o miłość*, <https://segritta.pl/posluchajcie-jak-rafal-wolal-milosc/>.

Łak, Miejski słownik slangu i mowy potocznej,
<https://www.miejski.pl/slowo-%C5%82ak>.

Lalka, Słownik języka polskiego,
<https://sjp.pwn.pl/slowniki/lalka.html>.

Łamanie praw pracowniczych, <https://uwaga.tvn.pl/reportaze,2671,n/lamanie-praw-pracowniczych-oficjalna-strona-programu-uwaga-tvn,132452.html>.

Sebastian ŁUPAK (w rozmowie z Olivią KŁUSEK), *Co to jest latte-feminizm i jak smakuje kobietom?*, <https://www.gdansk.pl/wiadomosci/Co-to-jest-latte-feminizm-i-jak-smakuje-kobietom,a,51084>.

Pieśń III, w: *Śpiewnik kościelny: czyli pieśni nabożne z melodyjami w Kościele katolickim używane* (zebrał M. M. Mioduszewski), Kraków 1838, https://pl.wikisource.org/wiki/%C5%9Apiewnik_ko%C5%9Bcielny/Twoja_cze%C5%9B%C4%87,_chwa%C5%82a,_nasz_wieczny_Panie.

POŻAR W BURDELU (wykonanie Karolina Giżyńska), *Fabryka Patriotów. Piosenka o gimnazjach*, <https://www.youtube.com/watch?v=ztP9BSadak8>.

POŻAR W BURDELU, *Państwo policyjne. Le Bordel Patriotique*, <https://www.youtube.com/watch?v=AZe5BZJABqU>.

Natalia PRZYBYSZ, *Nie będę twoją laleczką*, https://www.youtube.com/watch?v=w67AW_qT6rE.

Natalia PRZYBYSZ, *Vardo*, <https://www.youtube.com/watch?v=TWGdOJLYzn4>.

Paulina REITER (w rozmowie z Natalią PRZYBYSZ), *Natalia Przybysz: Pięć minut i masz z powrotem swoje życie. Naprawdę nie chciałam tego dziecka*, <https://www.wysokieobcasy.pl/akcje-specjalne/>

- 7,156847,20861449,natalia-przyszbysz-aborcja-moj-protest-song.html.
- Paulina REITER (w rozmowie z Natalią PRZYBYSZ), *Natalia Przybysz: Pochodzę z emocjonalnej północy. W mojej rodzinie ilość jedzenia była dosadnym wyrażaniem miłości*, <https://www.wysokieobcasy.pl/wysokie-obcasy/7,157211,28251185,natalia-przybysz-od-plyty-prad-mam-wlasciwie-jedna-intencje.html>.
- Rena promuje film „Asymetria”, <https://glamrap.pl/rena-promuje-film-asymetria/>.
- Maria SADOWSKA, *Dzień Kobiet*, <https://www.youtube.com/watch?v=XYZODKGOHwQ>.
- Maria SADOWSKA, *Revolucja*, <https://www.youtube.com/watch?v=YIEx9uVSaZo>.
- Kamil SIKORA, „*To było wołanie o miłość*”. *Adwokat radnego z Bydgoszczy tłumaczy przemoc domową*, <https://wiadomosci.wp.pl/to-bylo-wołanie-o-milosc-adwokat-radnego-z-bydgoszczy-tlumaczy-przemoc-domowa-6113374201440385a>.
- Magdalena ŚRODA (w rozmowie z Weroniką ROSATI), *Weronika Rosati i pan doktor. Historia z warszawskiego apartamentu*, <https://www.wysokieobcasy.pl/wysokie-obcasy/7,163229,24514107,weronika-rosati-i-pan-doktor-historia-przemocy-w.html>.
- Bartek STROWSKI (w rozmowie z Natalią PRZYBYSZ), *Natalia Przybysz: To nie ma znaczenia, czy Jezus był mężczyzną, czy kobietą*, <http://www.girlsroom.pl/zycie/7416-natalia-przybysz-to-nie-ma-znaczenia-czy-jezus-byl-mezczyzna-czy-kobieta>.
- Kazimiera SZCZUKA, *Feminizm – różna oblicza – trójgłos na VII Kongresie Kobiet*, https://www.youtube.com/watch?v=bFjcSI9_rbY.
- Małgorzata TKACZ-JANIK, *Relacja z trasy HERSTORLADY*, https://pl.boell.org/sites/default/files/uploads/2018/11/relacje_z_herstoriady_mtj.pdf.
- To (nie)koniec projektu WRR? Ryfa Ri mówi jak jest*, <https://rapnews.pl/to-niekoniec-projektu-wrr-ryfa-ri-mowi-jak-jest/>.
- Elżbieta TURLEJ, „*Psalm Coming out Żony Niezłomnej w Wierze*”, *czyli smutne orędzie Anny Kamińskiej*, <https://www.newsweek.pl>

- polska/polityka/anna-kaminska-i-jej-psalm-do-niewiernego-meza/6e9gthe.
- „*Twoje ciało to pole walki*” plakaty Barbary Kruger na ulicach Szczecina, <https://magazynszum.pl/twoje-cialo-to-pole-walki-plakaty-barbary-kruger-na-ulicach-szczecina/>.
- Tylko u nas! Była żona aferzysty z PiS idzie do biskupów*, <https://www.fakt.pl/polityka/anna-kaminska-w-polsce-parafialnej-trzeba-flirtowac/nly416w>.
- Mike URBANIAK, *Do boju, Żelazne Waginy*, <https://www.wysokieobcasy.pl/wysokie-obcasy/7,100865,20714330,do-boju-zelazne-waginy.html?disableRedirects=true>.
- Ustawa o prawach kobiet i świadomym rodzicielstwie*, projekt, <https://federa.org.pl/ratujmy-kobiety-2017/>.
- Ustawa z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży*, Dz.U.1993.17.78, <https://lexlege.pl/ustawa-o-planowaniu-rodziny-ochronie-plodu-ludzkiego-i-warunkach-dopuszczalnosciprzerywania-ciazy/>.
- Agnieszka WIŚNIEWSKA (w rozmowie z Marią SADOWSKĄ), *Sadowska: Rewolucja kobiet*, <https://krytykapolityczna.pl/kultura/film/sadowska-rewolucja-kobiet/>.
- Agnieszka WIŚNIEWSKA, *Kobieta z megafonem*, <https://krytykapolityczna.pl/kultura/film/kobieta-z-megafonem/>.
- Własny pokój*, reż. Z. Gustowska, <https://e-teatr.pl/wlasny-pokoj-s26986>.
- WOMEN ON WAVES, *Kim jesteśmy?*, <https://www.womenonwaves.org/pl/page/650/kim-jeste%C5%9Bmy>.
- ŻELAZNE WAGINY, *Żelazne Waginy*, https://www.youtube.com/watch?v=D3fzH__eb4E.

Indeks nazwisk i nazw własnych

A

Abzug Bella 73
Adamczewski Tymon vii
Æelazne Waginy 93
Afryka Południowa 141
Amerykańskie Towarzystwo
 Muzykologiczne (*American
 Musicological Society, AMS*)
 117
Arabska Wiosna 141
Arachne, mit. gr. 41, 45
Araszkiewicz Agata 39, 46, 79,
 119
Ardener Edwin 24, 32, 33, 123
Argentyna 141
Australia 141
Azja Południowa 141

B

Babula Monika 43, 91, 156, 209,
 211
Bakke Monika 122
Barbie 190, 191
Barthes Roland 41
Bator Joanna 27, 29, 180
Beard Ritter Mary 2, 67
Benstock Shari 2
Berens Marta 83
Berlin 87
Bieńko Mariola 224
Biezuńska-Małowist Iza 200
Bikini Kill, zespół 73, 121

Bliski Wschód 141
Bloom Harold 33
Bogini Rozumu 70
Bojanowska Józefa 57
Borkowska Grażyna 40, 48, 49
Boulding Kenneth 4
Brach-Czaina Jolanta 45, 46,
 186, 194
Braidotti Rosi xiv, 11
Bratkowska Katarzyna 100, 111
Bunch Charlotte 54
Burdeltata. *Zob.* Andrzej Ko-
 nopka
Burszta Wojciech Józef 154
Burzyńska Anna 17
Butler Judith 54

C

Centrum Sztuki Współczesnej
 159
Charcot Jean-Martin 123
Charkiewicz Ewa 11
Charlotte [Karolina Północna]
 95, 96
Chazan Bogdan 153
Chodorek Monika vii
Chollet Mona 80
Chołuj Bożena vii
Chór Czarownic xix, 77, 79, 86,
 88, 89, 92, 93
Chutnik Sylwia 72, 99
Chwaliszewo, Poznań 77–79

- Cixous Hélène xvii, 20, 32,
37–39, 137
Cyceron 23
Czarnaacka Agata xi, xii, xvii
Czarnecka Karolina xv, xx, 81,
91, 92, 172, 202–205, 207, 228
Czarny Poniedziałek 161, 162
Czarny Protest 87, 98, 102, 161
Czerwińska Elżbieta 72
Czubaj Mariusz 190
- D**
- Davis Angela Y. 58, 59
de Beauvoir Simone xviii, xix
49, 50, 100, 111, 125, 128,
133, 169
Demko Iwona 124
Derra Aleksandra vii
Desperak Iza 157, 161, 164, 172
Dmowski Roman 211, 212, 215
Doksa Tomek 184
Domańska Ewa 231
Dubrowska Magda 81
Duda Sibylle 72
Duldung 100, 101, 103
Duldung, zespół xix 169
Dulębianka Maria 57
Dzień Kobiet 100, 110, 112, 114,
125, 142, 145, 157
Dzika Agnes/HGW 43, 96
- €**
- Elliott Melissa Arnette [Missy
Elliott] 223
Erickson Erik 28
Europa Zachodnia 24, 26
- f**
- Farna Ewa xv, xix, 134–139
Feminist Majority 86
Ferriss Suzanne 2
Fidelis Małgorzata 58
Fijał Ada 208
Filipiak Izabela 50, 212
Filipowicz Halina 21
Fourier Charles 9
Francja 9, 21, 26
Frąckowiak-Sochańska Monika
185
Freud Zygmunt 28, 29, 33, 39
Friedan Betty 6, 55
Fuszara Małgorzata x, 149
- G**
- Gabor Viki 116
Galant Arleta xiii
Gang Śródmieście xv, xix, 17,
81–83, 98, 99, 168, 170, 177,
195, 202
Gang Śródmieście, zespół xix
Gardner Suzi 86
Gasztold Aleksandra 209
Geertz Clifford 33
Gentileschi Artemisia 51
Gilbert Sandra 20
Girl Power 76
Giżyńska Karolina 44
Gonix. *Zobacz* Małgorzata
Kasprzak
Graff Agnieszka 48, 97, 153
Graves Robert 24
Greer Germaine 7
Gretkowska Manuela 36
Gronkiewicz-Waltz Hanna 43
Gubar Susan 20
Guzek Mariusz viii
Gwizdalanka Danuta 180, 181,
182
Gzowska Nela 81

H

Hamlet 27
 Handke Kwiryna 23
 Hanna Kathleen 75
 Hannam June 31, 179
 Hardcore Max 44
 Hejmej Andrzej xii
 Hill Lauryn 220, 223
 Hoffmanowa Klementyna z Tań-
 skich 57
 Hole, zespół 86
 Holzer Jenny 75
 Hołda Renata 155
 Humm Maggie 34
 Hyży Ewa 135

I

Indie 141
 Irigaray Luce 38
 Irlandia 4
 Iveković Sanja 149
 Iwasiów Inga 45, 194

J

Jagielska Grażyna 142
 Janion Maria xviii, 50, 57, 69,
 70, 98–100, 177, 185, 213,
 235, 236
 Janka 44, 45
 Jaruzelski Wojciech 154
 Jaworska Małgorzata [Wdowa]
 216, 221–223, 226
 Jaxa-Rożen Hanna 203
 Jeziński Marek xiii, 92, 153
 Jones Kimberly Denise [Lil Kim]
 221, 223
 Jung Carl Gustav 28
 Jusic Reni xx, 192–200, 228

K

Kair 141
 Kalicińska Małgorzata 36
 Kałwa Dobrochna 178
 Kamińska Anna 146, 150, 151
 Kamiński Mariusz Antoni 146,
 150, 151
 Kanada 141
 Karwatowska Małgorzata 22,
 189
 Kasprzak Małgorzata [Gonix]
 xix, 103, 104, 105, 106, 169
 Kayah [Katarzyna Rooijens] 116
 KEP (Konferencja Episkopatu
 Polski) 153
 Kiec Izolda 71
 Kielos Katrine 125
 Kizińska (Szymańska) Karolina
 117
 Klejnowska Ilona 146
 Klinger Cornelia 51
 Kłosińska Krystyna xviii, 2, 3,
 14, 42, 53, 56, 122, 123, 129
 Kłusek Olivia 94
 Koestler Arthur 69
 Kofta Krystyna 79
 Komitet Inicjatywy Ustawodaw-
 czej Ratujmy Kobiety 91
 Komuna Paryska 69, 70
 Kondratowicz Ewa 212
 Konopka Andrzej [Burdeltata]
 95, 153, 156
 Konopnicka Maria xii, 57
 Korolczuk Elżbieta 48, 167
 Kostyło Piotr viii
 Kowalcze-Pawlik Anna 222
 Kowalewska Danuta 68
 Kozicka Dorota xiv
 Kozłowska Dominika 215
 Kozłowski Aleksander ix

Kraskowska Ewa 5, 13, 19, 34,
35, 79, 90, 229

Kraszewski Józef Ignacy 70

K.R.E.M., zespół 216

Kristeva Julia 38

Kronenberg Anna 141, 145

Kruger Barbara 75, 143, 144,
159, 160

Krzywicka Irena 50, 196, 197

Krzyżanowska Natalia 213

Kubicki Paweł 110

Kuczalska-Reinschmit Paulina
57

Kufel Paweł viii

Ku Klux Klan 59

Kuźma Inga B. 178

Kuźma-Markowska Sylwia 25

Kwiatkowska Katarzyna 111

L

L7, zespół 86

Labuda Barbara 214

Lacan Jacques 27, 28, 33

Laing David 28

Langenort, statek 172

Laskowska Elżbieta viii

Laskowski Mariusz [Podpalacz
Tęczy] 146, 147, 150

Levine Sherrie 75

Liga Kobiet Polskich 154

Lil Kim. *Zob.* Kimberly Denise
Jones

Lionnet Françoise 58

Lis Renata 72

Ł

Łebkowska Anna 122

Łowżył Ewa 77, 79

Łubieński Maciej 44

M

Madeyska Ewa 142

Magnone Lena 70

Maj Ewa 211

Majewska Ewa vii 39

Manifa 99, 103

Manifest 67, 202

Marchewa Janusz ix

Marcus Sara 73–77, 94

Markowski Michał Paweł 9, 17

Marzec Lucyna 178

Michelet Jules 144

Mikulska Elwira 190

Miller Nancy K. 41

Millett Kate 7, 145, 209

Minaj-Petty Onika Tanya [Nicki
Minaj] 220, 223

Miodowska Klara 142

Mitchell Juliet 7

Mizielińska Joanna 36

Modrzewska Zofia 52

Moi Toril 56, 57, 85

Mojry 45

Morgan Robin 54

Morozowicz-Szczepkowska
Maria 52

Mroziak Agnieszka 62

Mróz Tomasz 153

Mulinow Renata [Rena] 216,
221–224, 226

Muza 234

N

Nałkowska Zofia 20, 50

Nasiłowska Anna 29

Nazywam się Miliard (One Bil-
lion Raising), kampania 116

Nicki Minaj. *Zob.* Onika Tanya
Minaj-Petty

Nirvana, zespół 86

- Norny 45
 Nowak-Dziemianowicz Mirosława 126, 127
 Nowak Justyna 142
 Nowa Lewica 5
- O**
- Ofelia 27
 Okrągły Stół 214
 Oleksy Elżbieta H. 62, 94
 One Billion Rising, kampania.
 Zob. Nazywam się Miliard
 Ordo Iuris 165, 166
 Orzeszkowa Eliza xvi, 13, 14, 182
 Oświecenie 29
 Ożóg Kazimierz 88
- P**
- Paresłów, zespół 216
 Parker Patricia 40
 Parki xvii, 43, 45, 186
 Penn Shana 213, 214
 Phillips Layli 61, 226
 Piasecka Karolina 146–148, 151
 Piasecki Rafał 146–148, 151
 Piech Anna 190
 Piechnik Anna 189
 Pierzchalski Filip xiii, 86
 Pietryczuk Bożena 127
 Pietrzak Edyta B. 178
 Piękniewska Lena 43
 Pilaszek Małgorzata 80
 Piłsudski Józef 98
 Plac Zbawiciela, Warszawa 155
 Platforma Obywatelska, PO 110
 Płotnicka Anna 187
 Podpalacz Tęczy. *Zob.* Mariusz Laskowski
 Polkowska Dominika 132
 Polska Rzeczpospolita Ludowa (PRL) 110, 131, 154, 212
 Popławski Jan Ludwik 129
 Poradnia Świadomego Macierzyństwa 196
 Poznań 77
 Pożar w Burdelu, zespół 42, 43, 45, 91, 95, 146, 155
 Prawo i Sprawiedliwość, PiS 110, 146
 Prus Bolesław xii
 Przepiórska Agnieszka 43, 91
 Przybysz Natalia xv, xix, xx, 82, 83, 161, 162
 Pusch Luise F. 72
 Putnam Tong Rosemarie 34, 65
- R**
- Radicalesbians, zespół 54
 Radkiewicz Małgorzata 13
 Radwan Halina 112, 114
 Rafalala [Nina Kukawska, Rita Chmiel] 99
 Red Hot Chili Peppers, zespół 86
 Rena. *Zob.* Renata Mulinow
 Rewers Ewa 7
 Rewolucja Po Dziewczyńsku Teraz (oryg. Revolution Girl Style Now) 75
 Rich Adrienne 9, 54, 56, 224, 234
 Riot Grrrl xviii, 72, 73, 75, 76, 86, 91, 93, 103
Rock for Choice, koncert 86
 Rode Dagmara 149
 Rogers Mary F. 191
 Rogowska-Stangret Monika 204
 Rok Miłosierdzia Bożego 165
 Rosati Weronika 209
 Ruszkowska Zofia 52
 Ryfa Ri. *Zob.* Anna Wilczkowska

S

Sadowska Maria xv, xviii, xix,
107–116, 125, 126, 128–130,
132, 133, 140, 142–145,
157–161, 169, 171, 190
Safona 55
Salpêtrière, hospicjum 123
Schiller Friedrich 69
Schumann Robert 181
Shaw George Bernard 182
Sherman Cindy 75
Showalter Elaine xvii, 8–10,
16–21, 23, 24, 26–28, 30, 32,
33, 87, 121, 122, 179, 232
Sienkiewicz Henryk xii
Sierotwiński Stanisław 103
Sikora Agata 143
Sistars, zespół 149
Sjöwall Maj 141
Słonimski Antoni 52
Słowacja 162, 167, 168, 171
Smyczyńska Katarzyna 36
Smyth Ethel 182
Snochowska-Gonzalez Claudia
100
Solidarność 212–214
Solnit Rebecca 140, 141, 193
Sontag Susan 111
Sparks Donita 86
Spice Girls 76
Spivak Gayatri 41
Stany Generalne 68
Stany Zjednoczone Ameryki 3,
5, 21, 26, 86, 190, 216
Steinem Gloria 73, 111
„Ster”, pismo poświęcone spr-
awie kobiecej 57
Strajk Kobiet 102, 105, 106, 116
Struczyk Aleksandra 118
Struzik Justyna 118, 215

Sulej Karolina xix, 124
Szachowicz-Sempruch Justyna
185
Szczecin 159
Szczuka Kazimiera 41, 42, 45,
111, 215
Szpital Specjalistyczny im. Świę-
tej Rodziny w Warszawie 153
Szypra-Kozłowska Jolanta 22,
189
Szymanowska Maria 181

Ś

Ślęczka Kazimierz 11
Środa Magdalena 97, 138, 179
Świerkosz Monika 47, 121, 201
Świętochowski Aleksander 42,
129

T

Tahrir, plac 141
Tański Paweł xii
Tomaszów Mazowiecki 87
Trębaczewska Marta 215
Trybunał Konstytucyjny 159

V

Vail Tobi 75
Vardø, Norwegia 83

W

Wahlöö Per 141
Walczewska Sławomira 131
Waligóra Katarzyna 185
Walker Alice 60, 61
Wanat Grażyna 124
Warszawa 87, 96, 153, 155, 156,
159
Watykan 97
Wdowa. *Zob.* Małgorzata Jawor-
ska

- Wejbert-Wąsiewicz Ewelina 89,
163, 195, 234
Wielka Brytania 4, 21, 26, 141
Wielkie Szalone xviii, 71, 72,
200, 205
Więckowska Katarzyna vii
Wilczkowska Anna [Ryfa Ri]
216, 220–223, 226
Wileczek Anna 105
Wiślicki Adam 129
Wiśniewska Agnieszka 110
Wittig Monique 32, 224
Władysławowo 172
Włochy 141
Wolność i Pokój, ruch 110
Woods Suzanne 2
Woolf Virginia xv, 201–203,
205
Woźnica Agnieszka 148
WRR, zespół xv, xx, 216, 217,
219, 220, 222–228
Wyka Kazimierz 15
Wysłobocki Tomasz 67
Wysokie Obcasy 44, 167
- Ʒ
- Zachorowska-Mazurkiewicz
Anna 11
Zalewska Anna 44
Zapolska Gabriela 53
Zawadzka Anna 100
Zawadzka Małgorzata 215
Zielona Góra 87
Zimmerman Bonnie 56
Zimny Maj, zespół 72
- 之
- Żelazne Waginy, zespół xv, xix,
xx, 43, 81, 90–96, 98, 145,
147, 149–156, 195, 202, 208,
210–214, 228
Żeleński Boy Tadeusz 52, 196
Żmichowska Narcyza 57

Indeks pojęć

A

aborcja 83, 86, 87, 97, 153,
156–158, 161, 163, 166–168,
172, 197, 214
Afroamerykanka 60
aktantka 229
akt erotyczny 49
anatomia 18, 21
budowa anatomiczna 26
cecha anatomiczna 222
anti-choice 97, 173
antykoncepcja xii, 92
arachnologia 16, 41, 49
autorytet 17, 97, 150, 153, 210

B

babka 177, 229
babochłop 221, 223, 224
badania
~ feministyczne xv, xvii,
xviii, xix, 3, 10, 11, 13, 21,
22, 28, 33, 34, 45, 54, 152,
180, 232, 234
~ krytycznoliterackie x, xv,
xvii, 121, 129, 206, 233
~ kulturowe 8
~ literackie xiii, xvii, 8, 14,
34, 48
~ medioznawcze 163
~ nad językiem i płcią 22
~ nad językowym obrazem
świata 189
~ nad płcią społeczno-kultu-
rową (ang. *gender studies*) 3

~ nad płcią w języku 22
~ nad pozycją kobiet w społe-
czeństwie 54

bananowa młodzież 109
banger 217
bezpieczeństwo 35, 67, 79, 95,
140, 147, 208
brat 234
więź braterska 98
budzenie świadomości 35

C

cenzura 26
ciałaczka xix, 124
definicja ~ 124
ciało xii, xvii, xix, 18, 38, 43,
47–49, 51, 72–74, 93, 95, 99,
121–125, 128, 129, 134–140,
145, 150, 155, 157–159, 161,
171, 173, 174, 179, 184, 222,
232
~ artystki 51
~ a tekst 40
~ a umysł 129
~ autorki 14, 49
~ czarownicy 53
~ histeryczki 123
~ jako fabryka 156
~ jako miniatura społeczeń-
stwa 222
~ jako spektakl 159
~ jako świątynia 156
~ jako transparent 74
~ kultury 174

- ~ muzyczki xx
 ~ niewolnicy 53
 ~ Polki 124
 dyscyplina ~ 140
 dysponowanie własnym ~
 123
 kobiece ~ xix, 30, 37, 49–51,
 53, 70, 72, 75, 80, 93, 118,
 130, 132, 139, 152, 153,
 156, 158, 159, 161, 166,
 169, 173, 174, 222
 kobiece ~ w kulturze 124
 kontrola kobiecego ~ 157, 171
 męskie ~ 52, 188
 obraz ~ w kulturze 140
 odzyskiwanie ~ 123, 142
 prawa ~ 124
 rany ~ 53
 rodzenie ~ 135
 samostanowienie o ~ 156
 umieranie ~ 135
 zniewalanie ~ 50
 ciąża 137, 139, 157, 166
 niechciana ~ 163, 164, 168,
 171
 przerwianie ~ 91, 156, 159,
 160, 171
 przerywanie ~ 160, 170, 172
 cielesność xi, xvii, xix, 47–50,
 53, 62, 121–123, 134, 138,
 139, 157, 174, 232
 cierpienie 53, 89, 140, 167
 ciotka 69
 codzienność 42, 46, 47, 60, 96,
 142, 182, 186, 229
 ~ kobiet xvii
 afirmacja ~ xvii, 41
 szara strefa ~ 108
 córka 3, 60, 80, 90, 99, 132, 161
 ~ jako wróżka 200
 czarny kot 193–195
 czarownica xviii, 24, 25, 53,
 77–82, 84, 194, 195
 mit ~ 84
 norweska ~ 83
 obraz ~ w kulturze 117
 polowanie na ~ 80, 83
 czary 77, 195
- D**
- debata 54, 56, 61, 152, 155, 165
 ~ feministyczna 201
 ~ naukowa 47
 ~ pogłębiona 56
 ~ polityczna 159
 ~ publiczna 6, 68, 97, 98,
 145, 154, 155, 157, 185
 deprecjacja xii
 depresja postaborcyjna 172
dimorphics. *Zob.* dymorfika 4
 dojrzewanie 50, 128, 204
 dominacja 106, 132, 226
 ~ męskości 23
 ~ mężczyzn(y) xi, 86
 ~ płci 31, 85, 122
 męska ~ 18
 struktura ~ 85
 dwudziestolecie międzywojenne
 39, 119, 213
 dylemat 48, 107, 114, 122, 167,
 234
 dymorfika (ang. *dimorphics*) 4
 dyskryminacja 31
 ~ językowa 23
 ~ kobiet 11, 93
 ~ rasowa 58
 ~ słowna 93
 ~ w miejscu pracy 91, 94
 ~ w polityce 94
 dyskurs 49, 55, 69, 76, 89, 135,
 140, 153, 154, 157, 158, 173,
 174, 222

- ~ emancypacyjny 131, 158
 ~ feministyczny 21, 47, 85,
 113, 131, 166, 233
 ~ filozoficzny 48
 ~ polityczny 85
 ~ publiczny 172
 dziaders 105, 106
 dziadocen 105
 działaczka
 czarnoskóra ~ 59
 dzieciństwo 38, 203, 204
 wczesne ~ 204
 dziecko 20, 23, 42, 92, 109,
 126–128, 132, 133, 137, 153,
 154, 157, 162, 164, 178, 185,
 192, 197, 200, 204, 205, 221
 ~ kwiat 109
 ~ nienarodzone 157
 karmienie ~ 138
 narodziny ~ 129
 dziedzictwo 29, 81, 89, 211
 ~ kulturowe 106
 Dzień Kobiet 148
- €
- écriture féminine*. *Zob.* ekrytura
 kobieca
 edukacja 4, 12
 ~ narodowa 44
 ~ seksualna 91
 ekonomia 11, 62, 85
 ~ polityczna 2
 ekrytura kobieca xvii, 16, 29,
 37–41, 121, 207
 emancypacja xix, 14, 61, 231
 ~, definicja xi
 ~ kobiet xi, 9, 55, 95, 197,
 211, 215, 235
 cel ~ 118
 charakter ~ xv
 proces ~ xiii
- treść ~ xi, xvi, 231
 wydźwięk ~ xv
 emancypacyjność 68
 emigrantka aborcyjna 171
 esencjonalizm falliczny 18
 estetyka 127
 ~ literacka xiii
 ~ muzyczna xiii
 ~ tradycjonalistyczna 212
 etniczność 58
 etnografia
 ~ literatury 24
 ~ religii 24
 etyka 97
- f
- fallogocentryzm 180
 ~, definicja 180
 fallus 20, 26, 27
 fantazmat 207, 224
 ~ menstruacyjny 50
 ~ śmierci 50
 feministka 7, 27, 61, 99
 ~ akademicka 17
 ~ drugiej fali 25, 58
 ~ głównego nurtu 58
 ~ liberalna 31, 55
 ~ marksistowska 10
 ~ nowej różnicy 29
 ~ wielkich opowieści 29
 biała ~ 61
 czarnoskóra ~ 58, 59
 kolorowa ~ 60
 latte-~ 91, 94
 radykalna ~ 9
 feministyczna historia literatury
 xiii
 feministyczna krytyka xvii, 3,
 8–10, 12, 18, 21, 22, 30, 32,
 33, 37, 41, 45, 47, 48, 62, 65,
 179, 182, 231

- feministyczna krytyka literacka
 xi, xiii, xv, xvii, 2, 7, 10, 16,
 33, 34, 65, 89, 121, 122
- feministyczne badania literackie
 235
- feminizm xiii, xiv, xviii, 1–5, 7,
 8, 10, 11, 24, 27, 29, 31, 34,
 36, 37, 48, 54, 55, 58, 60, 61,
 66, 73, 75, 85, 94, 111, 121,
 124, 131, 136, 173, 177, 179,
 211, 226, 270
- ~ akademicki 1, 2, 6, 10, 17,
 91
- ~ białych kobiet 94
- ~, definicja 9
- ~ interseksyjny 54
- ~ katolicki 215
- ~ korporacyjny 91
- ~ liberalny 6, 7, 54
- ~ magiczny, definicja 206
- ~ metafizyczny 34
- ~ polski 29, 46
- ~ radykalny 7, 8, 61
- ~ w nauce 85
- druga fala ~ 1, 6, 54
- idea ~ 36, 89, 157, 197
- ideał ~ 103
- latte~ 91, 94
- nestorka ~ 125
- feminocentryczność 15
- filozofia feministyczna 125, 135,
 204
- folklor 24
- formuła kulturowa 104
- G**
- gender 1, 3, 62
- gender. *Zob.* płęć społeczno-kul-
 turowa 4
- gender studies. *Zob.* badania nad
 płęcią społeczno-kulturową 3
- gęsty opis (ang. *thick description*)
 33
- ginokrytyka xvii, 16–18, 21,
 177, 185, 213
- girlsband xx, 75, 77, 81, 86, 87,
 90, 91, 96, 100, 103, 155, 208,
 209
- gospodyni domowa 6, 132, 190,
 196
- gra słowna 26
- grupa
- ~ dominująca 32, 123
- ~ marginalizowana 11
- ~ pozbawiona głosu (ang.
muted group) 12, 24, 31,
 32, 87, 123, 185, 207
- ~ wykluczona 13, 14
- gadająca ~ 35
- gwałt 53, 123
- ~ małżeński 142
- ~ na bogini 45
- ~ na placu Tahir 141
- ~ na wojnie 141
- ~ w Afryce 141
- H**
- hegemonia 51
- hegemonia męskości 12
- herstoria (ang. *herstory*) xix, xx,
 25, 42, 45, 55, 67, 70, 82, 84,
 106, 138, 142, 143, 156, 162,
 177, 178, 210, 213–215, 219,
 227, 229, 232, 233
- herstoryczne komponenty 179
- herstoryczne porządki 178
- herstory*. *Zob.* herstoria 25
- heteropatriarchalny porządek
 świata 224
- heteropatriarchat 56
- heteroseksualność 7, 54
- his-story* 25

historia 2, 16, 21, 25, 30, 37, 39,
43, 45, 63, 90, 106, 108, 123,
136, 137, 211, 212, 214, 229
~ kobiet (herstory) 25
~ społeczna 8, 33
historyczka xiv
historyk ix
homofobia 55

I

idea antypatriarchalna 211
ideał 133, 156, 190, 223
~ męskości 52
ideologia 76, 153
ideologia patriarchalna 156,
175, 191, 197, 209, 210, 234
inkwizycja 195
Inny 50, 129
interpretacja xi, xii, xv, xvii,
xviii, xix, 4, 10, 12, 16, 34,
55, 61, 65, 66, 79, 83–85,
124–126, 133, 169, 171, 173,
177, 178, 183, 190, 199, 200,
207, 231, 232, 234, 235
~ literacka xvii
interseksjonalność 57, 62, 63,
94, 224
izolacjonizm 9

J

język xiv, 19, 21–26, 30–32, 37,
53, 100, 169, 189, 194, 207
~ kobiet 24
~ metaforyczny 163
~ męczyzn 24
~ patriarchalny (*manglish*)
25
~ władzy xiv
męski ~ 38
językoznawstwo feministyczne
22, 24

K

kanon 43, 56, 68
~ literacki 17
kanon literacki
~ literacki 89
kapłanka 198, 200
kino kobiece 13
klasa 4, 10, 13, 30, 36, 58, 141,
218
~ polityczna 97
~ społeczna 142
~ średnia 3, 6, 59, 94
wyzysk klasowy 58
kobieca historia 17
kobieca osobowość 15
kobieca podmiotowość 193
kobieca tradycja literacka 37
kobiecość 2, 5, 6, 16, 25, 34–40,
42, 48, 55, 56, 74, 103, 110,
129, 130, 135, 190, 191, 195,
200, 204, 222
patriarchalna ~ 133
kobieta 5, 36–42, 190, 210
~ artystka 66, 75, 113, 136,
181
~ autorka 201
~ fatalna 71
~ jako ofiara 210
~ jako pisarz 17
~ lekkich obyczajów 190
~ malarka 53
~ matka xx, 193, 195
~-narratorka 229
~ opiekunka 180
~-pisarka 20, 30
~ raperka 226
~ twórcza 234
~ uprzywilejowana 54
~ u władzy 67
~ wiktoriańska 3

- ~ w literaturze 17, 57
 biała ~ 59
 czarna ~ 59
 czarnoskóra ~ xviii, 10, 57,
 59, 226
 głos ~ 185
 homoseksualna ~ 223
 ideał ~ 191
 inna ~ 55, 58
 język ~ 21, 24
 kultura ~ 31
 lesbijska ~ 57
 mózg ~ 19
 niebiała ~ 59–61
 nieheteronormatywna ~ 54
 podległość ~ 6
 podrzędność ~ 123
 prawa ~ 79, 142
 super~ 190
 super~, definicja 132
 utopijny obraz ~ 190
 wyzwolenie ~ 229
 znikająca ~ 164
 zwykła ~ 114
 kobietystka xx, 61, 226, 227
 kobietyzm xviii, 60, 61, 227,
 232
 kod językowy męskocentryczny
 22
 kolonializm 58
 kolor skóry xviii, 32
 kompozycja muzyczna xiii
 kompozytor xiii
 kompromis aborcyjny 171
 komunikacja 5, 192
 komunizm seksualny 70
 koncepcja geniuszu 52
 konstrukt społeczny 49
 konsumpcjonizm xvi, 36
 kontekst polityczny 15
 korespondencja sztuk xii
 Kościół 77, 96, 97, 215
 Kościół katolicki 96, 97, 117,
 165
 krytyczka xiv, 17, 24
 krytyka
 ~ feministyczna xiii, 2, 16,
 27, 41, 56
 ~ lesbijska 56
 ~ literacka xiv, 3, 8, 11, 18,
 25, 28, 55, 205
 krzątactwo xvii, 41, 45–47, 179,
 186–188, 194
 krzątania 187
 kultura xix, 9, 10, 12, 18, 20–22,
 25, 26, 30, 42, 43, 73, 76, 93,
 94, 117, 124, 129, 135, 140,
 144, 152, 174, 178, 180, 195,
 215, 222, 236
 ~ chrześcijańska 196, 212
 ~ fallogocentryczna 226
 ~ grup kobiecych 25
 ~ kobieca 17, 30, 31, 139, 179
 ~ kobiet 30, 31
 ~ literacka 31
 ~ maczystowska 133, 228
 ~ masowa 136
 ~ niższa 235
 ~ opresyjna 24, 72
 ~ opresyjna 28
 ~ patriarchalna xvi, xviii, 9,
 20, 30, 47, 49, 88, 93, 123,
 136, 144, 161, 174, 208,
 209, 226, 233
 ~ popularna 62, 130
 ~ starożytna 196
 ~ śmierci 97
 ~ wykluczająca 11
 ~ wysoka 50
 ~ wyższa 235
 definicja ~ 235
 dziki obszar ~ 32

- granice ~ 123
 ikona ~ 191
 kontr~ 100
 podmiot ~ 136
 pop~ 63, 91
 sub~ 118
 teoria ~ 30
 wytwór ~ 236
 kwoka 192, 198, 228
- L
- laleczka xx, 182, 184–186,
 188–191, 228, 270
 lalka 188–191
 lalusz 189
 lawendowe zagrożenie 55
 lesbianizm 55, 224
 lesbijskość 56, 224
 literatura ix, xii, xiii, xiv, 3, 9,
 12, 13, 15, 17, 19–22, 25, 28,
 34–36, 40, 42, 43, 53, 55, 56,
 62, 63, 141, 213, 235
 ~ drugiej fali 6
 ~ feministyczna 15, 37
 ~ kobieca 12, 13, 27, 35, 90
 ~ lesbijska 56
 ~ menstruacyjna 19
 ~ męska 12
 polska xii, 70
- Ł
- łak 217
- M
- macierzyństwo 128, 137, 196,
 197, 204, 228, 234
 świadome ~ 157
 magia 78, 80, 104, 195, 207
manglish. *Zob.* język patriarchal-
 ny 25
 manifest 71, 89, 93, 112, 115,
 158, 185, 207, 212, 228
 ~ feministyczny 92
 ~ polityczny 3, 14, 74
 manifestacja 91, 92, 98, 105,
 116, 155, 159, 161
mansplaining 194
mare tenebrarum 169
 marginalizowanie xii
 matka 3, 45, 67, 69, 80, 90, 98,
 125, 128, 132, 153, 154, 161,
 177, 190, 192, 195, 196, 198,
 204, 229
 ~ gastronomiczna 131
 naród jako ~ 154
 Polka 131, 195
 super~ 132
 matriarchat 24
 ~ domowy 131
 mąż 22, 143, 148, 151, 185, 234
 menstruacja 19, 51
 metafora 41, 129, 144, 160, 173,
 190, 203, 223
 ~ drożdży 40
 ~ feministyczna 201
 ~ skrzyżowanych dróg 63
 ~ tekstu 53
 ~ tkactwa 45
 metaforyka xiii, 20, 48
 metamorfoza 95
métissage 58
 metodologia feministyczna 8,
 9, 61
 męska rola 13
 męska supremacja 210
 męskie uniwersum 14
 męsplikacja 194
 definicja ~ 194
 męczycyna
 ~ jako oprawca 210
 miejsce pracy 7, 142
 migracja aborcyjna 167

- miłość 15, 128, 144, 146, 147,
 152, 208, 219
 miniatura fortepianowa 181
 mir domowy 186
 misja 154
 misteria
 ~ eleuzyjskie 24
 ~ korynckie 24
 mit 23, 29, 51, 68, 84, 131, 132
 ~ kulturowy 190
 ~ Matki Polki 131
 mitologia 28, 32, 41, 45
 mizoginia 118
 model
 ~ Ardenera 32
 ~ biologiczny 18–21, 121,
 122, 232
 ~ freudowski 26
 ~ kulturowy 29–32, 87
 ~ lingwistyczny 24, 25, 31,
 87, 232
 ~ psychoanalityczny 26, 29
 modernizm 33
 moja historia (ang. *mystory*) 25
 molestowanie 141
 monstrat 222
 mowa
 ~ kobiet 23
 ~ mężczyzn 23
 ~ nienawiści 163
 mózg 19
muted group. *Zob.* grupa pozba-
 wiona głosu 24
 muzyka x, xii, xiii, 38, 74, 113,
 117, 183
 awangarda 77
 biały śpiew/śpiewokrzyk 87
 disco polo 118
 dziewczynski rap 103
 gatunek muzyczny xv, 63,
 91, 103, 228, 233
 hip-hop xx, 118, 215–217,
 219, 220, 222, 223, 228
 pop 153
 punklatte 91
 punk rock 72, 77
 rap 219
 rock xii, 77
 szanta 169
 muzykologia feministyczna 117
mystory. *Zob.* moja historia 25
 myśl
 ~ emancypacyjna viii, 157,
 173, 235
 ~ feministyczna 5, 6, 16, 29,
 31, 33, 111, 125, 133, 158,
 161
- N**
- nacjonalizm 153
 narodowość xviii, 30, 141
 naród 97, 108, 152–154, 214
 narracja vii, 37, 44, 106, 119,
 135, 154, 161, 172, 177, 178,
 194, 207, 210, 224, 229
 ~ antykobieca 101, 106
 ~ feministyczna 54, 99
 ~ herstoryczna 229
 ~ kobieca 52, 104, 114, 207
 ~ literacka 47
 ~ szczelinowo-błonowa 194
 ~ tradycyjna 178
 narrator 215
 narratorka 75, 145, 164, 169,
 188, 207
 nauki
 ~ macierzyste ix
 ~ o wychowaniu x
 ~ polityczne 62
 ~ praktyczne ix
 ~ praktyczne (stosowane) ix
 ~ społeczne 185

- ~ ściśle 28
 ~ teoretyczne (czyste) ix
 nieheteronormatywność 32
 niepełnosprawność 62
 nierówność płci 1, 13, 86
 niewolnica męża 196
 niewolnictwo 59
Nihil novi sine communi consensu 158
no-man's-land. *Zob.* ziemia
 niczyja 32
 norma 16, 23, 31, 37, 38, 100,
 222, 224
 ~fallogocentryczna 39
 ~ kulturowa 51
 ~ pisarstwa kobiecego 39
 ~ społeczna 81
 zbiór ~ 97
- O**
- obowiązek 125, 132, 164, 185,
 187
 ~ moralny 40
 ~ porządkowy 127
 ~ przypisany płci 6
 naturalny ~ 192
 poczucie ~ 198
 powszedni ~ 198
 zgrzebny ~ 47
- obowiązki
 ~ kobiet 138
 codzienne ~ 46, 90, 181, 185,
 190
 domowe ~ 92, 95, 132, 180,
 185, 188
 podział ~ domowych 140,
 185, 228
- obyczaj 106, 197, 200
 odrębne sfery 31, 179
 ognisko domowe 47, 69, 95,
 132, 185, 199, 215
- ojciec 20, 204, 218
 biały ~ 33
 ojcostwo
 ~ literackie 20
 ojczyzna 144, 154, 213, 221
 ~ kraj 166
 opresja xx, 61, 62, 72, 123, 144,
 161, 209, 214, 226
 ~ kulturowa 159
 ~ maczystowska 101, 153
 ~ patriarchalna 51, 77, 161
- orientacja
 ~ psychoseksualna xviii, 36,
 57, 224
 ~ seksualna 62
- ostępy odmienności 10
- P**
- pamięć 15, 84, 178, 179, 208,
 211, 212, 234
 ~ zbiorowa 69
 słaba ~ 114, 130
 pamięć herstoryczna 178
 pamięć zbiorowa 179
 panegiryk 77
 panienska 189, 190
 papież 97, 165
 parasolka 98
 parlament 92
 parytet 94
 patriarchalna percepcja 71
 patriarchalna rzeczywistość 27
 patriarchalna struktura społeczna
 84, 118, 223
 patriarchalna wizja świata 139
 patriarchalny kod kulturowy 224
 patriarchalny świat 186, 195
 patriarchalny ucisk xx, 71
 patriarchat viii, xi, xvii, 7, 11,
 14, 39, 43, 74, 84–86, 96, 151,
 228, 233, 234

- biały ~ 60
 pedagogika ix, 126, 204
 perspektywa
 ~ esencjonalistyczna 48
 ~ fallogocentryczna 180, 229
 ~ feministyczna 21, 22, 29,
 34, 117, 205
 ~ genderowa 126
 ~ herstoryczna 177
 ~ intersekcjonalna xviii
 ~ kobieca 1, 7, 15, 161, 185
 ~ kobieca w języku 22
 ~ kobietystyczna 61
 ~ konstruktywistyczna 48
 ~ kulturowa 190
 ~ męska 17
 ~ męskocentryczna xvii, 30
 ~ mżska 51
 ~ pedagogiczna ix
 ~ płci 180
 ~ postkolonialna xiv
 ~ psychoanalityczna 204
 petroleza 70
 pianistka 181
 pieśń 169, 181
 ~ religijna 88
 ~ zaangażowana 81
 piosenka
 ~ zaangażowana 235
 ~ żeglarska (szanta) 169
 solowa ~ xx
 własna ~ xvi, 234
 pisanie kobiece 39
 pisarka xii, xv, 6, 13–15, 22, 29,
 36, 57, 182, 202
 ~ lesbijska 55
 pisarstwo 13, 26, 38
 ~ emancypacyjne 22, 65, 136,
 139, 141, 145, 155, 213,
 224
 ~ feministyczne 26
 ~ kobiece xvii, 2, 12, 15, 16,
 18, 20, 26, 34, 37–39, 137,
 232
 ~ kobiet xvii, 18, 21, 26, 121,
 128, 182, 194
 ~ mężczyzn 26
 fundamenty ~ 38
 kobiece ~ emancypacyjne
 xvii, 2, 12, 30, 111, 179,
 188, 195
 plecenie 41, 42, 179
 płciowość 40
 płeć xiv, xviii, 6, 10, 14, 19, 21,
 22, 26, 28, 30–33, 35, 39, 40,
 50, 53, 58, 62, 68, 85, 94, 97,
 126–128, 131, 141, 180–182,
 197, 201, 224
 ~ biologiczna (ang. *sex*) 4,
 18, 20, 49, 126, 129, 133
 ~ literatury xiv
 ~ męska 189
 ~ społeczno-kulturowa (ang.
 gender) 3, 4, 30, 62, 113,
 122
 ~ w języku 22
 ~ w kulturze 122
 binarny podział ~ 49
 lingwistyka ~ 22, 189
 rola ~ 127, 129, 145
 rozwój ~ 128
 słaba ~ 115
 trzecia ~ 224
 ucisk ~ 144
 płodność xi, 79, 157, 169
 płytki nacjonalizm 153
 pochodzenie etniczne 62
 poddanie 89
 podmiot xi, xii, 27, 40, 49, 51,
 123, 129, 135, 229
 podmiotowość 28, 101, 105, 119
 pokolenie solarium 207

- pole walki 157, 159, 215
 polityczność xix
 polityka 7, 43, 75, 77, 85, 86,
 111, 123, 165, 180, 209
 ~ pamięci 180
 Polska jest kobietą 113
 porządek
 ~ patriarchalny 38, 39
 ~ społeczny 92, 117
 postmodernizm 29
 postulat 9, 55, 74, 75, 86, 92, 94,
 101, 131, 137, 139, 171, 199,
 207
 ~ emancypacyjny 71
 ~ feministyczny 171, 199
 ~ rewolucyjny 103
 potrzeba seksualna 7
 powieść kobieca 35
 powszedniość życia 45
 prawa kobiet 84, 100, 112, 119
 prawo
 reprodukcyjne 172
 prawo głosu 202
 prestiż 118
 proces
 ~ enkulturacyjny 48
 ~ socjalizacyjny xix, 9, 48
 ~ strukturalny 48
 prokreacja 152, 156, 160, 164,
 166, 173, 174
 prorokini 81
 protest 5, 87, 105, 158
 prototyp Polaka 43, 97, 156
 prywatne jest polityczne / pu-
 bliczne 99, 131, 151
 przekonania 62, 80
 przemoc 39, 45, 59, 81, 93,
 140–143, 145, 147, 148,
 208–211, 228
 ~ domowa 73, 151
 ~ fizyczna 124, 140, 145, 147,
 174, 208, 209
 ~ patriarchalna 79, 117
 ~ psychiczna 150
 ~ seksualna 116
 ~ wobec ciała 152
 ~ wobec kobiet xii, xix, 7,
 151
 przenośnia xiii
 przerwanie ciąży 162, 165
 psychoanaliza 28, 29, 33
 ~ feministyczna 28
 psychologia 62
- Q
- Questions féministes* 122
- R
- radykalizm 71
 raper 118, 215–217
 raperka xx, 100, 180, 215–220,
 222–225, 227, 228
 rasa 4, 30, 50, 57, 58, 62
 realizm magiczny 206
 recepcja 63
 relacja władzy 50
 religia 7, 79, 100
 renesans 33
 represja 123
 reprodukcja 85, 92, 173
 rewizjonizm 37
 rewolucja xviii, 39, 66, 67, 69,
 70, 73, 76, 100, 102, 107–111,
 115, 119, 121, 133, 205, 233
 ~ feministyczna 99
 ~ francuska xviii, 67–69
 ~ kobiet 73, 84, 87, 99, 101,
 116
 ~ konserwatywna 77
 ~ lat sześćdziesiątych 5
 ~ uliczna 99
 rewolucjonista 110

- rewolucjonistka 69–71, 75, 84,
96, 106
rewolucyjność 66, 77, 119, 232
riot grrrls 73–75
rodzina 7, 15, 31, 80, 95, 130,
142, 160, 190, 210
~ monogamiczna 7
model ~ 211
rola
~ płciowa 5, 14, 214
rola społeczno-kulturowa 5, 95,
127, 133, 191, 193, 195, 199
romantyzm 33
rozumność instytucjonalna 12
równość 143
równouprawnienie xi
ruch
~ antyrasistowski 5
~ antywojenny 5
~ ekologiczny 5, 110
~ emancypacyjny 1, 55
~ feministyczny 3, 10, 25, 55,
59, 75, 82, 94, 117, 172
~ hipisowski 110
~ hippisowski 5, 109
~ kobiecy 6
~ prokobiecy 34
~ wyzwolenia kobiet 1
- S
- sabat 195
samorealizacja 71
samostanowienie 156, 157, 167,
171, 174
samoświadomość cielesna 196
samowyróżnianie 12
seksizm 13, 24, 85, 118, 143, 216
seksualność 4, 38–40, 62, 91, 94,
97, 174, 196, 224
sex. *Zob.* płeć biologiczna 4
siostra 69, 90, 161, 234
~ krąg 139
~ więź 179
starsza ~ 177, 229
siostrzeństwo 11, 30, 31, 139,
145, 161, 171, 174
slang 220
slogan 34, 74
socjalizacja 19, 21, 126, 129,
133, 134, 140, 145
definicja ~ 125
socjalizowanie 130
socjologia 62
somatopoetyka 122
społeczeństwo 4, 5, 9, 11, 39,
49, 54, 67, 86, 106–108, 113,
125, 132, 154, 156, 157, 173,
190, 197
standard
~ edukacyjny 5
~ fallogocentryczny 139, 191
~ piękna 174
~ życia 100
patriarchalny ~ 72, 135, 193,
194
podwójny ~ 13, 144
uniwersalny ~ 34
stereotyp 13, 51, 53, 56, 70, 137,
169, 193
~ plotkarki 42
~ płciowy 118, 133, 192, 205,
223, 226
stereotypizacja 12
strategia
~ emancypacyjna xx, 16, 23,
25, 29, 37, 40, 86, 128, 136,
194, 213, 227
~ oporu 115
studia
~ feministyczne 4, 7, 11, 15
~ kobiece (ang. *women's stu-*
dies) 2, 3

~ kulturowe 7
 subtekst 119
 sufrażystka 1, 59
 symbol 43, 69, 105, 108, 149,
 153, 154, 191, 215
 ~ kobiecości 74
 ~ narodu 32, 144, 154
 ~ opresji 209
 ~ rewolucji 69
 błyskawica 105
 symbolika 69, 194
 symbolizm 97
 syn 218
 ~ jako smok 200
 pokój ~ 127
 syndrom postaborcyjny 172
 system
 ~ fallogocentryczny 51
 ~ patriarchalny 17, 38, 160,
 171
 patriarchalny 51
 szamanka 206
 szanta 169
 szczeliny istnienia 47
 szkarłatna litera 53
 szklany sufit 94
 szowinizm płciowy 22
 sztuka 5, 12, 20, 28, 51, 52, 111,
 112, 129, 136, 158, 159, 183,
 187, 202
 ~ kobiet 180, 182
 ~ zaangażowana 117

Ś

śpiewokrzyk. See See muzyka,
 biały śpiew 87
 świadome rodzicielstwo 196
 świadomość społeczna x, 177
 święta 148

T

tabu 51, 52, 119, 169
 tekstualność 18
 teoria
 ~ feministyczna xiv, xvii,
 xviii, 15, 28, 45, 47, 48,
 55, 57, 126, 224, 228, 232,
 233, 235
 ~ krytyki feministycznej 8
 ~ kultury 30
 ~ literacka 12
 ~ psychoanalityczna 29
 ~ rasy xiv
 thick description. *Zob.* gęsty
 opis 33
 tkactwo xvii, 41–43, 45, 155,
 179, 186
 tolerancja 67
 tożsamość xvi, 10, 16, 28, 50,
 54, 60, 71, 91, 94, 114, 135,
 136, 194, 234
 ~ płciowa 4, 28
 ~ seksualna 4
 tradycja 8, 10, 16, 31, 106, 112,
 206, 212
 ~ językowa 23
 ~ pisarska 33
 transdyscyplinarność 11
 transformacja 114
 twórczyni xv, 51, 65, 210

U

ucisk 59
 uniwersalizacja 180
 uniwersalność xiv, 10
 upupianie 93
 usamowolnienie xi
 uzus 23

W

walka wyzwolenicza kobiet 24
 westalka 198–200
 wiedźma 81, 84, 195
 wiek 62, 73, 105
 wielka bitwa płci 24
 wiktylizacja 142
 witalizacja 142
 wizerunek xvi, 92, 135, 222
 władza 24, 32, 39, 60, 67, 80,
 84–89, 92, 93, 95, 97, 100,
 101, 103, 106, 118, 123, 130,
 131, 150, 152, 153, 159, 209,
 210
 ~ męczyzn 7
 ~ patriarchalna 156, 210
 wojna kulturowa 153, 155
 wolność 7, 101, 117, 124, 143,
 152, 173, 208, 213
 ~ osobista 7
 womens studies. *Zob.* studia
 kobiece 3
 wróg 170, 171
 wróżka 206
 wspólnota 88
 wspólnota wyobrażona 179
 wstyd 38, 39, 50, 51, 145
 wykluczenie kobiet 112
 wykluczenie społeczne 67
 wyzwolenie 235, 236

~ kobiet xi, xii

~ seksualne 7

wzorzec

~ kobiecości 98, 152, 212

~ kulturowy 30, 126, 130,
 133

~ obyczajowy 225

~ patriarchalny 19, 205

~ płciowy 127, 197

~ zachowań 48

fallogocentryczny ~ płciowy
 74

męski ~ 6, 17

Z

zabójstwo 157

~ honorowe 141

zakaz spojrzenia 51, 52

zdrowie reprodukcyjne 87

ziemia niczyja (ang. no man's
 land) 32, 186

zin 74, 75

zmowa milczenia 10, 165

zryw społeczny 5

Ż

żeńskość 16, 34

żona 3, 90, 132, 146–148, 150,
 151, 161, 185, 190, 191, 196,
 200, 209, 234

super~ 132